

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
5/2008. (VII. 7.) Tü. határozat	A háromtagú tanácsok és az állandó bizottságok összetételéről.....	1091
104/2008. (VII. 11.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 166/2008. (III. 26.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	1091
100/2008. (VII. 11.) AB határozat	Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az épített környezet tervszerű fejlesztésének egyes szabályairól szóló 40/2003. (XII. 10.) számú rendelete, valamint a telkek beépítésének egyes szabályairól szóló 1/2004. (II. 23.) számú rendelete alkotmányellenességéről.....	1093
101/2008. (VII. 11.) AB határozat	Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a Budapest II. Kerületi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek használatának és rendjének helyi szabályozásáról szóló 18/2004. (VI. 23.) rendelete 15. § (1) bekezdés <i>b</i>) pontja, a 15. § (2) bekezdése és a 15. § (3) bekezdésének „, , és <i>b</i>)” szövegrésze alkotmányellenességéről.....	1096
102/2008. (VII. 11.) AB határozat	Rábapatona Község Önkormányzata Képviselő-testületének a közterületek használatáról szóló 17/2005. (IX. 15.) rendelete 2. számú melléklete 9. pontja alkotmányellenességéről.....	1098
103/2008. (VII. 11.) AB határozat	Szár Község Önkormányzata Képviselő-testületének a zajvédelem helyi szabályozásáról szóló 8/2007. (IV. 27.) rendelete 3. §-a és melléklete alkotmányellenességéről.....	1101
105/2008. (VII. 11.) AB határozat	Ikrény Község Önkormányzat Képviselő-testületének a közterület használatáról alkotott 11/2005. (IX. 2.) önkormányzati rendelete 2. számú melléklet I. <i>b</i>) pontja és a II. <i>a</i>) pontja alkotmányellenességéről.....	1104
8/B/2000. AB határozat	A helyi adózással kapcsolatos egyes jogszabályok alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1106
140/B/2002. AB határozat	A büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet 33. § (1) bekezdés <i>g</i>) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1114
231/B/2003. AB határozat	A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 5. § <i>d</i>) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1115
260/D/2003. AB határozat	A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) 242. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1117
836/D/2003. AB határozat	A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 219. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1120
902/B/2003. AB határozat	A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 42. § (2) bekezdés első mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról....	1126

Szám	Tárgy	Oldal
563/B/2007. AB határozat	A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 202. § (10) bekezdés második mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról	1129
15/B/2000. AB határozat	A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelet egyes rendelkezései alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	1133
723/B/2002. AB határozat	Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének a települési szilárd hulladék kezelésével kapcsolatos közszolgáltatásról és annak kötelező igénybevételéről szóló 44/2002. (VI. 29.) számú rendelet 5. § (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1138
441/B/2004. AB határozat	Az egyes, tartós időtartamú szabadságelvonást elszenvedettek részére járó juttatásról szóló 267/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdés c) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	1140
612/B/2005. AB határozat	Jászkisér Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének a települési szilárd és folyékony hulladékkal, az állati hulladék kezelésével és a települési köztisztasággal, a zöldterület és parkfenntartással összefüggő feladatok végrehajtásáról szóló 8/2003. (III. 27.) számú rendelete 11. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1142
1068/B/2005. AB határozat	Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Föv. Kgy. rendelet alkotmányellenességének vizsgálatáról	1143
663/B/2006. AB határozat	A környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szervek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapításáról és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjéről szóló 5/2007. (II. 23.) KvVM rendelet melléklete 1/2. pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	1145
1300/B/2007. AB határozat	A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalról szóló 256/2007. (X. 4.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról .	1148
656/B/2008. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről és az indítvány visszautasításáról	1152
52/B/2003. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1153
111/B/2003. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1154
599/B/2003. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1155
922/B/2003. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1156
125/B/2004. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1158
859/B/2005. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1158
1088/B/2005. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1159
59/B/2006. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1160
44/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1161
1159/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1162
44/B/2008. AB végzés	Az alkotmánybírói eljárás megszüntetéséről	1164
834/I/2007. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	1165

SZEMÉLYI RÉSZ

5/2008. (VII. 7.) Tü. hat.

**Határozat
a háromtagú tanácsok és az állandó bizottságok
összetételéről**

A teljes ülés határozata értelmében a háromtagú tanácsok és az állandó bizottságok 2008. június 7-től az alábbi összetételben működnek:

1. A háromtagú tanácsok összetétele:

A:

dr. Paczolay Péter, dr. Lenkovich Barnabás, dr. Lévay Miklós,

B:

dr. Balogh Elemér, dr. Bragyova András, dr. Trócsányi László

2. Speciális (közjogi) tanács összetétele:

dr. Holló András, dr. Kiss László, dr. Kovács Péter

3. Állandó bizottságok összetétele:

A:

az Ügyrendi Bizottság:

Elnök: dr. Holló András, tagok: dr. Balogh Elemér, dr. Lévay Miklós

Póttag: dr. Lenkovich Barnabás

B:

a Gazdasági- és Személyügyi Bizottság

Elnök: dr. Kiss László, tagok: dr. Lenkovich Barnabás, dr. Kovács Péter

Póttag: dr. Bragyova András

C:

a Nemzetközi és Tudományos Bizottság:

Elnök: dr. Trócsányi László, tagok: dr. Bragyova András, dr. Kovács Péter

Póttag: dr. Lévay Miklós

A teljes ülés e határozatát az Alkotmánybíróság Hivatalos Lapjában közzéteszi.

Budapest, 2008. július 7.

*Dr. Paczolay Péter s. k.,
elnök*

*Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró* *Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Holló András s. k.,
helyettes elnök* *Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró* *Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró* *Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró*

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATA

104/2008. (VII. 11.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés

hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 166/2008. (III. 26.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 166/2008. (III. 26.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) hitelesítette a magánszemély által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepel: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a 2003. évi CXIII. törvény az Európai Parlament tagjainak választásáról úgy módosuljon, hogy 20000 választópolgár aláírásával hitelesített érvényes ajánlásának megszerzése esetén a választáson ne csak a pártok, hanem az Egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvényben foglaltak szerint nyilvántartásba vett bármelyik társadalmi szervezet állíthasson listát?” Az OVBh. indokolása szerint az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni javasolt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért hitelesítésének akadálya nincs.

Az OVBh. a Magyar Közlöny 2008. évi 52. számában, 2008. március 28. napján jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. Az OVBh. ellen 2008. április 10-én, a törvény által előírt határidőn belül nyújtottak be kifogást. Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (3) bekezdésére tekintettel a kifogást soron kívül bírálta el.

2. A kifogást tevő álláspontja szerint az ügydöntő népszavazás kezdeményezője által megfogalmazott kérdés az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d)* pontjába foglalt tiltó rendelkezésbe ütközik. Nézete szerint az Európai Parlament képviselői megválasztásának szabályozása az Országgyűlés, mint szerv alakításának a kérdései közé tartozik. Az Országgyűlésnek az Európai Parlament tagjainak megválasztására vonatkozó döntése ezért az Országgyűlés létrehozásával közvetlenül összefüggő kérdés. Tekintettel arra, hogy az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d)* pontja valamennyi szervezetalakítási kérdésben kizárja a népszavazást, ezért az Országgyűlés tekintetében az Európai Parlament képviselői megválasztásának módja sem lehet népszavazási kezdeményezés tárgya, így az OVB-nek a kérdés hitelesítését meg kellett volna tagadnia. A kifogást tevő fenti érvelése alapján kéri az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való utasítását.

II.

A kifogás elbírálásánál figyelembe vett jogszabályok:

1. 1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:
„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:
(...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,

(...)”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény érintett rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
(...)”

„18. § Az Országos Választási Bizottság akkor tagadja meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

c) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja,

hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

A kifogás előterjesztője az OVB határozatával hitelesített kérdés alkotmányellenességét abban látja, hogy a társadalmi szervezetek európai parlamenti választásokon való indulásának lehetősége az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdés, amely az Alkotmány népszavazási tilalmakat felsoroló rendelkezésébe ütközik. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Európai Parlamentben a Magyar Köztársaság részére fenntartott képviselői helyek betöltésére irányuló választási eljárás során a listaállítási lehetőségének törvényi biztosítása az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés, azonban semmiképp nem tekinthető szervezetalakítási kérdésnek. Ebből következően az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés nem ütközik az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésében felsorolt tiltó rendelkezésbe, az OVB eljárása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően eljárva hozta meg döntését.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az OVB országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát hitelesítő határozatát helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság – figyelemmel az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére – elrendelte e határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám. 423/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 102. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

100/2008. (VII. 11.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az épített környezet tervszerű fejlesztésének egyes szabályairól szóló 40/2003. (XII. 10.) számú rendelete alkotmányellenes, ezért a rendeletet e határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének a telkek beépítésének egyes szabályairól szóló

1/2004. (II. 23.) számú rendelete alkotmányellenes, ezért a rendeletet e határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Budapest Főváros Közigazgatási Hivatala vezetője (a továbbiakban: hivatalvezető) törvényességi ellenőrzési jogkörében eljárva megállapította, hogy Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az épített környezet tervszerű fejlesztésének egyes szabályairól szóló 40/2003. (XII. 10.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör1.), valamint Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének a telkek beépítésének egyes szabályairól szóló 1/2004. (II. 23.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör2.) törvénytörő, ezért tör-

vényességi észrevételt tett. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) a törvényességi észrevételt nem fogadta el. Ezért a hivatalvezető a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés a) pontja alapján fordult az Alkotmánybírósághoz és kezdeményezte az Ör1. és Ör2. teljes egészében történő megsemmisítését.

A hivatalvezető kifogásolta, hogy az Ör1. „beépítési terv” elnevezéssel egy új jogintézményt vezetett be, de szerinte az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) nem ismer településrendezési tervnek nem minősülő, a terület jövőbeni fejlesztését és beépítési lehetőségeit meghatározó tervet, amely jóváhagyását az Ör1. 2. §-a a Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság hatáskörébe utal. Álláspontja szerint egy adott területre hatályos építési szabályzatot az Ét. 7. § (3) bekezdés c) pontja alapján csak rendelettel lehet kihirdetni, bizottsági határozattal nem.

A hivatalvezető kifogásolta továbbá, hogy az Ör2. egy meghatározott lakásszám fölött az épületekre kiadható építési engedély megadását a Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság előzetes hozzájárulásához kötötte. Ez pedig a jegyzőnek az Ét. 52. § (1) bekezdésében megállapított építésügyi hatósági jogkörét vonja el.

A hivatalvezető a fentiekben túl indítványában utalt arra, hogy a felülvizsgálni kívánt rendeletek esetében az előre kiszámíthatóság alkotmányos igénye sem teljesülhet, mivel egy önkormányzati bizottság a kérelmező által nem ismert mérlegelési szempontok alapján hozza meg döntését. Továbbá ténykérdésként tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az Ör1.-et és az Ör2.-öt a Képviselő-testület nem az Ét. 9. §-ában meghatározott eljárási rendben alkotta meg.

II.

1. Az Alkotmány indítványozó által hivatkozott rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ét. érintett rendelkezései:

„6. § (3) A települési önkormányzat és szervei – a fővárosban a fővárosi és a kerületi önkormányzatok a külön jogszabályban meghatározott hatáskörük szerint – a településrendezési feladatokat

a) a helyi építési szabályzat, valamint a településrendezési tervek elkészítésével és azok elfogadásával, továbbá

b) a 17. § szerinti sajátos jogintézmények alkalmazásával látják el.”

„7. § (1) A településrendezés célja a települések terület-felhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kiala-

kítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme, továbbá az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdekek összhangjának megteremtése, az érdekütközések feloldásának biztosítása, valamint az erőforrások kíméletes hasznosításának elősegítése.

(2) A településrendezés feladata, hogy a település területének, telkeinek felhasználására és beépítésére vonatkozó helyi szabályok kialakításával:

a) meghatározza a település összehangolt, rendezett fejlődésének térbeli-fizikai kereteit;

b) a település adottságait és lehetőségeit hatékonyan kihasználva elősegítse annak működőképességét a környezeti ártalmak legkisebbre való csökkentése mellett;

c) biztosítsa a település (településrészek) megőrzésére érdemes jellegzetes, értékes szerkezetének, beépítésének, építészeti és természeti arculatának védelmét.

(3) A településrendezés eszközei:

a) a településfejlesztési koncepció, amelyet a települési önkormányzat képviselő-testülete határozattal állapít meg (2. § 27. pont);

b) a településszerkezeti terv, amelyet az önkormányzati településfejlesztési döntés figyelembevételével a települési önkormányzat képviselő-testülete dolgoztat ki, és határozattal állapít meg (2. § 28. pont);

c) a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv, amelyet a településszerkezeti terv alapján a települési önkormányzat képviselő-testülete dolgoztat ki, és rendelettel állapít meg (2. § 11. és 20. pont).”

„9. § (1) A helyi építési szabályzatot és a településrendezési terveket az országos településrendezési szakmai előírások figyelembevételével, továbbá a külön jogszabályban meghatározott fogalmak és jelkölcsök alkalmazásával kell elkészíteni.

(2) A településrendezési eszköz kidolgozása előtt meg kell határozni a rendezés alá vont területet, ki kell nyilvánítani a rendezés általános célját és várható hatását, hogy az érintettek azzal kapcsolatban javaslatokat, észrevételeket tehesenek. Ennek során:

a) az érintett népesség, szervezetek, érdek-képviselői szervek véleménynyilvánítási lehetőségét biztosítani kell, ezért a helyben szokásos módon az érintettek tudomására kell hozni a településrendezési eszköz kidolgozásának elhatározását,

b) az államigazgatási szerveket, valamint az érintett települési önkormányzati szerveket az előkészítésbe be kell vonni úgy, hogy azok a megkeresés kézhezvételétől számított 30 napon belül írásos tájékoztatásukban ismertessék a település fejlődése és építési rendje szempontjából jelentős terveiket és intézkedéseiket, valamint ezek várható időbeli lefolyását, valamint a hatáskörükbe tartozó kérdésekben a jogszabályon alapuló követelményeket.

(3) A készítés alatt lévő településrendezési eszközt a polgármesternek (főpolgármesternek) – külön jogszabályban meghatározottak szerint – véleményeztetnie kell az 5. § (4) bekezdésében említett tervtanáccsal. Az elkészített helyi építési szabályzatot és településrendezési terveket a

megállapítás, illetve a jóváhagyás előtt a polgármesternek (főpolgármesternek) véleményeztetnie kell a külön jogszabályban meghatározott államigazgatási, az érintett települési önkormányzati és az érdek-képviselői szervekkel, valamint a társadalmi szervezetekkel, – amelyek 45 napon belül adhatnak írásos véleményt.

(4) Az eltérő vélemények tisztázása érdekében a polgármesternek (főpolgármesternek) egyeztető tárgyalást kell tartania, amelyre a hely és az időpont megjelölésével a véleményezési eljárás valamennyi érdekeltjét a tárgyalás előtt legalább 8 nappal meg kell hívnia. Az egyeztető tárgyalásról jegyzőkönyvet kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell valamennyi elfogadott és el nem fogadott véleményt azok indokolásával együtt.

(5) Azt az érdekeltet, aki a véleményezési eljárás során írásbeli véleményt nem adott, és az egyeztető tárgyaláson sem vett részt, kifogást nem emelő véleményezőnek kell tekinteni.

(6) A véleményezési eljárás befejezése után a településrendezési eszközöket az elfogadásuk előtt – a (3)–(4) bekezdés alapján beérkezett, de el nem fogadott véleményekkel és azok indokolásával együtt – a polgármesternek (főpolgármesternek) legalább egy hónapra a helyben szokásos módon közzé kell tennie azzal, hogy az érintettek a közzététel ideje alatt azokkal kapcsolatban észrevételt tehetnek, továbbá meg kell küldenie szakmai véleményezés céljából:

a) a főváros, a fővárosi kerület, a megyei jogú város igazgatási területének egészére egyszerre készített szabályzatot és terveket az állami főépítész útján a miniszternek, a fejlesztési koncepciókat a településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszternek,

b) egyéb szabályzatot és terveket az állami főépítésznek.

A miniszter 90, az állami főépítész 30 napon belül adhat véleményt; ha e határidőn belül nem nyilatkozik, úgy véleményét egyetértőnek kell tekinteni. A véleményt a döntésre jogosult testülettel ismertetni kell.

(7) A településrendezési eszköz a (2)–(6) bekezdésben előírt véleményeztetési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadható el.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése alapján a helyi önkormányzat feladatkörében rendeletet alkothat, amely azonban nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 16. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.

Az Ötv. 8. § (1) bekezdése a helyi közszolgáltatások körében a települési önkormányzat feladataként említi a településrendezést. Az Ét. 7. § (1) bekezdésének megfelelően „a településrendezés célja a települések területfelhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme, továbbá az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdekek összhangjának megteremtése, az érdekütközések feloldásának biztosítása, valamint az erőforrások kíméletes hasznosításának elősegítése”.

Az Alkotmánybíróság a 13/1998. (IV. 30.) AB határozatában a következőket állapította meg: „A település belterületének kialakítására, az építési és telekalakítási korlátozásokra vonatkozó szabályokat az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) szabályozza. Az Ét. 6. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a településrendezési feladatok ellátása a települési önkormányzatok feladatkörébe tartozik. Az Ét. 6. § (3) bekezdése szerint a települési önkormányzatok településrendezési feladatukat többek között a helyi építési szabályzat megállapításával, valamint a településrendezési tervek elkészítésével és azok jóváhagyásával látják el.” (ABH 1998. 429, 431–432.)

Az Ét. 13. § (1) bekezdése a helyi építési szabályzatra vonatkozó alapvető jelentőségű előírást tartalmaz: „Az építés helyi rendjének biztosítása érdekében a települési önkormányzatnak az országos szabályoknak megfelelően, illetve az azokban megengedett eltérésekkel a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket helyi építési szabályzatban kell megállapítania.” Az Ét. 13. § (2) bekezdés b) pontjának megfelelően a helyi építési szabályzatnak rendelkeznie kell a beépítésre szánt területek, illetőleg az azokon belüli egyes területrészek (építési övezetek) lehatárolásáról, azok felhasználásának, beépítésének feltételeiről és szabályairól.

„A településrendezési eszközöket az Ét. 7. § (3) bekezdése határozza meg a következőként: a településfejlesztési koncepció, a településszerkezeti terv, a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv.” [47/2005. (XII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 704, 710.]

Az Alkotmánybíróság a 7/2003. (III. 13.) AB határozatában rámutatott: „Az önkormányzat rendeletalkotási eljárását keretjellegetően törvények szabályozzák. Az Ötv. és az Ét. bemutatott előírásaiból azonban kitűnik, hogy az önkormányzatok városrendezésre és építésügyre vonatkozó szabályozási autonómiája kizárólag a rendeletalkotás tartalmát és az alkalmazott eljárás lefolytatását meghatározó törvényi keretek között érvényesülhet.” (ABH 2003. 753, 756.)

Az Ör1. és az Ör2. Újpest közigazgatási területén lévő telkek, ingatlanok beépítési feltételeiről, szabályairól, azaz – más kifejezéssel – a beépítési terv megállapításáról rendelkeznek. E önkormányzati rendeletek szerinti beépí-

tési terv, illetve az ebbe a fogalomba tartozó beépítést meghatározó paraméterek olyan előírások, amelyeket az Ét. és az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) a szabályozási tervben és a helyi építési szabályzatban megállapítani rendel.

Miután a beépítési tervnek normatív tartalma van és nem egy telket, hanem legalább egy telektömböt érint, ezért olyan helyi szabályozásnak kell tekinteni, amelynek jóváhagyására csak a Képviselő-testületnek van jogi lehetősége. A beépítési terv elfogadása, illetve megállapítása – normatív jellege miatt – a helyi építési szabályozást megállapító önkormányzati rendeletben történhet, ami nem adható át bizottsági hatáskörbe azért sem, mert a beépítési tervek jóváhagyásánál is érvényesülniük kell az Ét. 9. §-ában meghatározott garanciális szabályoknak. Az Ör1. és az Ör2. azzal, hogy a településrendezési eszközeibe való szabályozást a Képviselő-testület által városszerkezeti egységenként jóváhagyott kerületi szabályozási tervekről szóló önkormányzati rendeletek helyett külön önkormányzati rendeletekben szabályozza – és nem az Ét. 7. § (3) bekezdésében meghatározott településrendezési eszközökben –, megkerüli az Ét. által meghatározott garanciális eljárási szabályokat, továbbá olyan társadalmi viszonyt szabályoz – nevezetesen az építési engedélyezési eljárást –, ami nem helyi társadalmi viszonyra, hanem az egész társadalmat átfogóan, országosan érintő államigazgatási hatósági eljárás szabályaira vonatkozik, és ezért nem tartozik a települési önkormányzat szabályozási jogkörébe.

2. Az indítványozó kifogásolta azt is, hogy az Ör2. 2. § (1) bekezdésében foglalt feltételek esetén a Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság előzetes hozzájárulása szükséges az építési engedély kiadásához. Az Alkotmány 44/B. § (3) bekezdése alapján törvény vagy kormányrendelet államigazgatási feladatot, hatósági hatáskört állapíthat meg a jegyzőnek, és kivételesen a képviselő-testület hivatala ügyintézőjének is. Építéshatósági államigazgatási ügyben a hatáskört az Ét. 62. § (1) bekezdés *a)* és *c)* bekezdésében kapott felhatalmazás alapján megalkotott, az építésügyi és építésfelügyeleti hatóságok kijelöléséről és működési feltételeiről szóló 343/2003. (XII. 16.) Korm. rendelet 1. §-a a jegyzőhöz telepíti. Az Ör2. megalkotásakor hatályos, az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.) 4. § (6) bekezdése szerint: „A közigazgatási és önkormányzati szervtől – a (2) és (4) bekezdésben foglalt kivételével – a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el.” Az Alkotmánybíróság eljárásakor hatályos, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 19. § (4) bekezdése az Áe. hatáskörrelvonási tilalomra vonatkozó szabályát fenntartotta: „A hatóságtól – a 20. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel – a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el.” Az Ör2. 2. § (1) bekezdésében a Képviselő-testület egyértelműen elvonja a jegyző hatáskörét. Az Alkotmánybíróság már a 45/1993. (VII. 2.) AB határozatában rámutatott:

„Tiltott hatáskörrelvonást jelent (...) az a szabályozás, amely az építésügyi hatóságot a döntés meghozatalában a közgyűlési bizottságok előzetes álláspontjának a megkérésére, illetőleg az adható engedélyek száma és helye megjelölésének figyelembevételére kötelezi. (...) A bizottsági előzetes állásfoglalások mindenképpen olyan hatáskörkorlátozást eredményeznek, amelyek törvényességi szempontból azonos megítélés alá esnek a hatáskör elvonásával.” (ABH 1993, 484, 485.) Az Alkotmánybíróság ezt az 59/2001. (XII. 7.) AB határozatában megerősítette: „Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben, így az 58/1992. (XI. 6.) AB határozatban (ABH 1992, 410, 412.) és a 45/1993. (VII. 2.) AB határozatában (ABH 1993, 484, 485.) már rámutatott a következőkre: tiltott hatáskörrelvonásnak minősül az olyan szabályozás, amely a jegyző döntési hatáskörét oly módon korlátozza, hogy a döntés megalkotását az önkormányzat valamely szerve (polgármester, bizottság) előzetes egyetértési, jóváhagyási vagy javaslat-tételi jogához kapcsolja.” (ABH 2001, 739, 741.)

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Képviselő-testület az Ör1. és Ör2. megalkotásával túlerjeszkedett az Ét. 6. § (3) bekezdés *a)* pontjában és a 7. § (3) bekezdésében biztosított jogalkotási jogkörén, illetve az Ör2. 2. § (1) bekezdése ellentétes a Ket. 19. § (4) bekezdésével. Ez sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, amely szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör1.-et és az Ör2.-öt alkotmányellenesség miatt megsemmisítette.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 581/H/2005.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 102. számában.

101/2008. (VII. 11.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a Budapest II. Kerületi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek használatának és rendjének helyi szabályozásáról szóló 18/2004. (VI. 23.) rendelete 15. § (1) bekezdés *b)* pontja, a 15. § (2) bekezdése és a 15. § (3) bekezdésének „, és *b)*” szövegrésze alkotmányellenes, ezért e rendelkezéseket megsemmisíti.

A 15. § (3) bekezdése a megsemmisítést követően az alábbi szöveggel marad hatályban:

„(3) Az (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott szabálysértések miatt a közterület-felügyelő helyszíni bírságot szabhat ki.”

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

A Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője (a továbbiakban: hivatalvezető) törvényességi ellenőrzési jogkörében eljárva megállapította, hogy Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a Budapest II. Kerületi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek használatának és rendjének helyi szabályozásáról szóló 18/2004. (VI. 23.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) 15. § (1) bekezdés *b)* pontja törvényt sértő, ezért törvényességi észrevételt tett. Az Ör. 15. § (1) bekezdés *b.* pontja szerint szabálysértést követ el és 30 000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható, aki közterületen lévő, vagy közterületről látható építményen, épületen, műtárgyon, közterületi berendezési tárgyon, valamint művészeti alkotáson falfirkát, graffitit helyez el. Az indítványozó szerint ez a rendelkezés ellentétes a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabs.tv.) 169. § (2) bekezdésével, amely kimondja, hogy az önkormányzatok 2000. március 1-jéig kötelesek felülvizsgálni az önkormányzati rendeletekben meghatározott szabálysértési rendelkezéseket, és azokat, amelyek e törvény, illetve az egyes szabálysértésekről szóló kormányrendelet rendelkezéseivel nincsenek összhangban, vagy csak megismétlik a magasabb szintű jogszabályokban meghatározott szabálysértési tényállást, hatályon kívül kell helyezniük. A Szabs.tv. 157. § (1) bekezdés *b)* pontja és (3) bekezdése értelmében, aki a tulajdon ellen szándékos vagy gondatlan rongálást követ el százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. Mivel az Ör. 15. § (1) bekezdés *b)* pontja – az indítványozó álláspontja szerint – a Szabs.tv. hivatkozott rendelkezéseivel – vagyis magasabb szintű jogszabállyal – ellentétes szabályozást tartalmaz, így sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

A hivatalvezető – miután az e tárgyban tett törvényességi észrevételét Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) nem fogadta el – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján fordult az Alkotmánybírósághoz és kezdeményezte az Ör. részbeni megsemmisítését.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következőkre alapozta:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:
„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. A Szabs.tv. indítvánnyal érintett rendelkezése:
„157. § (1) Aki
(...)
b) húszezer forintot meg nem haladó kárt okozva készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést, csalást, szándékos rongálást,
(...)
követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.”

„157. § (3) Aki műemléket, muzeális tárgyat, az államhatárt, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, továbbá parkot vagy az ahhoz tartozó felszerelést gondatlanul megrongálja, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.”

„169. § (2) Az önkormányzatok 2000. március 1-jéig kötelesek felülvizsgálni az önkormányzati rendeletekben meghatározott szabálysértési rendelkezéseket, és azokat, amelyek e törvény, illetve az egyes szabálysértésekről szóló kormányrendelet rendelkezéseivel nincsenek összhangban, vagy csak megismétlik a magasabb szintű jogszabályokban meghatározott szabálysértési tényállást, hatályon kívül kell helyezniük.”

3. Az Ör. indítvánnyal érintett és vizsgált rendelkezése:
„15. § (1) Szabálysértést követ el és 30 000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(...)
b) aki közterületen lévő, vagy közterületről látható építményen, épületen, műtárgyon, közterületi berendezési tárgyon valamint művészeti alkotáson falfirkát, graffitit helyez el.

(...)
(2) A szabálysértési törvény alkalmazásával el kell kobozni azt a dolgot, amellyel a 15. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglalt szabálysértést elkövették.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az indítványozó szerint az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontja ellentétes a Szabs.tv. 169. § (2) bekezdésével és ebből következően az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében foglaltakkal. A Szabs.tv. 169. § (2) bekezdése alapján az önkormányzatok 2000. március 1-jéig kötelesek voltak felülvizsgálni az önkormányzati rendeletekben meghatározott szabálysértési rendelkezéseket, és azokat, amelyek a Szabs.tv., illetve az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet rendelkezéseivel nem voltak összhangban, vagy csak megismételték a magasabb szintű jogszabályokban meghatározott szabálysértési tényállást, hatályon kívül kellett helyezniük.

A Szabs.tv. 157. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján húszezer forintot meg nem haladó kárt okozva szándékos rongálást követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. A Szabs.tv. 157. § (3) bekezdése alapján, aki műemléket, muzeális tárgyat, az államhatárt, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet, tömegközlekedési vagy távközlési eszköz, közúti jelzést, továbbá parkot vagy az ahhoz tartozó felszerelést gondatlanul megrongálja, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Az Ör. 15. § (1) bekezdésében meghatározott falfirka, graffiti közterületen lévő, vagy közterületről látható építményen, épületen, műtárgyon, közterületi berendezési tárgyon, valamint művészeti alkotáson történő elhelyezése olyan szándékosan vagy gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely idegen tárgy megrongálásával kárt okoz, és az okozott kár mértékétől függően az elkövető személy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 324. §-ában meghatározott rongálás bűncselekményét vagy a Szabs.tv. 157. § (1) bekezdés *b*) pontjában, illetve a 157. § (3) bekezdésében meghatározott rongálás szabálysértését követi el. A rongálás szabálysértése a Szabs.tv. alapján 100 000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható. Ezzel szemben az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontjában meghatározott falfirka, graffiti elhelyezésével elkövetett rongálás csak 30 000 Ft pénzbírsággal sújtható. Az Ör. indítvánnyal támadott rendelkezése nincs összhangban a Szabs.tv. 157. § (1) bekezdés *b*) pontjának és (3) bekezdésének rendelkezéseivel, ezért a Képviselő-testületnek 2000. március 1-jéig az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontját hatályon kívül kellett volna helyeznie. Mivel ezt a Képviselő-testület – még a törvényességi észrevétel ellenére – sem tette meg, ezért az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontja ellentétes a Szabs.tv. 169. § (2) bekezdésével, s ez sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, amely szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontját alkotmányellenesség miatt megsemmisítette.

2. Az Ör. 15. § (2) bekezdése alapján a szabálysértési törvény alkalmazásával el kell kobozni azt a dolgot, amellyel a 15. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt szabálysértést elkövették, illetve az Ör. 15. § (3) bekezdése alapján az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontjában meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő helyszíni bírságot szabhat ki. Az Ör. 15. § (2) bekezdésének rendelkezése és a (3) bekezdés „, és *b*)” szövegrésze az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontjának megsemmisítésével önmagában értelmetlenné vált, mivel olyan önkormányzati rendeletben megállapított szabálysértési tényállás esetére biztosítja az elkobzás lehetőségét, illetve a helyszíni bírság kiszabását, amely önkormányzati rendeletben megállapított szabálysértési tényállás az Alkotmánybíróság e határozata alapján megszűnt. Az Alkotmánybíróság a 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában elvi élel mutatott rá, hogy „a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon.” (ABH 1992, 135, 142.) Ezért az Alkotmánybíróság az Ör. 15. § (1) bekezdés *b*) pontja megsemmisített rendelkezésével való szoros összefüggése okán az Ör. 15. § (2) bekezdését és a (3) bekezdés „, és *b*)” szövegrészt is megsemmisítette.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1415/H/2007.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 102. számában

102/2008. (VII. 11.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Rábapatona Község Önkormányzata Képviselő-testületének a közterület-

letek használatáról szóló 17/2005. (IX. 15.) rendelete 2. számú melléklete 9. pontja alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Rábapatonna Község Önkormányzata Képviselő-testületének a közterületek használatáról szóló 17/2005. (IX. 15.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) 2. számú melléklet 9. pontjában megállapított, a mozgóbolti, mozgóárusi tevékenységre vonatkozó díjtétel alkotmányellenességének megállapítását és e rendelkezés megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványozó egy országos hálózattal rendelkező, mozgóbolti tevékenységet vállalkozók bevonásával végző gazdálkodó szervezet, amely a különböző önkormányzatok közigazgatási területén engedély alapján mozgóbolti tevékenységet végez. Rábapatonna Község Önkormányzatának Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) az Ör. 19. § (2) bekezdésében 2005. november 1-jei hatállyal a mozgóbolt és a mozgóárus vonatkozásában a közterület használatáért fizetendő díjtételt 5000 Ft/nap + Áfa összegben állapította meg. Az indítványozó szerint ez a közterület-használati díj indokolatlan és jogellenesen magas volt. A Képviselő-testület 2006. január 1-jével az Ör.-t a módosításáról szóló 24/2005. (XII. 15.) rendelettel módosította, ettől az időponttól a mozgóboltból történő értékesítés esetén a közterület használat díja 2500 Ft/nap.

Az indítványozó szerint az Ör. módosított 2. számú melléklete 9. pontja több okból is alkotmányellenes. Az Al-

kotmány 70/A. §-ában foglalt diszkrimináció tilalmába ütközik és „indokolatlanul hátrányos helyzetbe hozza a mozgóbolti, illetve mozgóárusi tevékenységet végző piaci szereplőket a többi kereskedőhöz képest” a lényegesen magasabb, napi 2500 Ft-os közterület-használati díj megállapításával. Az Alkotmánynak a gazdasági verseny szabadságát deklaráló 9. § (2) bekezdésével is ellentétes ez a szabályozás, amely az egyes „piaci szereplőket leküzdhetetlen versenyhátrányba hozta”. Az indítványozó példaként kiszámolta, hogy egy hónapos állandó árusítás esetén a mozgóbolt üzemeltetője egy hasonló nagyságú lakókocsiról értékesítő kereskedő közel négy éves díját köteles megfizetni. Az indítványozó megjegyezte továbbá, hogy statisztikai szerint a Rábapatonát érintő 2004. évi teljes árbevétele kevesebb volt, mint a közterület használatáért fizetendő díj. Az indítványozó az alkotmányellenesség alátámasztásaként hivatkozott az Alkotmánybíróságnak a 38/1998. (IX. 23.) AB határozatában (ABH 1998, 454.; a továbbiakban: Abh.) és a 21/2003. (IV. 18.) AB határozatában (ABH 2003, 784.) megfogalmazott álláspontjára.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személyre számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az Ör. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„A közterület használat díjtételei.

	A közterület használat módja:	A díjszabás mértéke*:
1.	Árusítófülke pavilon lakókocsi automata	200 Ft/m ² /hó
2.	Reklámtábla: 1 m ² táblaméretig 1–3 m ² táblaméretig 3 m ² feletti táblaméretig	300 Ft/m ² /hó 900 Ft/m ² /hó 1800 Ft/m ² /hó
	Köztéri bútorok	100 Ft/m ² /nap
3.	Építési munkával kapcsolatos közterület használat	10 Ft/m ² /nap
4.	Idényjellegű alkalmi és mozgó árusítás, javító, szolgáltató tevékenység, zsúrizett termékek vására, őstermelői árusítás	150 Ft/m ² /nap
5.	Búcsú, vásár, és egyéb községi rendezvény (pl. falunap) alkalmával mutatványos, bazar, sátor, asztal stb. elhelyezésére nyereségérdekeltségű szabadtéri rendezvények	200 Ft/m ² /nap

	A közterület használat módja:	A díjszabás mértéke*:
6.	Vendéglátó előkert kialakítása	300 Ft/m ² /hó
7.	Cirkusz és egyéb mutatványos rendezvények	40 Ft/m ² /nap
8.	Kijelölt tárolóhelyen:	
	a) tehergépjármű tárolási díja (3,5 t-ig)	1000 Ft/db/hó
	b) teher- és szem. száll. jármű (3,5–15 t-ig)	2000 Ft/db/hó
	c) járműszerelvények (15 t felett)	6000 Ft/db/hó
	d) pótkocsi, erőgép, és egyéb jármű	A fenti összeg a t súly szerint 15 t-ig: 2000 Ft/db/hó
	e) hatósági jelzéssel nem rendelkező járművek, tárolása	15 t felett a fenti díjtételeket kell alkalmazni
9.	Mozgóbolt, mozgóárus	2500 Ft/nap
10.	Közmű elhelyezésére szolgáló anyagok, eszközök, gépek, építmények, egyéb létesítmények	300 Ft/m ² /hó

* A díjtételek az általános forgalmi adót nem tartalmazzák.

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, amelynek értelmében a Magyar Köztársaság területén az emberi, illetve az állampolgári jogok, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül minden személyt megilletnek. Következésképpen érvényesített álláspontja szerint a diszkrimináció tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot is sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben viszont kizárólag akkor ítéli alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.].

Az Alkotmánybíróság azt is kimondta: a megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogszabályok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. A diszkrimináció tilalmából tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre tekintettel – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel az alkotmányos követelményeket nem sérti. Az Alkotmány-

bíróság szerint az állam joga – és bizonyos körben kötelezettsége is –, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 74/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, 369, 373–374.].

A diszkrimináció vizsgálatánál az első eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozata, ABH 1995, 789, 792.]. Ebben az ügyben a közterületi engedély alapján kiskereskedelmi tevékenységet végzők [a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 2. § k) pontja] alkotnak az adott szabályozás tekintetében homogén csoportot.

A közterület használatáért fizetendő díj, ahogyan azt az Alkotmánybíróság az Abh.-ban is megállapította „a közterület használatának ellenértéke. Ennek megfelelően a közterület-használat díjának alapvetően a közterület-használat értékét befolyásoló tényezőkhöz (a terület nagysága, a településen belüli elhelyezkedése, a használat módja, időtartama stb.) kell igazodnia. A közterület-használók között a közterület-használati díj mértéke tekintetében e tényezők alapján tett megkülönböztetés nem tekinthető alkotmányellenesnek” (ABH 1998, 454, 456.).

A jelen ügyben a Képviselő-testület a közterület tényleges használatától (terület, időtartam) függetlenül, a többi közterületi engedély alapján végzett kiskereskedelmi tevékenységekhez (árusító fülke, pavilon, lakókocsi, idényjellegű alkalmi és mozgó árusítás, stb) képest jelentősen nagyobb összegben állapította meg a mozgóbolt és a mozgó árusítás után fizetendő közterület-használati díjat. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban azt is hangsúlyozta, hogy a „közterület-használat díjának olyan szabályozása, amely a közterület-használat értékét meghatározó tényezők azonossága esetén, a szolgáltatástól független, annak értékét nem befolyásoló szempontok alapján kirívóan magas díjfizetési kötelezettséget ír elő egyes vállalkozókra és

ezzel megkülönböztetést tesz a közterületet használó vállalkozók között, önkényes, ezért alkotmányellenes” (ABH 1998, 454, 456–457.). Az Alkotmánybíróság a 21/2003. (IV. 18.) AB határozatban megerősítette, hogy alkotmányosan nem indokolható az a szabályozás, amikor a közterület-használati díjat olyan szempontokra alapítják, amelyek a közterület használatával nincsenek összefüggésben, s ezzel a díj mértéke tekintetében nem releváns szempont alapján, önkényesen, ésszerű indok nélkül tesznek megkülönböztetést a közterületet azonos feltételek mellett használók között (ABH 2003, 784, 789.).

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 2. számú melléklet 9. pontja indokolatlanul tesz különbséget a közterületen értékesítést végzők között, ami így az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmát sérti, ezért azt megsemmisítette.

2. Mivel az Alkotmánybíróság az Ör. 2. számú melléklet 9. pontja alkotmányellenességét az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközése miatt megállapította, ezért az Alkotmány 9. § (2) bekezdése állított sérelmének vizsgálatát az eddigi gyakorlatát követve [31/1991. (VI. 5.) AB határozat, ABH 1991, 133, 136.] mellőzte.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 438/B/2006.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 102. számában

103/2008. (VII. 11.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Szár Község Önkormányzata Képviselő-testülete a zajvédelem helyi szabályozásáról szóló 8/2007. (IV. 27.) rendeletének 3. §-a és melléklete alkotmányellenes, ezért azokat megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság Szár Község Önkormányzata Képviselő-testületének a zajvédelem helyi szabályozásáról szóló 8/2007. (IV. 27.) rendeletének 7. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó Szár Község Önkormányzata Képviselő-testületének a zajvédelem helyi szabályozásáról szóló 8/2007. (IV. 27.) rendeletének (a továbbiakban: Ör.) mozgóárúsítókra vonatkozó 3. § és 7. §-ai alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

Az indítványozó elsősorban vasárnap végező Szár községben mozgóbolti tevékenységet: a megrendelt árukat cukrászatából házhoz szállítja, megérkezését pedig hangjelzéssel jelzi. Álláspontja szerint az Ör. 3. §-a ellentétes a zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 8/2002. (III. 22.) KöM–EüM együttes rendelet (a továbbiakban: R1.) rendelkezéseivel, mivel az Ör. melléklete szerinti határértékeket egységesen állapította meg, és nem vette figyelembe, hogy az R. a zajforrás jellegétől, forrásától függő (helyhez kötött, építőipari tevékenységből származó stb.) differenciált határérték-előírásokat tartalmaz. A differenciálatlan szabályozás miatt az Ör. támadott rendelkezése ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével.

2. Az indítványozó az Ör. 7. §-ának alkotmányosságát azon az alapon vitatja, hogy a közterületen történő értékesítés esetén hirdetés, vagy figyelemfelhívás céljára szolgáló hangosításokat okozó eszköz szombati és vasárnapi használatának korlátozása, illetőleg tiltása csak a mozgóbolti tevékenységet végző vállalkozók tevékenységét korlátozza, méghozzá protekcionista módon, a helyi vállalkozók védelme érdekében, ami sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését.

Az indítványozó szerint a szabályozás az egyéb helyzet szerinti különbségtétel alkotmányi tilalmába ütközik, mivel a vitatott rendelkezés nem a zajterhelés mértéke, hanem annak célja (mozgóbolti értékesítés) szerint tiltja a hangosító eszköz alkalmazását. Az indítványozó ennek alátámasztására előadta, hogy a mozgóbolti értékesítéshez kötött zajterhelés egyébként nem haladja meg az Ör.-ben előírt mértéket. Az indítványozó – alkotmányi rendelkezésre való hivatkozás és normakontroll-kérelem nélkül – hiányolta azt, hogy az Ör. nem rendelkezik arról, hogy a zajszint-értéket a zajkeltőnél, zajvédett vagy egyéb helyen

kell mérni. Emellett azt is, hogy a támadott normából nem derül ki, milyen szabályok vonatkoznak az Ör. által nem rendezett kérdésekre.

Az Alkotmánybíróság eljárása során beszerezte Szár Község Önkormányzata Képviselő-testületének véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

(...)

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az Ör. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„3. § (1) A zajforrásból származó külső környezeti zajterhelés nem haladhatja meg a mellékletben szereplő zajterhelési határértékeket.

(2) Az (1) bekezdés szerinti zajterhelési határérték teljesülésétől függetlenül a zajforrásból származó zaj egyenértékű A-hangnyomásszintje a megítélési idő 5%-át meghaladó – a megítélési időben összegzett – időtartamban nem haladhatja meg 10 dB-nél nagyobb mértékben a melléklet határértékeit.”

(...)

„7. § Közterületen történő értékesítés esetén hirdetés, vagy figyelemfelhívás céljára szolgáló hangosításokat okozó eszköz használata hétköznap és szombaton 8 és 12 óra, valamint 17 és 19 óra között engedélyezett, vasárnap tilos.”

3. Az Ör. melléklete:

„A zajforrásból származó megengedett megítélési szint LAM dB

Sor-szám	Területi funkció	Megengedett megítélési szint LAM dB		
		nappal (6–18 h)	átmeneti időszak (18–22 h és munkaszüneti napokon 6–22 h)	éjjel (22–06 h)
1.	Hétféligi házas terület, védett természeti terület kijelölt része	45	40	35
2.	Lakóterület ²	50 ¹	45 ¹	40
3.	Egyéb övezetek	60	55	50

¹ A kertek pihenést szolgáló területén, terasz, pihenő-, díszkert, valamint a pihenésre, szabadidő eltöltésre szolgáló közterület; park, játszótér területén is.

² Települési gyűjtő út (Rákóczi F. utca) közvetlen közelében és azok tengelyétől mért 50 méteres sávban legfeljebb 10 dB-lal magasabb zajszint engedhető meg.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a Képviselő-testület megsértette-e az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését azzal, hogy nem az R1. osztályozását követő, környezeti zajterhelés forrásául szolgáló tevékenységen alapuló differenciált, hanem tevékenység-független, egységes határérték-előírásokat alkotott. Mivel az Ör. 3. §-a szerinti korlátozás alkotmányossága csak az Ör. mellékletébe foglalt, a védendő terület funkció szerinti határértékek vizsgálata alapján ítélt meg, ezért az Alkotmánybíróság – gyakorlatának megfelelően – szoros összefüggés okán az alkotmányossági vizsgálatot kiterjesztette az Ör. mellékletére is [3/1992. (I. 23.) AB határozat, ABH 1992, 329, 330.; 26/1995. (V. 15.) AB határozat, ABH 1995, 123, 124.; 2/1998. (II. 4.) AB határozat, ABH 1998, 41, 46.; 16/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 140,

153.; 5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75, 77.; 67/2006. (XI. 29. AB határozat, ABH 2006, 971, 978.].

1.1. A helyi önkormányzat rendeletalkotási hatáskörét egyrészt az Alkotmány, másrészt a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) állapítja meg. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében meghatározott egyik alkotmányos korlát szerint a helyi önkormányzat feladatkörében rendeletet alkothat, amely azonban nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot. Az Ötv. 8. § (1) bekezdése – a helyi közszolgáltatások körében – többek között, az önkormányzatok által ellátandó közfeladatként jelöli ki az épített és természeti környezet védelmét. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kt.) 46. § (1) bekezdésének c) pontja a helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatai között külön is

kiemeli, hogy a települési önkormányzatok a környezet védelme érdekében a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsátanak ki, illetve határozatot hoznak. A helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 85. § (1) bekezdésének *e*) pontja szerint a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörébe tartozik a helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok megállapítása.

A Kt. 48. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat képviselő-testülete – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott módon és mértékben – illetékességi területére a más jogszabályokban előírtaknál kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozhat meg. A Kt. 89. § (3) bekezdése szerint pedig a határértéket a miniszter – az érdekelt miniszterekkel együttesen kiadott – rendeletben, vagy rendeletben meghatározott esetekben a környezetvédelmi hatóság állapítja meg.

Az Alkotmánybíróság már foglalkozott az általános (miniszter rendeletben) meghatározott határértékek és az önkormányzati zajvédelmi rendeletalkotás viszonyával. Az Alkotmánybíróság elismerte, a helyi önkormányzatok rendeletalkotási hatásköre kiterjed a törvényhozó és Kormány rendeletében megállapított szabályozáshoz képest nagyobb mértékben korlátozó előírások meghatározására (937/B/2000. AB határozat, ABH 2004, 1893, 1900.) illetékességi területének a helyi specialitások figyelembevételével kijelölt egy részén. [34/2008. (IV. 3.) AB határozat, ABK 2008. április] A települési önkormányzat képviselő-testülete azonban önálló, új határértékeket nem állapíthat meg, mivel erre a Kt. felhatalmazása alapján csak miniszter rendeletben, vagy egyedi ügyekben a környezetvédelmi hatóság jogosult.

Az R1. egyrészt a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 2. § *p*) pontja szerinti zajtól védendő területekre (pl. lakó-, üdülő-, zöldterület) a zajt kiváltó tevékenységtől, a zajforrástól (üzemi létesítmény, közlekedés, építőipari tevékenység) függően (R1. 1–3. számú mellékletei), illetőleg a Korm. r. 2. § *q*) pontja szerinti zajtól védendő épületek zajtól védendő helyiségeinek (kórtermekben, lakoszobákban stb.) osztályozásától függően, két (nappali és éjjeli) napszakra figyelemmel állapítanak meg határértékeket (R1. 4. számú melléklete). Figyelemmel arra, hogy az Ör. 3. §-a és melléklete egyrészt egységesen, a zajforrás által kibocsátott zajterhelésre és a környezeti zajforrás hatásterületének területi funkciója alapján, másrészt nem kettő, hanem három (nappali, éjjeli és átmeneti) napszak figyelembevételével határozta meg a határértékeket, tartalmilag új határértékeket állapított egyes, az R1. által szabályozott tevékenységekre (pl. építőipari kivitelezési tevékenység).

A fentiek alapján Szár Község Önkormányzatának Képviselő-testülete túlerjeszkedett a törvényekben megállapított jogalkotói hatáskörén, figyelmen kívül hagyva a Kt. 89. § (3) bekezdése szerinti korlátozás miszerint az ál-

talános határértékeket e törvényi felhatalmazás alapján az R. határozza meg. A kifejtettek alapján az Ör. 3. §-a és melléklete sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, ezért azokat az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe foglalt diszkriminációtilalom követelményét megsértette-e a jogalkotó akkor amikor a mozgóbolti értékesítést kizárólag elősegítő, hirdetés, vagy figyelemfelhívás céljára szolgáló hangosító eszköz használatát hétköznapon és szombaton 8.00 és 12.00 között engedélyezte, vasárnap pedig egész nap megtiltotta, függetlenül attól, hogy azok milyen zajterhelést jelentenek a környezetre.

2.1. Az Ör. 4–7. §-ai – egyebek mellett – ipari termelő, szolgáltató létesítmények és telephelyek működésével kapcsolatos, valamint a szolgáltatásnyújtással és családi rendezvényekkel összefüggő zajvédelmi előírásokat tartalmaznak. Egyes előírások megszegését az Ör. 8. §-a szabálysértéssé minősíti (pl. a bolt és raktárfeltöltésre, vendéglátó egységekben, kerthelyiségekben történő zeneszolgáltatásra, közösségi rendezvényekre, szabad téren történő élőzene szolgáltatás, utcai zenélésre, éneklésre vonatkozó tilalmak megszegése).

2.2. A Korm. r. 2. § *i*) pontja alapján a közterületen történő értékesítés esetén hirdetés vagy figyelemfelhívás céljára szolgáló hangosító eszköz üzemi, szolgáltató tevékenységhez használt zajforrásnak (berendezésnek) minősül. A Korm. r. 26. § (1) bekezdésének *b*) pontja szerint a környezetvédelmi hatóság zajvédelmi bírság fizetésére kötelezi a környezeti zajforrás üzemeltetőjét, ha az üzemeltető az üzemi zajforrás előidézésével az épületen belüli, jogszabályban megállapított zajterhelési határértékeket túllépi. Mivel az Ör. támadott szabálya hétköznapon és szombaton egyes napszakokra, továbbá vasárnap – függetlenül a zaj mértékétől – egész napra zéró toleranciát ír elő, a közterületen történő értékesítéshez kapcsolódó hangosítás zajvédelmi bírság kiszabását vonja maga után. Az indítványozó által kifogásolt, az Ör. 7. §-ába foglalt közterületi értékesítéshez kapcsolódó magatartást az Ör. ugyan nem minősíti szabálysértéssé, de a támadott szabály – a fent kifejtettek alapján – nem minősül szankció nélküli szabálynak, ezért annak alkotmányossága érdemben vizsgálható.

2.3. Szár Község Önkormányzatának Képviselő-testülete az alkotmánybírósági megkeresésre adott válaszában kifejtette, hogy a szabályozás indoka a helyi lakosok egészséges életkörülményeinek védelme, a pihenéshez való jogok biztosítása. A Képviselő-testület álláspontja szerint a kifogásolt szabályozás nem tesz különbséget a vállalkozások székhelye szerint, továbbá nem érinti a vállalkozási tevékenység (mozgóbolti értékesítés) engedélyezését.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az egymással összehasonlítható helyzetben lévők között alkalmazott olyan különbségtétellel szemben nyújt védelmet, amelynek nincs alkotmányosan elfogadható indoka. Ebből következően nem minden különbségtétel alkotmányellenes, hanem arra te-

kintettel fogalmazza meg a diszkrimináció tilalmát, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személynként kell kezelnie. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48–49.]

A megkülönböztetés alkotmányosságának megítélésében a mindenkor szabályozás tárgyi és alanyi összefüggéséből kell kiindulni, s az egyenlőségnek az adott tényállás lényeges elemeire tekintettel kell fennállnia. A megkülönböztetés tilalmába ütközik, ha az adott szabályozási koncepción belül eltérő szabályozás vonatkozik valamely csoportra, kivéve, ha annak kellő súlyú alkotmányos indoka van. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az azonos helyzetben lévők között nem alapjogok tekintetében tett megkülönböztetés csak akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha nincs ésszerű indoka, tehát önkényes, végső soron az emberi méltósághoz való jogot sérti. Törtélen a gyakorlat abban, hogy amikor az Alkotmány 70/A. §-ának sérelme a kérdés – és a megkülönböztetés nem alapjogra vonatkozik –, az Alkotmánybíróság egyrészt azt vizsgálja, hogy a jogalkotó összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között tett-e megkülönböztetést, másrészt azt, hogy az összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok közötti különbségtételnek van-e tárgyilagossági megítélés szerint ésszerű indoka. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–79.; 16/1991. (V. 20.) AB határozat, ABH 1991, 62.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.; 21/2007. (III. 29.) AB határozat, ABH 2007, 304, 307.]

2.4. A támadott szabályozás a közterületi értékesítési tevékenységhez nem szükségszerűen kapcsolódó hirdetést és figyelemfelhívás céljára szolgáló hangosító eszköz használatát tiltja a hétköznap és szombat egyes időszakában, továbbá vasárnap egész nap. Az Ör. 7. §-a minden közterületen értékesítést folytató vállalkozóra azonos módon vonatkozik, így nem áll fenn megkülönböztetés a szabályozással érintett jogalanyok vonatkozásában, különösen nem kezeli eltérően a szabályozás a helyi és nem helyi vállalkozókat, ezért az Alkotmánybíróság az Ör. 7. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének vonatkozásában – elutasította.

A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 701/B/2007.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 102. számában.

105/2008. (VII. 11.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Ikrény Község Önkormányzat Képviselő-testületének a közterület használatáról alkotott 11/2005. (IX. 2.) önkormányzati rendelete 2. számú melléklet I. b) pontja és a II. a) pontja alkotmányellenes, ezért azokat megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

Az indítványozó Ikrény Község Önkormányzat Képviselő-testületének a közterület használatáról alkotott 11/2005. (IX. 2.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) 2. számú mellékletében megállapított, az alkalmi, mozgóárúsi, mozgóbolti tevékenységre vonatkozó díjtételek alkotmányellenességének megállapítását és e rendelkezések megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványozó egy országos hálózattal rendelkező, mozgóbolti tevékenységet vállalkozók bevonásával végző gazdálkodó szervezet, amely a különböző önkormányzatok közigazgatási területén engedély alapján mozgóbolti tevékenységet végez. Ikrény Község Önkormányzatának Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) 2005. október 3-án léptette hatályba az Ör.-t, melyben az alkalmi és mozgóárúsi esetén a közterület használati díját 100 Ft/m²/nap, de alkalmanként legalább 5000 Ft-ban állapította meg. Az indítványozó szerint ez a közterület használati díj kiemelkedően magas volt más, a közterületen kereskedelmi tevékenységet végző tevékenységekhez képest. A Képviselő-testület 2006. március 18-ai hatállyal, az Ör.-t a módosításáról szóló 6/2006. (III. 3.) önkormányzati rendelettel módosította, ettől az időponttól a mozgóboltból történő értékesítés esetén a közterület használati díja 3000 Ft/nap.

Az indítványozó szerint az Ör. módosított 2. számú melléklete több okból is alkotmányellenes. Az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt diszkrimináció tilalmába ütközik és „indokolatlanul hátrányos helyzetbe hozza a mozgóbolti, illetve mozgóárúsi tevékenységet végző piaci szereplőket a többi kereskedőhöz képest” a lényegesen magasabb, napi 3000 Ft-os közterület-használati díj megállapításával. Az Alkotmánynak a gazdasági verseny szabadságát deklaráló 9. § (2) bekezdésével is ellentétes ez a szabályozás, amely az egyes „piaci szereplőket leküzdhetetlen verseny-

hátrányba hozta”. Az indítványozó példaként kiszámolta, hogy egy hónapos állandó árusítás esetén a mozgóbolt üzemeltetője a mobil elárúsítófülke két és fél éves díját köteles megfizetni. Az indítványozó az alkotmányellenesség alátámasztásaként hivatkozott az Alkotmánybíróságnak a 38/1998. (IX. 23.) AB határozatában (ABH 1998, 454.; a továbbiakban: Abh.) és a 21/2003. (IV. 18.) AB határozatában (ABH 2003, 784.) megfogalmazott álláspontjára.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az Ör. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. számú melléklet

a Közterület használatáról szóló rendeletehez

I. A közterület használati díj közterület-használati engedélyhez kötött tevékenységek esetén:

a) árusító automata elhelyezése: 3000 Ft/hó

b) alkalmi és mozgóárusítás, valamint mozgóboltból történő értékesítés: 3000 Ft/nap

c) mobil elárúsító fülke, pavilon ideiglenes elhelyezése: 3000 Ft/hó

d) kereskedő árukészletének az üzlete homlokzatával érintkező közterületen ideiglenesen, illetve idényjelleggel való árusítása: 3000 Ft/hó

e) közúti közlekedéssel és fuvarozással kapcsolatos állomáshely, várakozó hely létesítése: 3000 Ft/hó

f) köztisztasággal kapcsolatos tárgyak elhelyezése díjmentes

g) egy nap időtartamot meghaladó anyagtárolás: 50 Ft/m²/nap, de legalább 1000 Ft/nap

h) építési munkával kapcsolatos állvány elhelyezése: 100 Ft/m²/nap, de legalább 1000 Ft/nap

i) vásárok, nyereségérdekeltségű szabadtéri rendezvények megtartása: a díj mértékének megállapítása a polgármester hatásköre 0 Ft-tól 3000 Ft-ig/nap

j) erő- és munkagépek tárolása: 3000 Ft/hó

k) üzemképtelen vagy hatósági jelzéssel nem rendelkező jármű tárolása: személygépkocsi esetén 3000 Ft/hó; minden egyéb gépjármű esetén 6000 Ft/hó

II. Önkormányzati tulajdonú közút területének nem közlekedési célú igénybevételeért fizetendő igénybevételi díj

a) alkalmi és mozgóárusítás, valamint mozgóboltból történő értékesítés: 3000 Ft/nap

b) közúti közlekedéssel és fuvarozással kapcsolatos állomáshely, várakozó hely létesítése: 3000 Ft/hó

c) egy nap időtartamot meghaladó anyagtárolás: 50 Ft/m²/nap, de legalább 1000 Ft/nap

d) erő- és munkagépek tárolása: 3000 Ft/hó

e) üzemképtelen vagy hatósági jelzéssel nem rendelkező jármű tárolása: személygépkocsi esetén 3000 Ft/hó; minden egyéb gépjármű esetén 6000 Ft/hó

f) építési munkaterület 100 Ft/m²/nap de legalább 1000 Ft/nap”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, amelynek értelmében a Magyar Köztársaság területén az emberi, illetve az állampolgári jogok, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül minden személyt megilletnek. Következésképpen érvényesített álláspontja szerint a diszkrimináció tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot is sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben viszont kizárólag akkor ítéli alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.].

Az Alkotmánybíróság azt is kimondta: a megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogszabályok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. A diszkrimináció tilalmából tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre tekintettel – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel az alkotmányos követelményeket nem sérti. Az Alkotmánybíróság szerint az állam joga – és bizonyos körben kötelezettsége is –, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 74/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, 369, 373–374.].

A diszkrimináció vizsgálatánál az első eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozata, ABH 1995, 789, 792.]. Ebben az ügyben a közterületi engedély alapján kiskereskedelmi tevékenységet végzők [a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 2. § k) pontja] alkotnak az adott szabályozás tekintetében homogén csoportot.

A közterület használatáért fizetendő díj, ahogyan azt az Alkotmánybíróság az Abh.-ban is megállapította „a közterület használatának ellenértéke. Ennek megfelelően a közterület-használat díjának alapvetően a közterület-használat értékét befolyásoló tényezőkhöz (a terület nagysága, a településen belüli elhelyezkedése, a használat módja, időtartama stb.) kell igazodnia. A közterület-használók között a közterület-használati díj mértéke tekintetében e tényezők alapján tett megkülönböztetés nem tekinthető alkotmányellenesnek” (ABH 1998, 454, 456.).

A jelen ügyben a Képviselő-testület a közterület tényleges használatától (terület, időtartam) függetlenül különbözéképpen – az alkalmi és mozgóárúsítás, valamint mozgóból történő értékesítés esetén jelentősen nagyobb összegben – állapította meg az egyes közterületi engedély alapján végzett kiskereskedelmi tevékenységek után fizetendő közterület-használati díjat. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban azt is hangsúlyozta, hogy a „közterület-használat díjának olyan szabályozása, amely a közterület-használat értékét meghatározó tényezők azonossága esetén, a szolgáltatástól független, annak értékét nem befolyásoló szempontok alapján kirívóan magas díjfizetési kötelezettséget ír elő egyes vállalkozókra és ezzel megkülönböztetést tesz a közterületet használó vállalkozók között, önkényes, ezért alkotmányellenes” (ABH 1998, 454, 456–457.). Az Alkotmánybíróság a 21/2003. (IV. 18.) AB határozatban megerősítette, hogy alkotmányosan nem indokolható az a szabályozás, amikor a közterület-használati

díjat olyan szempontokra alapítják, amelyek a közterület használatával nincsenek összefüggésben, s ezzel a díj mértéke tekintetében nem releváns szempont alapján, önkényesen, ésszerű indok nélkül tesznek megkülönböztetést a közterületet azonos feltételek mellett használó kereskedelmi, vendéglátó-ipari közterület-használók között (ABH 2003, 784, 789.).

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 2. számú melléklet I. b) pontja és a II. a) pontja indokolatlanul tesz különbséget a közterületen értékesítést végzők között, ami így az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmát sérti, ezért azt megsemmisítette.

2. Mivel az Alkotmánybíróság az Ör. 2. számú melléklet I. b) pontja és a II. a) pontja alkotmányellenességét az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközése miatt megállapította, ezért az Alkotmány 9. § (2) bekezdése állított sérelmének vizsgálatát az eddigi gyakorlatát követve [31/1991. (VI. 5.) AB határozat, ABH 1991, 133, 136.] mellőzte.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 479/B/2006.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 102. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

8/B/2000. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok alapján valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetése tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 39. § (1) bekezdése, 52. § 22. pontja

b) és e) alpontja alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 4. § 4. pontja d) alpont és a 8. § (1) bekezdés a) pontja valamint (2) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványokat elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a befektetési vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól szóló 251/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet 7. § (2) bekezdés a) pontja alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványokat elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a helyi iparüzési adóról szóló 21/1991. (IX. 5.) Föv. Kgy. rendelet 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványt elutasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a befektetési vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 197/1996. (XII. 22.) Korm. rendelet 7. §-a (2) bekezdésének *b)* pontja alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

6. Az Alkotmánybíróság a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 39. § (1) bekezdése, 52. § 22. pontja *b)* és *e)* alpontjával kapcsolatban mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére irányuló indítványt elutasítja.

7. Az Alkotmánybíróság visszautasítja a fővárosi adóhatóság jogalkalmazási gyakorlata vizsgálatára irányuló kezdeményezést.

Indokolás

I.

1. Az egyik indítványozó a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 52. §-ának az indítvány tartalma szerint a nettó árbevétel fogalmát meghatározó 22. pontja *e)* alpontja alkotmányellenességét állította.

Hivatkozott arra, hogy befektetési vállalkozásoknál a forgatási céllal vásárolt értékpapírok után kapott osztalék a helyi iparüzési adó alapjába beletartozik, ezzel szemben hitelintézeteknél és pénzügyi vállalkozásoknál a forgatási céllal vásárolt értékpapírok után kapott osztalék nem képezi a helyi iparüzési adó alapját, a Hatv. 52. §-a 22. pontjának *b)* pontja szerint. Ez a jogi helyzet álláspontja szerint alkotmányellenes az Alkotmány 9. §-a, 70/A. §-a és 70/I. §-a tükrében, mert a Hatv. 52. §-a 22. pontjának az indítvány tartalma szerint a befektetési vállalkozások nettó árbevételét meghatározó *e)* alpontja valamint a befektetési vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 197/1996. (XII. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 7. §-a (2) bekezdésének *b)* pontja hátrányosan különbözteti meg a befektetési vállalkozásokat az azonos tevékenységet végző hitelintézetekkel és pénzügyi vállalkozásokkal szemben. Hivatkozott az Alkotmánybíróság 18/1998. (V. 13.) AB határozatában kifejtettekre.

Kifogásolta a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tao tv.) 4. §-ának az indítvány tartalma szerint az árbevételt meghatározó 4. pontja *d)* alpontja és a 8. § (1) bekezdés *a)* pontja valamint (2) bekezdése rendelkezéseit is.

Álláspontja szerint az említett rendelkezések következtében a befektetési vállalkozások a nettó árbevételt nem csökkenthetik az árfolyamvesztéssel, valamint a várható veszteségekre képzett céltartalékkal. Értelmezése szerint az említett rendelkezések alapján az eladott értékpapírokból származó árfolyamnyereség egésze képezi az adó alapját a helyi iparüzési adó és a társasági adó esetében. Ezzel szemben bármely más kereskedelmi tevékenységnél az árrés képezi az adóalapot, azaz az eladott áruk beszerzési ára az árbevételből levonható. A befektetési vállalkozások az ügyfeleikkel szembeni követelésekből származó várható veszteségekre képzett céltartalékkal nem csökkenthetik az adóalapot, szemben a hitelintézetekre vonatkozó szabályozással. A Hatv., a Tao tv. és az R. szóban lévő rendelkezései az Alkotmány 9. §-ába, 70/A. §-ába és 70/I. §-ába ütköznek és sértik a vállalkozás szabadságát.

2. A másik indítványozó a Hatv. 39. § (1) bekezdése, a befektetési vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 251/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rend.) 7. § (2) bekezdés *a)* pontja és a helyi iparüzési adóról szóló a 21/1991. (IX. 5.) Föv. Kgy. rendelet 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását kezdeményezte. Indítványa szerint az említett rendelkezések az Alkotmány 9. § (2) bekezdésébe, 13. § (1) bekezdésébe, 70/A. §-ába és 70/I. §-ába ütköznek, továbbá a Korm. rend. az Alkotmány 35. § (2) bekezdésébe is ütközik. Érvélese szerint „az iparüzési adó alapja változatlanul a nettó árbevétel, és abból nem minden ráfordítás, hanem csak a Hatv., illetve a helyi rendelet által megengedett ráfordítások vonhatók le”.

A Korm. rend. értelmében befektetési eszközökre vonatkozó kereskedelmi tevékenység tekintetében az eredménykimutatás egyes tételei nem az árbevételeket és a ráfordításokat tartalmazzák, hanem csak azok különbségeit; a befektetési vállalkozások nem rendelkeznek külön nyilvántartással árbevételeikről és ráfordításairól. Ezzel szemben a Hatv. az elmúlt tíz év során a nettó árbevételből levonható ráfordítások körét bővítette, vagyis az adóalapot szűkítette: a nettó árbevételből egyebek között levonható az eladott áruk beszerzési értéke, kivéve az értékpapírokkal kereskedő adóalanyokat, mert ők nem csökkenthetik az adóalapot az értékpapír beszerzési értékével.

Kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg: a fővárosi adóhatóság jogalkalmazási gyakorlata alkotmányellenes élő jog, amely az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *d)* pontjába ütközik; a Korm. rend. szabályai a jogalkalmazási gyakorlatban azt eredményezik, hogy adott értékpapírrért kapott ellenérték nem csökkenthető az adott értékpapír beszerzésére fordított összeggel, hanem csak azok különbsége szolgálhat az adóalap meghatározásának alapjául úgy, hogy az árfolyamnyereség növeli az adóalapot, az árfolyamvesztés viszont nem csökkenti azt. A jelenlegi szabályozás és gyakorlat ezzel hátrányosan különbözteti meg a befektetési szolgáltatási tevékenységet folytató jog-

alanyokat a többi, vállalkozási tevékenységet folytató jogalanytól.

Az iparüzési adó alapjának jelenlegi szabályozása sérti a túladóztatás tilalmának, az adósemlegességnek és az adózás arányosságának elvét. Az Alkotmány 13. § (1) bekezdése azzal sérül, hogy az adóalanyok adóként a nyereségnél többet is ki kell fizetnie, ez az adóalany alkotmányjogi tulajdonát csökkenti.

Kezdeményezte mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is: azonos érvek alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság kötelezze a jogalkotót az alkotmányellenesség kiküszöbölését szolgáló jogszabály meghozatalára.

3. A harmadik indítványozó 2003. szeptember 12-én a Hatv. 52. § 22. pontja *b)* és *e)* alpontja alkotmányellenességének vizsgálatát kezdeményezte, az Alkotmány 9. § (2) bekezdése, 13. § (1) bekezdése, 70/A. § (1) bekezdése és 70/I. §-a sérelmére hivatkozva. Kérte azt is, hogy az Alkotmánybíróság a jogalkotót az Alkotmánynak megfelelő rendelkezések meghozatalára utasítsa.

Előadta, hogy míg más adóalanyoknál az iparüzési adó alapja lényegében a hozzáadott érték, mert az elért árbevételből le lehet vonni a beszerzett áruk értékét, addig pénzügyi szolgáltatásoknál és befektetési szolgáltatásoknál nincs mód a bevételek ráfordításokkal történő mérséklésére. Ennek következtében kirívóan magas a helyi iparüzési adó alapja, megsértve ezáltal az arányos köztelherviselés elvét. A rendelkezések végrehajtása túladóztatást eredményez, negatív diszkriminációt tartalmaz. A hitelintézetek befektetési tevékenysége teljesen más elbírálás alá esik, mint más gazdasági tevékenység.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány hivatkozott szabályai szerint:

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát. (...)

13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot. (...)

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül. (...)

70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2.1. A Hatv.-nek az első indítvány benyújtásakor hatályos szabályai szerint:

„39. § (1) Állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetén az adó alapja az értékesített termék, illetőleg végzett szolgáltatás nettó árbevétele, csökkentve az eladott áruk beszerzési értékével és az alvállalkozói teljesítések értékével, valamint

a) 1998. évben az anyagköltség 33%-ával,

b) 1999. évben az anyagköltség 66%-ával,

c) 2000. évtől az anyagköltséggel. (...)

52. § E törvény alkalmazásában: (...)

22. nettó árbevétel: (...)

a) a számviteli törvényben meghatározott értékesítés nettó árbevétele, továbbá a kapott kamatok és kamatjellegű bevételek együttes összege, csökkentve a kamatozó értékpapírok eladási árában érvényesített kamat bevételként elszámolt összegével, a *b)–j)* alpontokban foglalt eltérésekkel,

b) a hitelintézeteknél és pénzügyi vállalkozásoknál: a kapott kamatok és kamatjellegű bevételek csökkentve a fizetett kamatok és kamatjellegű ráfordításokkal, növelve az egyéb pénzügyi szolgáltatás bevételeivel, a befektetési szolgáltatások bevételeivel és a nem pénzügyi és befektetési szolgáltatás nettó árbevételével, (...)

e) befektetési vállalkozásoknál: a befektetési szolgáltatási tevékenység bevételei növelve a nem befektetési szolgáltatási tevékenység bevételeivel, valamint a kapott kamatokkal és kamatjellegű bevételekkel, csökkentve a kamatozó értékpapírok vételárában érvényesített kamat ráfordításként elszámolt összegével,”

2.2. A Hatv.-nek az elbíráláskor hatályos szabályai szerint:

„39. § (1) Állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetén az adó alapja a nettó árbevétel, csökkentve az eladott áruk beszerzési értékével, a közvetített szolgáltatások értékével, az anyagköltséggel. Mentés az adóalpnak az a része – legfeljebb azonban az adóalap 90%-a –, amely a külföldön létesített telephelyen végzett tevékenységből származik, feltéve ha azt a telephely szerinti állam önkormányzatának fizetendő, a vállalkozási tevékenységet terhelő adó terheli. (...)

52. § E törvény alkalmazásában: (...)

22. nettó árbevétel:

a) a számviteli törvényben meghatározott értékesítés nettó árbevétele (egyszeres könyvvitelt vezető vállalkozó esetében: a pénzügyileg rendezett nettó árbevétel és a nem pénzben kiegyenlített értékesítés nettó árbevételének együttes összege), csökkentve a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény szerinti jogdíjból származó, árbevételként elszámolt ellenértékkel, a jövedéki adó fizetésére kötelezett vállalkozó esetében az adóhatósággal elszámolt – az egyéb szolgáltatások értékeként, illetve az egyéb ráfordítások között kimutatott – jövedéki adó összegével, továbbá az egyéb ráfordítások között kimutatott, az adóhatósággal elszámolt regisztrációs adó, energiaadó összegével, feltéve, ha az így elszámolt regisztrációs adó, energiaadó összege az értékesítés nettó árbevételét nö-

velte, valamint a külön jogszabály szerinti felszolgálási díj árbevételként elszámolt összegével, a b)–j) alpontokban foglalt eltérésekkel,

b) a hitelintézeteknél és pénzügyi vállalkozásoknál: a kapott kamatok és kamatjellegű bevételek csökkentve a fizetett kamatokkal és kamatjellegű ráfordításokkal, növelve az egyéb pénzügyi szolgáltatás bevételeivel, a befektetési szolgáltatások bevételeivel és a nem pénzügyi és befektetési szolgáltatás bevételeivel. Fedezeti ügyletek esetén az alapügylet (fedezett tétel) nyereségének/vesztésének és az ahhoz tartozó fedezeti ügylet veszteségének/nyereségének nyereségjellegű különbözete tartozik a nettó árbevételbe. A számviteli törvény szerinti kereskedési célú származékos ügyletek esetében azok eredményének összevont különbözete tartozik a nettó árbevételbe, ha az nyereségjellegű, (...)

e) befektetési vállalkozásoknál: a befektetési szolgáltatási tevékenység bevételei növelve a nem befektetési szolgáltatási tevékenység bevételeivel, valamint a kapott kamatokkal és kamatjellegű bevételekkel. Fedezeti ügyletek esetén az alapügylet (fedezett tétel) nyereségének/vesztésének és az ahhoz tartozó fedezeti ügylet veszteségének/nyereségének nyereségjellegű különbözete tartozik a nettó árbevételbe. A számviteli törvény szerinti kereskedési célú származékos ügyletek esetében azok eredményének összevont különbözete tartozik a nettó árbevételbe, ha az nyereségjellegű,”

3. 1. A Tao tv.-nek az első indítvány benyújtásakor hatályos szabályai szerint:

„4. § E törvény alkalmazásában (...)

4. árbevétel: (...)

d) befektetési vállalkozásnál a befektetési szolgáltatási tevékenység bevételei növelve a nem befektetési szolgáltatási tevékenység bevételeivel, valamint a kapott kamatokkal és kamatjellegű bevételekkel, csökkentve a kamatozó értékpapírok vételárában érvényesített kamat ráfordításként elszámolt összegével, (...)

8. § (1) Az adózás előtti eredményt növeli:

a) a számviteli törvény 27. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján az adóévben ráfordításként elszámolt céltartaléknak az e § (2) bekezdése szerinti elismert mértékét meghaladó része, (...)

(2) A céltartalék elismert mértéke a kettős könyvvitelt vezető adózónál a követelések, az előlegként és kölcsönként adott összegek miatt várható veszteségek fedezetére, a számviteli törvény 27. §-ának (1) bekezdése alapján az adóévben ráfordításként elszámolt céltartalék, de legfeljebb az adóév utolsó napján fennálló, előzőekben felsorolt követelések összegének

a) 90–180 napos késedelem esetén 2 százaléka,

b) 181–360 napos késedelem esetén 5 százaléka,

c) 360 napon túli késedelem esetén 25 százaléka.”

3.2. A Tao tv. az elbíráláskor hatályos, az indítványok benyújtását követően változott szabályai szerint:

„8. § (1) Az adózás előtti eredményt növeli:

a) kettős könyvvitelt vezető adózónál a várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék, céltartalékokat növelő összeg (kivéve a Diákhitel Központ Részvénytársaság által kormányrendeletben előírt feltételeknek megfelelően képzett céltartalék, céltartalékokat növelő összeg) következtében az adóévben elszámolt ráfordítás,”

4.1. Az R. indítvány benyújtásakor hatályos szabályai szerint:

„7. § (1) Az eredménykimutatás egyes tételeinek tartalmára a Tv.-ben és annak 2. számú mellékletében meghatározottak érvényesek a (2)–(4) bekezdésekben foglaltak figyelembevételével.

(2) A befektetési szolgáltatási tevékenység bevételei, illetve ráfordításai között elkülönítetten kell kimutatni: (...)

b) kereskedelmi tevékenység bevételeként, illetve ráfordításaként a forgóeszközök között kimutatott, eladási célú értékpapírok eladási árban érvényesített kamatbevétel, illetve vételárában elismert kamatráfordítást, értékesítése során felmerült (pénzügyileg realizált, illetve időarányos) árfolyamnyereség, illetve árfolyamvesztés összegét, az ilyen értékpapírok felértékelési nyereségét, illetve értékvesztését, kamat- és osztalékbevételét, a 8. § (1) bekezdése szerinti árfolyamvesztésre képzett céltartalék felhasználását, illetve képzését, a 8. § (2) bekezdés szerinti a nyitott pozíció veszteségére képzett céltartalék felhasználását, illetve képzését, a határidős tőzsdei, tőzsdén kívüli és swap ügyletekből származó, várható árfolyamnyereség, illetve -vesztés, kamatbevétel, illetve -ráfordítás 13–16. §-ok szerint tárgyévben elszámolható összegét;”

4.2. A Korm. rend. hatályos szabályai szerint:

„7. § (1) Az eredménykimutatás egyes tételeinek tartalmára a Tv.-ben meghatározottak érvényesek a (2)–(4) bekezdésekben foglaltak figyelembevételével.

(2) A befektetési szolgáltatási tevékenység bevételei, illetve ráfordításai között elkülönítetten kell kimutatni:

a) bizományosi tevékenység bevételeként, illetve ráfordításaként a megbízásra végzett befektetési szolgáltatási tevékenységek – kötött ügyletek – után felszámított bizományi díjak, egyéb jutalékbevételek összegét, illetve az ezzel összefüggésben felmerült költségek, ráfordítások, közvetített szolgáltatási díjak, közvetítói díjak (ügynöki díjak) összegét;

b) kereskedelmi tevékenység bevételeként, illetve ráfordításaként a forgóeszközök között kimutatott, eladási célú értékpapírok eladási árban érvényesített kamatbevétel, illetve vételárában elismert – kamatbevétel csökkentő tételként elszámolt – kamatot, értékesítése során felmerült (pénzügyileg realizált, illetve időarányos) árfolyamnyereség, illetve árfolyamvesztés összegét, az ilyen értékpapírok felértékelési nyereségét, illetve értékvesztését, kamat- és osztalékbevételét, a 8. § (1) bekezdése szerinti árfolyamvesztésre képzett céltartalék felhasználását, illetve képzését, a saját számlás értékpapír kölcsönbe adás esetén a kölcsönbe adott értékpapír kivezetett könyv szerinti értéke és szerződés szerinti értéke közötti különbözete

tet, a 8. § (2) bekezdés szerint a nyitott pozíció veszteségére képzett céltartalék felhasználását, illetve képzését, a saját számlára, kereskedési célra (nem fedezeti célra), vagy kereskedési célú alapügylet fedezete céljára kötött határidős és opciós tőzsdei, tőzsdén kívüli, valamint swap ügyletekből származó, várható vagy ténylegesen realizált árfolyamnyereség, illetve -veszteség, kamatbevétel, illetve -ráfordítás üzleti évben elszámolható összegét, fedezeti ügylet esetében feltéve, hogy az alapügylet eredménye is ilyen bevételként vagy ráfordításként kerül elszámolásra. A valós értéken történő értékelés alkalmazása esetén a kereskedési célú alapügylet fedezetére kötött ügylet után a tárgyévben elszámolható nyereség a kereskedési tevékenység ráfordításait csökkentő tételként, a veszteség a kereskedési tevékenység bevételeit csökkentő tételként kerül elszámolásra;”

5. A helyi iparüzési adóról szóló 21/1991. (IX. 5.) Föv. Kgy. rendelet hatályos szabályai szerint:

„3. § (1) Az állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység adóalapja az értékesített termék, illetőleg végzett szolgáltatás nettó árbevétele, csökkentve az eladott áruk beszerzési értékével és a közvetített szolgáltatások értékével, valamint

- a) 1998. évben az anyagköltség 33%-ával,
- b) 1999. évben az anyagköltség 66%-ával,
- c) 2000. évtől az anyagköltséggel.”

III.

1.1. Az indítványok benyújtását követően 2005. január 1-jétől a Hatv. 52. § 22. pontja *b)* és *e)* pontját módosította az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2004. évi CI. törvény 154. §-a.

A törvény – a törvényjavaslatához fűzött miniszteri indokolás szerint – kedvezőbb adójogi megítélés alá vonta az ún. származékos ügyleteket, s azon belül a fedezeti ügyleteket. Ezeknek az ügyleteknek jellemzője, hogy lebonyolítjuk adott esetben magas bevételi és ráfordítási szint mellett ér el viszonylag alacsony (nyereségjellegű) különbözetet.

Az iparüzési adó nettó árbevételre vonatkozó szabálya viszont – mert az adónem nem jövedelem-típusú adó – nem teszi lehetővé az ügyletekből eredő ráfordítások levonhatóságát. Mindez azt eredményezi, hogy az ügyletek összevont egyenlegét jóval meghaladó összegű iparüzési adófizetési kötelezettség keletkezik. A módosítás arról rendelkezik, hogy a fedezeti ügyletek esetén az alapügylet és a fedezeti ügylet veszteségének/nyereségének különbözete, a kereskedési célú származékos ügyletek esetén pedig az ilyen ügyletek összevont, nyereségjellegű különbözete tartozik az iparüzési adó alapjába a befektetési szolgáltatók esetén.

Habár a módosítás a kifejtettek szerint a befektetési szolgáltatók (hitelintézetek és befektetési vállalkozások)

számára előnyösen korrigálta a Hatv. nettó árbevétel-meghatározásra vonatkozó egyes fogalmait, és a befektetési szolgáltatókra azonos szabályozást tartalmaz a befektetési szolgáltatások nettó árbevételét illetően, vagyis nem különbözteti meg a hitelintézeteket és a befektetési vállalkozásokat, a törvény változatlanul nem teszi lehetővé minden ráfordítás levonását az iparüzési adó alapjából.

1.2. A Hatv. 39. § (1) bekezdését az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIX. törvény 110. §-a 2006. január 1-jétől módosította. A módosított szabály az indítványokban kifogásolttal tartalmilag azonosan rendelkezik.

Az Alkotmánybíróság ezért a Hatv. módosult, hatályos szabályait érdemben vizsgálta.

2. Az R.-t 2001. január 1-jétől hatályon kívül helyezte a Korm. rend. 21. §-a.

A Korm. rend. 7. § (2) bekezdés *a)* pontja a korábbi szabályozással azonosan rendelkezik, ezért az Alkotmánybíróság ennek a szabálynak az alkotmányellenességét vizsgálta.

A Korm. rend. 7. § (2) bekezdés *b)* pontja azonban más szabályozást tartalmaz.

A rendelet lehetővé teszi, hogy bevételként, illetve ráfordításként mutassák ki a saját számlára, kereskedési célra (nem fedezeti célra), vagy kereskedési célú alapügylet fedezete céljára kötött határidős és opciós tőzsdei, tőzsdén kívüli, valamint swap ügyletekből származó, várható vagy ténylegesen realizált árfolyamnyereség, illetve -veszteség, kamatbevétel, illetve -ráfordítás üzleti évben elszámolható összegét. A rendelet értelmében valós értéken történő értékelés alkalmazása esetén a kereskedési célú alapügylet fedezetére kötött ügylet után a tárgyévben elszámolható nyereség a kereskedési tevékenység ráfordításait csökkentő tételként, a veszteség a kereskedési tevékenység bevételeit csökkentő tételként kerül elszámolásra.

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét nem vizsgálja, hacsak nem annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). Hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányossági vizsgálata a konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján lehetséges. Mivel jelen ügyben az indítvány az Abtv. 1. § *b)* pontja szerinti utólagos absztrakt normakontrollra irányult, ezért az Alkotmánybíróság a Korm. rend. 7. § (2) bekezdés *b)* pontja vonatkozásában – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *a)* pontja alapján – az eljárását megszüntette.

3. A Tao tv. 8. § (1) bekezdés *a)* pontját módosította az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről

ről szóló törvények módosításáról szóló 2003. évi XCI. törvény 44. § (1) bekezdése. A várható kötelezettségekre és jövőbeni költségekre képzett céltartalék következtében elszámolt ráfordítás változatlanul az adózás előtti eredményt, adóalapot növelő tétel, ezért az Alkotmánybíróság a hatályos szabályozás tekintetében érdemben folytatta le a vizsgálatot.

IV.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság az indítványokat tartalmuk szerint bírálta el és azt vizsgálta, hogy a Hatv.-ben az iparüzési adó alapjánál a nettó árbevétel meghatározása a befektetési szolgáltatók befektetési tevékenységét illetően sérti-e az Alkotmány indítványokban felhívott egyes szabályait, elsőként az Alkotmány 70/I. §-át.

Az Alkotmánybíróság számos alkalommal értelmezte az Alkotmány 70/I. §-ából eredő követelményeket.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt mérce alapján eltérően ítéli meg az önkormányzat illetékességi területén kifejtett állandó jellegű vállalkozási tevékenységből eredő bevételt adóztató helyi adó, a helyi iparüzési adó (122/B/1996. AB határozat, ABH 2002, 737, 742.) és a vagyoni vagy jövedelmi típusú adók alkotmányosságát. Az önkormányzat illetékességi területén állandó jelleggel kifejtett vállalkozási tevékenységből fakadó bevételt, mint „potenciális gazdasági forrást” adóztató helyi iparüzési adó, valamint a jövedelmi és vagyoni típusú adók esetében az alanyi kötelezettek által ténylegesen megszerzett jövedelmet és vagyont adóztató adók esetében az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt alkotmányi mérce alkalmazása – figyelemmel a konkrét szabályozások sajátosságaira – eltérő értelmezésekre és alkotmányossági megítélésekre vezet. [8/2007. (II. 28.) AB határozat, ABH 2007, 148, 162–163.]

Az Alkotmánybíróság már több ügyben, több alkotmányi rendelkezés tekintetében is vizsgálta a Hatv. 39. § (1) bekezdése alkotmányosságát: a 963/B/1993. AB határozatában (ABH 1996, 437.) az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy a Hatv. – akkor hatályos – vitatott rendelkezésének alkotmányellenessége sem az Alkotmány 9. §-a, sem 70/A. §-a, sem 70/I. §-a alapján nem állapítható meg. A 476/B/1997. AB végzéssel (ABH 1997, 963.) elbírált ügyben az indítványozó más megfontolások alapján, de az Alkotmány ugyanazon szakaszára tekintettel kérte a Hatv. ugyanazon rendelkezése alkotmányellenességének megállapítását. Az Alkotmánybíróság azt az indítványt – a 963/B/1993. AB határozatában kifejtettekre hivatkozva – ítelt dolog miatt visszautasította.

A 122/B/1996. AB határozatában (ABH 2002, 737.) az Alkotmánybíróság a Hatv. módosított – az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény, a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény és a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény módosításáról szóló 1997. évi CIX. tör-

vény 16. §-ával megállapított – 39. § (1) bekezdésének alkotmányosságát vizsgálta az Alkotmány 70/I. §-a alapján. Az alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította. Végül az 56/B/2001. AB határozatában (ABH 2004, 1504.) az Alkotmánybíróság a Hatv. módosított 39. § (1) bekezdésének alkotmányosságát az Alkotmány 9. § (1) bekezdése és 70/A. §-a összefüggésében vizsgálta, s az indítványokat elutasította. Abban az ügyben azonban az indítványozók más megfontolások alapján kérték az alkotmányellenesség megállapítását és nem arra alapozva – mint jelen ügyben –, hogy véleményük szerint maga az iparüzési adó alapját meghatározó rendelkezés diszkriminatív.

Az Alkotmánybíróság a 122/B/1996. AB határozatban (ABH 2002, 737, 745–746.), megerősítve korábbi gyakorlatát [963/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 437–445.; 476/B/1997. AB végzés, ABH 1997, 963.], elutasította azt az indítványt, amely szerint az Alkotmány 70/I. §-át sérti, ha az iparüzési adó nem az elért jövedelmen, hanem a bevétel alapul, ha a szabályozás nem veszi figyelembe a vállalkozás működtetése során felmerülő költségeket, és veszteséges vállalkozásoknak is keletkezik iparüzési-adó fizetési kötelezettsége.

A jelen ügyben nemcsak a Hatv. 39. § (1) bekezdését kifogásolják, hanem a Hatv. 39. § (1) bekezdésében szereplő „nettó árbevétel”-fogalom meghatározását a Hatv. 52. § 22. b) és e) pontja szerint a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások tekintetében.

Az indítványok ugyanakkor tartalmilag az idézett döntésekben elbírált alkotmányossági kérdéseket vetik fel.

Ezért az Alkotmánybíróság az ott kifejtettekre utalva a Hatv. 39. § (1) bekezdését, 52. § 22. b) és e) pontját az Alkotmány 70/I. § sérelmére hivatkozva támadó indítványokat elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság ezután a Hatv. kifogásolt szabályozásának az Alkotmány 9. § (2) bekezdésébe ütközését vizsgálta.

E rendelkezés kapcsán az Alkotmánybíróság már több határozatában kifejtette, hogy az Alkotmány 9. §-a alapján a piacgazdaság és a gazdasági verseny szabadságának fenntartása és védelme állami feladat, amely feladatának az állam elsősorban a piacgazdaság működtetéséhez szükséges alapvető jogok érvényesítésével tesz eleget. A piacgazdaságnak és a versenyszabadságnak nincs önálló alkotmányos mércéje. Az Alkotmánybíróság valamely jogszabály alkotmányellenességét a piacgazdaság, illetőleg a versenyszabadság megsértésére alapítottan csak szélsőséges esetekben állapítja meg, ha az állami beavatkozás „fogalmilag és nyilvánvalóan” ellentétes az Alkotmányban rögzített államcélal. [33/1993. (V. 28.) AB határozat, ABH 1993, 249.; 21/1994. (IV. 6.) AB határozat, ABH 1994, 119.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 200.] A helyi iparüzési adó alapját a befektetési szolgáltatók tevékenysége tekintetében megállapító, kifogásolt szabályozás esetében az állami beavatkozásnak ez a szélsőséges esete nem áll fenn.

A 2005. november 29-én kelt 630/B/1998. AB határozat (ABH 2005, 798.) a Hatv. akkor hatályos 39. § (1) bekezdésének az Alkotmány 9. § (2) bekezdésébe való ütközését már vizsgálta, az indítványt elutasította.

Az „ítélt dolog” az alkotmánybíróági eljárásban azt jelenti, hogy ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben ismételten előterjesztett indítvány elbírált kérdésnek minősül, mert az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat az Alkotmánybírósgot is köti. [1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972, 973.; 35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200.]. Mindebből azonban az is következik, hogy amennyiben az újabb indítványt más okból, a rendelkezésnek más alkotmányossági összefüggésére történő hivatkozással vagy tartalmilag más rendelkezés megjelölésével terjesztik elő, az Alkotmánybírósg az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. Az elbírálásnál értelemszerűen felhasználja mindazokat az érveket és megállapításokat, amelyek a tartalmi összefüggésbe hozható korábbi döntésénél irányadók voltak.

Habár a 630/B/1998. AB határozat elfogadását követően a Hatv. 39. § (1) bekezdése módosult, lényeges tartalma szerint az iparüzési adó alapja változatlanul a nettó árbevétel.

Az Alkotmánybírósg a kifejtettekre figyelemmel az indítványt az Alkotmány 9. § (2) bekezdése tekintetben is elutasította.

3. Ami a Tao tv. árbevételt és adóalapot meghatározó egyes rendelkezéseit, a 4. § 4. pontja *d)* alpont és a 8. § (1) bekezdés *a)* pontja valamint (2) bekezdése szabályait illeti, az Alkotmánybírósgnak az adóztatással kapcsolatban következő elvi álláspontja az, hogy az államnak az Alkotmányból levezethető jogosítványa van arra, hogy a közfeladatok ellátásához szükséges pénzügyi fedezetet adók (közterhek) megállapításával és beszedésével biztosítsa. A jogalkotónak tehát széles körű jogosítványa van arra, hogy meghatározza az egyes adónemeket, azok elemeit. Így többek között azt is, hogy jövedelmek, vagyontárgyak és vagyoni jogok adóztatásánál mit von adóalapba, illetőleg mit ismer el az adóalapot csökkentő tényezőnek. Az Alkotmánybírósg az alaptörvénnyel teljes mértékben összhangban állónak tekinti azt a korlátozást, hogy a jogalkotó csak azt a költséget minősíti az adóalapot csökkentőnek, amely a vállalkozási, bevételszerző tevékenységgel összefüggésben áll [11/1998. (IV. 8.) AB határozat, ABH 1998, 119, 120–121.].

Az Alkotmánybírósg az 1484/B/1995. AB határozata értelmében a jogalkotónak széles körű jogosítványa van annak meghatározására, hogy az adóalany milyen kiadását minősíti adójogi szempontból költséggnek. A kiválasztás szempontjait, célját, gazdaságosságát, megfelelőségét, igazságosságát az Alkotmánybírósg nem vizsgálhatja, mert erre nincs hatásköre. (ABH 2001, 838, 841, 842, 843.) Az Alkotmánybírósg szerint önmagában az sem alkotmányellenes, ha a jogalkotó a költségek elszámolását

feltételekhez köti, vagy annak lehetőségét kizárja. (1533/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 575, 578.)

4. A Korm. rend. előírásaival kapcsolatban az Alkotmánybírósg megjegyzi, hogy a 448/B/1994. AB határozatában a társasági adó-szabályok vonatkozásában megállapította, hogy „a jogalkotó feladatkörébe tartozik a társasági adó alapjául szolgáló nyereségösszeg, az ennek kialakításához szükséges számviteli, adótechnikai szabályok, az adó alapját csökkentő és növelő tételek megállapítása, meghatározása is.” (ABH 1994, 724, 725.)

Az Alkotmánybírósg a 207/B/1997. AB határozatában (ABH 1998, 683, 685.) arra is rámutatott, hogy „más a számviteli rend és más az adó-megállapítás célja. A módosító jogcímek – bár a számviteli törvény eredmény-levezetési előírásaihoz kapcsolódnak, – az adóalapot csökkentő tényezők, a kétszeres adóztatás elkerülését szolgálják, az adóalapot növelő tényezők az adóelkerülést gátolják.”

A számviteli szabályok azt célozzák, hogy a gazdálkodást folytató szervezetek vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről és azok alakulásáról objektív információk álljanak rendelkezésre, a piac szereplői megbízható és valós összképet biztosító tájékoztatáshoz férjenek hozzá. Ezzel szemben az adó elsősorban állambevételi célokat szolgál, de ugyanakkor a gazdaságpolitika eszköze is.

Számviteli szabály önmagában nem lehet ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával. Adózási kötelezettség egyedül a számviteli szabályokból nem keletkezik. Más kérdés, hogy az anyagi adójog egyes szabályai a számviteli törvény előírásaihoz kapcsolódnak, arra épülnek. Ez azonban nem változtat azon a körülményen, hogy közterhekhez való hozzájárulásra kötelezettséget adószabályok, és nem számviteli előírások teremtenek.

Nem állapítható meg az sem, hogy a Korm. rend. vitatott szabálya ellentétben állna az Alkotmány 35. § (2) bekezdésében foglaltakkal. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 178. § (1) bekezdés *b)* pontja felhatalmazza a Kormányt arra, hogy rendeletben szabályozza a Magyar Nemzeti Bank, a hitelintézetek, a pénzügyi vállalkozások, a befektetési vállalkozások, a biztosító intézetek, a tőzsde, az elszámolóházi tevékenységet végző szervezet, a befektetési alapok, az egyéb alapok éves beszámoló készítésének és könyvvizetésének sajátosságait a Magyar Nemzeti Bank előzetes véleményének kikérésével.

5. Az Alkotmánybírósg a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában az Alkotmány 13. §-ával kapcsolatban többek között a következőket állapította meg: „Az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja azonban nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével.

Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni” (ABH 1993, 373, 379.).

A tulajdonjog „magánjogi korlátja” viszont nem esik szükségképpen egybe az alapjogi korlátozással, másrészt a szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonjog

lényeges tartalmának nincs polgári jogi megfelelője (800/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 420, 421.).

Az Alkotmány 13. §-a a tulajdonhoz való jogot az állammal szemben biztosítja, s azt mint alapjogot – az értékgarancia követelményével, illetőleg a „közérdekű” korlátozás arányosságának ismérével 64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 380–382. – az állammal szemben védi (800/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 422.).

Az adók, illetékek és az állammal szemben törvényben előírt más kötelező befizetések csak ebben az összefüggésben vethetnek fel tulajdoni korlátozással kapcsolatos kérdést.

Az Alkotmánybíróság a 17/1999. (VI. 11.) AB határozatban megállapította, hogy ha az adó, illeték vagy más közbefizetésre vonatkozó szabályozás megfelel az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt alkotmányos követelménynek, akkor az az Alkotmány 13. §-át sem érinti (ABH 1999, 131.).

Tekintve, hogy a Hatv. 39. § (1) bekezdése, a Kom. rend. 7. § (2) bekezdés *a*) pontja és a helyi iparüzési adóról szóló a 21/1991. (IX. 5.) Föv. Kgy. rendelet 3. § (1) bekezdése nem ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával, nem sérti az Alkotmány 13. § (1) bekezdését sem.

6. A Hatv., a Tao tv. és a Korm. rendelet szóban lévő rendelkezései nem ütköznek az Alkotmány 9. § (1) bekezdésébe sem.

Az Alkotmány 9. § (1) bekezdése vonatkozásában kiemelendően tartotta az Alkotmánybíróság, hogy az a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogúságáról és egyenlő védelméről szól. Ez a tulajdoni formák egyenjogúságát és egyenlő védelmét, vagyis azt jelenti, hogy a magánszemély magántulajdona vagy a magánvállalkozó magántulajdona a köztulajdonnal egyenjogú, és egyenlő védelemben részesül. [73/1992. (XII. 28.) AB határozat, ABH 1992, 306, 307.]

Az Alkotmány 9. § (1) bekezdése a köz- és a magántulajdon egyenjogúságát nyilvánítja ki [15/1993. (III. 12.) AB határozat, ABH 1993, 112, 125.]. A vizsgált szabályokban tulajdoni formák szerinti különbségtétel nem ismerhető fel. Ezek a szabályok nem tartalmaznak rendelkezést az állam mint tulajdonos vagy más köztulajdonos kedvezményezésére.

7. Nem állapítható meg az sem, hogy a Hatv., a Tao tv. és a Korm. rendelet támadott rendelkezései az Alkotmány 70/A. §-át sértő diszkriminációt tartalmaznának.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 78.; 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162.; 43/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 744, 745.].

A megkülönböztetés akkor alkotmányellenes, „ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba

tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne” (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.).

A befektetési vállalkozások más olyan vállalkozásokkal, amelyek nem végezhetnek befektetési szolgáltatási tevékenységet és kiegészítő szolgáltatást, nem hasonlíthatók össze.

A befektetési vállalkozásokra, valamint a hitelintézetekre és pénzügyi vállalkozásokra – a befektetési szolgáltatási tevékenységüket illetően – az R. 7. § (2) bekezdés *b*) pontja hatályvesztésével és a Hatv. 52. § 22. pontja *b*) és *e*) alpontja módosulásával a szabályozás azonosan vonatkozik.

8. Minthogy mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását az egyik indítványozó ugyanazon érvek alapján kérte, mint a jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát, ti. az állított alkotmányellenesség kiküszöbölését szolgáló jogszabály meghozatalára kérte kötelezni a jogalkotót, az Alkotmánybíróság ezt az indítványt is elutasította, utalva a Hatv., a Tao tv. és a Korm. rendelet támadott rendelkezéseivel kapcsolatban e határozatban kifejtett érvekre.

9. A Föv. Kgy. rendelet a Hatv. 39. § (1) bekezdésével a felvetett alkotmányjogi kérdések szempontjából azonosan rendelkezik. Mindazok az érvek, amelyek arról szólnak, hogy a Hatv. szabályai nem alkotmányellenesek az indítványban hivatkozott alkotmányi rendelkezések tükrében, vonatkoznak a Kgy. rendelet alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára is.

10. Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmány 32/A. §-a, illetőleg az Abtv. határozza meg. Adóhatóság határozatában foglalt jogértelmezés vagy jogalkalmazási gyakorlat felülvizsgálatára sem az Alkotmány, sem az Abtv. nem hatalmazza fel az Alkotmánybíróságot. Így e kérelem érdemi elbírálására az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel. Ezért az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § *b*) pontja alapján az indítványban foglalt fenti kérelmet – érdemi elbírálás nélkül – visszautasította.

Budapest, 2008. augusztus 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró *Dr. Bragyova András s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró *Dr. Kiss László s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró *Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,* alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., alkotmánybíró *Dr. Trócsányi László s. k.,* alkotmánybíró

140/B/2002. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet 33. § (1) bekezdés g) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv.tvr.) 33. § (1) bekezdés g) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Álláspontja szerint az, hogy az önhibájukon kívül nem dolgozó, de nyugellátásban részesülő elítéltek kötelesek a tartásukhoz hozzájárulni, sérti a hátrányos megkülönböztetésnek az Alkotmány 70/A. § (1) és (2) bekezdésben meghatározott tilalmát. Ez a kötelezettség ugyanis nem terheli azokat az elítélteket, akiknek nyugellátása nem a büntetés-végrehajtási intézetbe érkezik.

A sérelmezett szabály az indítványozó szerint azért is alkotmányellenes, mert a törvény alapján kiszabott fő és mellékbüntetésekön kívül „alacsonyabb” jogszabállyal megállapított büntetesként érvényesíti a tartásdíj megfizetését.

2. Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügy-miniszter véleményét.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmány rendelkezése:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.”

2. A Bv.tvr. rendelkezése:

„33. § (1) Az elítélt köteles – különösen -
(...)

g) a tartására fordított költséghez hozzájárulni, kivéve, ha önhibáján kívüli okból nem dolgozik, és nem részesül nyugellátásban vagy baleseti nyugellátásában.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó által sérelmezett helyzet a Bv.tvr. 33. § (1) bekezdés g) pontja és a Bv. tvr. 127. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján – a legfőbb ügyéssel és az érdekelt miniszterekkel egyetértésben – kiadott, a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 160. § (1) bekezdésébe foglalt szabályozás alapján áll fenn. E szerint a nem dolgozó elítélt nyugellátásából akkor kell a tartásához hozzájárulást levonni, ha azt az intézetbe folyósítják.

Az Alkotmánybíróság az R. 160. § (1) bekezdésébe foglalt rendelkezés alkotmányossága tekintetében már állást foglalt a 453/D/1998. AB határozatban (ABH 2002, 1417., a továbbiakban: Abh.), és elutasította az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének sérelmére alapított alkotmányjogi panaszt. Az indítvány érdemi vizsgálata előtt abban foglalt állást, hogy az nem képez-e ítélt dolgot.

Az indítványban felvetett kérdés akkor „res iudicata”, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti. (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972, 973.) Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § c) pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását.

Tekintettel arra, hogy az indítvány formailag nem ugyanazon jogszabályi rendelkezést támadja, az érdemi elbírálnak nem volt akadálya, ugyanakkor a jelen ügyben is irányadó az Alkotmánybíróságnak az Abh.-ban kifejtett álláspontja.

2. Az Abh. mindenekelőtt összegezte az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével összefüggő – az adott ügyben meghatározó – értelmezését.

„Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének szó szerinti szövegétől eltérően – nem csupán az Alkotmányban biztosított jogokra, hanem az egész jogrendszerre kiterjedően érvényesül [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.]

A diszkrimináció tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát. Az a kérdés, hogy a megkülönböztetés az alkotmányos határok között marad-e, csakis a mindenkor szabályozás tárgyi és alanyi összefüggéseiben vizsgálható. Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése csak az azonos szabályozási körbe vont jogalanyok közötti olyan alkotmányos indok nélkül tett megkülönböztetést tiltja, amelynek következtében egyes jogalanyok hátrányos helyzetbe kerülnek. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem az emberi vagy alapvető állampolgári jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége csak akkor állapítható meg, ha az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben akkor tekinti alkotmányellenesnek a megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között. Ennek megítélésénél tekintettel kell lenni a szabályozás céljára is.” (ABH 2002, 1417, 1419.)

Az Alkotmánybíróság annak megítéléséhez, hogy a jogalkotó az indítványozó által sérelmezett szabályozáskor alkotmányellenes megkülönböztetést tett-e, vizsgálta azt a szélesebb jogszabályi környezetet, amelybe az R. 160. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés illeszkedik. Megállapította: a szabadságvesztés büntetés lényegét képező szabadságelvonás nem jelenti azt, hogy az elítélt mentesül a büntetés végrehajtásának állami költségeihez való hozzájárulás alól. [Az Abh.-ban nem hivatkozott, de irányadó korábbi döntések: 176/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 219, 221.; 461/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 233, 235.]

A hozzájárulás fedezete elsősorban az elítélt munkájáért járó munkadíj. A Bv.tvr. 33. § (1) bekezdés g) pontjából következik, hogy a munkadíj hiányában a tartás költségeihez hozzájárulás alapja a nyugellátás összege. A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet 73. § (1) és (2) bekezdése az elítélt döntésére bízta: a nyugellátást szabadulása után egy összegben kívánja-e felvenni, meghatalmaz-e más személyt annak havonkénti felvételére, vagy azt a büntetés-végrehajtási intézethez folyósítja. A nyugdíjból történő közvetlen levonásra nyilvánvalóan csak akkor kerülhet sor, ha az elítélt úgy rendelkezik, hogy a nyugdíjfolyósító szerv a nyugdíjat részére a büntetés-végrehajtási intézethez folyósítsa.

„Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a sérelmezett szabályozás – az elítéltnak a jogszabályban biztosított választási lehetőségére tekintettel – nem tekinthető ésszerűt-

lennek és önkényesnek. Objektíve igazolható az a törekvés, hogy az állam mint jogosult a büntetés-végrehajtási költségeknek az elítéltnél hátrított részéhez folyamatosan, és további intézkedések, illetve többlet-költségek nélkül jusson hozzá. Azokban az esetekben ugyanis, amelyekben a nyugdíjat nem folyósítják a büntetés-végrehajtási intézetbe, és az elítélttől nem lehet más módon közvetlenül levonni a tartásra fordított költséghez hozzájárulás összegét, illetve ezt önként nem teljesíti, a követelést a szabadságvesztés végrehajtása után bírósági úton kell érvényesíteni.” (ABH 2002, 1417, 1419–1420.)

Az Alkotmánybíróság ugyanezen álláspont alapján a jelen ügyben sem állapította meg az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének sérelmét, így a Bv.tvr. 33. § (1) bekezdés g) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

3. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy állandó gyakorlata a törvényerejű rendeletet a törvénnyel azonos szintű szabályozásként ismeri el [7/1994. (II. 18.) AB határozat, ABH 1994, 68, 71.], sőt a 20/1994. (IV. 16.) AB határozatában kifejezetten ki is mondja azt, hogy a hatályos törvényerejű rendeletek az Alkotmány 8. § (2) bekezdése alkalmazásában törvénynek minősülnek (ABH 1994, 106, 112.).

Budapest, 2008. július. 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

231/B/2003. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 5. § *d*) pontja alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó – hiánypótlásra történt felhívását követően – a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) 5. § *d*) pontja alkotmányellenessége megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés „első feléből hiányzik egy »jogellenes« jelző”. Az indítványozó úgy véli, hogy a Nemzetbiztonsági Hivatalnak „csakis a jogellenes tevékenység felderítésére és üldözésére van alkotmányos joga eljárni”. Mivel „ezt az idézett jogszabályhely nem mondja ki,” álláspontja szerint félreértésre adva okot, mely „félreértés”, és szerinte ez az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét eredményezi.

Az indítványozó részletesen ismertette saját ügyét is, melyben szerinte a Nemzetbiztonsági Hivatal jogsértően járt el.

Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügy-miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

2. Az Nbtv. indítvánnyal érintett rendelkezése:
„5. § A Nemzetbiztonsági Hivatal
(...)

d) felderíti és elhárítja a Magyar Köztársaság gazdasági, tudományos-technikai, pénzügyi biztonságát veszélyeztető leplezett törekvéseket, valamint a jogellenes kábítószert- és fegyverkereskedelmet;”.

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság az 56/1991. (XI. 8.) AB határozatában az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével összefüggésben kiemelte, hogy a „jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a

jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket” (ABH 1991, 454, 456.). Jelen esetben a kifogásolt rendelkezés a minősített többséggel elfogadott Nbtv.-ben megfogalmazott egyik nemzetbiztonsági feladat. A nemzetbiztonsági feladatokkal kapcsolatban az Nbtv. javaslatához fűzött miniszteri indokolás is hangsúlyozta, hogy „[a]z ország működését nemcsak a közvetlen ellene irányuló törekvések veszélyeztetik, hanem azok a leplezett törekvések is, amelyek jelentőségüknél, hatásuk súlyánál fogva sérthetik a Magyar Köztársaság gazdasági, pénzügyi biztonságát”.

Az Alkotmánybíróság korábban a 13/2001. (V. 14.) AB határozatban már kifejtette és jelen határozatában hangsúlyozza, hogy „a nemzetbiztonsági érdekek védelme alkotmányos cél és állami kötelezettség. Az ország szuverenitása és az alkotmányos rendje a demokratikus jogállam működéséhez nélkülözhetetlen alapértékek. Az ország szuverenitásának érvényre juttatása, politikai, gazdasági és honvédelmi érdekeinek megóvása, a szuverenitást, illetőleg az alkotmányos rendet sértő vagy veszélyeztető tevékenységek felderítése és elhárítása az államnak az Alkotmányból közvetlenül levezethető kötelezettsége [Alkotmány 2. § (2)–(3) bekezdés, 5. §, 35. § (1) bekezdés *i*) pont, 40/A. §, 48. §, 51. §]” (ABH 2001, 177, 196.).

A támadott rendelkezés tartalma – melynek értelmében a Nemzetbiztonsági Hivatal felderíti és elhárítja a Magyar Köztársaság gazdasági, tudományos-technikai, pénzügyi biztonságát veszélyeztető leplezett törekvéseket – az Alkotmánybíróság szerint nem veti fel az indítványozó által állított alkotmányos aggályokat.

2. Az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének megsértését arra hivatkozással is állította, hogy a rendelkezés szövegezése félreérthető.

Az Alkotmánybíróság kezdetektől követett gyakorlata értelmében a jogállamisághoz kapcsolódó jogbiztonság a jogalkotótól megköveteli „annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is” [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.].

Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben megállapította: a támadott rendelkezés egyértelműen határozza meg a Nemzetbiztonsági Hivatal feladatát, a rendelkezésnek nem tulajdonítható – az indítványozó által kifogásolt – olyan értelelem, amely jogsértő eljárásra jogosítaná fel a Nemzetbiztonsági Hivatalt. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének megsértése e tekintetben sem állapítható meg.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Nbtv. 5. § d) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt, mint megalapozatlant, elutasította.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

260/D/2003. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének, valamint nemzetközi szerződésbe ütközésének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány és alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) 242. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről szóló 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése és 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

3. Az Alkotmánybíróság a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről szóló 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése és 3. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

I.

1. 2003. március 24-én postára adott és március 25-én érkezett beadványában alkotmányjogi panaszt is előterjesztett a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) 242. §-ával kapcsolatban. Az indítványra okot adó ügy ismertetése mellett „mulasztásban megnyilvánuló alkotmány sértés, és diszkriminációba való ütközés megállapítását” kérte, mert a Be. említett szabályai értelmében a vádlottat megrovásban részesítő végzés ellen a sértett nem terjeszthet elő fellebbezést.

Az indítványozónak az Ózdi Városi Bíróság 7.B.163/2000/16. számú, eljárást megszüntető és a vádlottat megrovásban részesítő végzését 2003. január 24-én, 7.B.163/2000/20. számú, fellebbezést elutasító végzését 2003. február 7-én kézbesítették. Az alkotmányjogi panaszt határidőn belül terjesztették elő.

2. A Be.-t 2003. július 1-jétől hatályon kívül helyezte a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 605. § (7) bekezdése.

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét nem vizsgálja, hacsak nem annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990/13. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). Hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányossági vizsgálata a konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján lehetséges, mivel ezekben az esetekben az alkalmazott jogszabály alkotmányellenességének megállapítására és – ha az indítványozó különösen fontos érdeke indokolja – a konkrét ügyben való alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség.

A Be. konkrét esetben való alkalmazása folytán az Alkotmánybírósághoz az Abtv. 48. §-ában foglaltaknak megfelelő alkotmányjogi panasz érkezett, ezért a Be. 242. §-ának alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság érdemben bírálta el.

3. Az indítványozó a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről szóló 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát kezdeményezte.

Érvelése lényege szerint az R. 2. § (1) bekezdésének az a szabálya, amely a hadifoglyok utalványaival összefüggő igények bejelentésére jogvesztő határidőt tartalmaz, nem felel meg az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében és a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényben (a továbbiakban: Jat.) foglaltaknak, sérti az Alkotmány 13. § (1)–(2) bekezdését, 35. § (2) bekezdését. Rendelet nem korlátozhat alapvető jogot, az R. hatálybalépésének időpontját pedig úgy kellett volna meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jog-

szabály alkalmazására való felkészülésre. A kihirdetés és hatálybalépés közötti idő nem minősíthető kellő időnek ahhoz képest, hogy több mint negyven évvel ezelőtti jog-sérelmek orvoslására szánták a rendeletet, a jogvesztő határidő pedig méltánytalanul rövid, aminek következtében több ezer hitelutalvány kifizetése elmaradt.

Azt is állítja, hogy az R. 3. § (1) bekezdésének az utalvány forintösszegét a vételi valutaárfolyam 160%-ában meghatározó rendelkezése helyett az államnak az utalvány szerinti pénznem kamatokkal növelt összegét kellett volna kifizetnie, mert a „letétbe helyezés” nem önkéntesen történt.

Kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az R. „2. § (1) bekezdése, 3. § (1) bekezdéséből a »vételi«, a »160%-ában megfelelő forintösszegben« szövegrészének alkotmányellenességét, törvényellenességét, az 1947. évi XVIII. törvényt, a Párizsi Békeszerződést sértő voltát”.

II.

1. Az Alkotmány érintett szabálya szerint:

„8. § (...)

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. (...)

13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet. (...)

35. § (...)

(2) A Kormány a maga feladatkörében rendeleteket bocsát ki, és határozatokat hoz. Ezeket a miniszterelnök írja alá. A Kormány rendelete és határozata törvénnyel nem lehet ellentétes. A Kormány rendeleteit a hivatalos lapban ki kell hirdetni. (...)

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Be. vizsgált rendelkezése szerint:

„242. § Fellebbezésre jogosult

I. a vádlott javára:

a) a vádlott,

b) az ügyész,

c) a védő, a vádlott hozzájárulása nélkül is,

d) a vádlott örököse, a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezés ellen,

e) a kényszergyógykezelés elrendelése ellen – a vádlott hozzájárulása nélkül is – a nagykorú vádlott törvényes képviselője és házastársa;

II. a vádlott terhére:

a) az ügyész,

b) a magánfél, a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezés ellen;

III. az, akivel szemben az ítélet rendelkezést tartalmaz, a reá vonatkozó rendelkezés ellen.”

3. Az R. hivatkozott szabályai szerint:

„2. § (1) Az utalványt letétbe helyező személy vagy örököse (a továbbiakban: jogosult) az igényt 1992. december 31-ig az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatalnál (a továbbiakban: OKKH) jelentheti be. A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár. (...)

3. § (1) Az utalvány forint ellenértékét a jogosultnak a PK fizeti ki, a kifizetés napján érvényes hivatalos vételi valutaárfolyam 160%-ának megfelelő forintösszegben.”

III.

Az alkotmányjogi panasz megalapozatlan.

Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény hatályban léte idején vizsgálta, hogy van-e a sértettnek alkotmányos alapjoga a büntetőjogi felelősség bíróság általi elbírálására. A 40/1993. (VI. 30.) AB határozat kifejtette: mivel a bűncselekmények a jogrend sérelmét jelentik és a büntetés jogát az állam gyakorolja, a bűncselekmény sértettjének az elkövető megbüntetésével kapcsolatos kívánsága a büntető igény érvényesítésében csak korlátozott mértékben játszik szerepet (magánindítvány, magánvád). Mivel büntető igénye az államnak és nem az egyéneknek van, az Alkotmány 70/K. § rendelkezéseiből nem következik olyan szabályozás szükségessége, amely a sértetteknek feltétlen jogot adna a büntető igény bíróság előtt való érvényesítésének követelésére. (ABH 1993, 288, 290.)

Az Alkotmánybíróság a 42/1993. (VI. 30.) AB határozatban kimutatta, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése sem biztosít alkotmányos jogot a büntető igény létének vagy hiányának kizárólagos bírósági eldöntésére. Az Alkotmánybíróság álláspontja e kérdésben megegyezik az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatával, amely nem ismeri el a büntetőeljárás, ezen belül a bírósági tárgyalás kikényszerítésének jogát sem az eljárás alá vont, sem pedig harmadik személy – így a sértett – részéről. (ABH 1993, 300, 303.). Az Alkotmánybíróság a 13/2001. (V. 14.) AB határozatban megismételte, hogy az állami büntető igény keletkezése és érvényesítése során a bűncselekmény sértettjének az elkövető megbüntetésével kapcsolatos kívánsága csak korlátozott mértékben játszik szerepet. (ABH 2001, 177, 187.). Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a funkció-megosztás alkotmányossági kérdéseit tárgyaló 14/2002. (III. 20.) AB határozatban elismerte, hogy az ügyész közzvádloi monopóliuma járhat olyan hátrányos következményekkel (pl. a vádemelés elmulasztása, vagy indokolatlan vádelejtés), amelyek a sértettek érdekeit

hátrányosan befolyásolhatják. Az ilyen hibák elhárítása és hiányosságok kiküszöbölése lehetséges a jogalkotó által létrehozott vádkorrektívumok rendszere útján. (ABH 2002, 101, 113.)

Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében önmagában az, hogy az állam a Be.-ben törvényi alapot teremtett meghatározott feltételek esetén a hiányzó közzvád pótlására, és így esélyt adott a sértetteknek, hogy a büntetőeljárás, illetve a vád megalapozottsága tekintetében az ügyésztől eltérő álláspontjukat a bíróság elé vigyék, nem teremtett egyben alkotmányos alapjogot a sértettek számára a jogait vagy jogos érdekeiket sértő, illetve veszélyeztető, büntetendő magatartások bírósági elbírálásához [42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 522.].

Az Alkotmánybíróság a korábbi határozatokban kifejtetteket a jelen ügyben is irányadónak tekinti. Megállapítja, hogy a Be. 242. §-a nem tartalmaz a sértettekre nézve hátrányos megkülönböztetést. Az Alkotmány 70/A. §-ából sem vezethető le az a követelmény, hogy a sértett a terheltre kiszabott szankció miatt (közzvadás ügyben) fellebbezési jogot kapjon.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság az R. 2. § (1) bekezdése, valamint 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességét már vizsgálta (846/B/2000 AB határozat, ABH 2004, 1888, 1890–1891.) az Alkotmány 8. § (2) bekezdése, 13. §-a, 35. § (2) bekezdése és a Jat. 12. § (3) bekezdése tükrében.

A határozat szerint „azzal, hogy az R. a volt nyugati hadifoglyok számára utalványaik felhasználására különböző lehetőségeket kínált fel, tulajdoni sérelmet nem okozott. Az R.-ben testet öltő szabályozás az Alkotmány 13. §-ában rögzített tulajdonhoz való jogot nem érinti, így a szabályozási szint vonatkozásában megfogalmazott, az Alkotmány 35. § (2) bekezdésének sérelmét állító alkotmányossági aggály is megalapozatlan.” Az Alkotmánybíróság e határozata elutasította azt az indítványt is, amely szerint „a rendelet kihirdetése és hatálybalépése között eltelt idő rövidsége, és az utalványok érvényesítésére adott nyolc hónap sérti az Alkotmány 35. § (2) bekezdését is, mivel az R. ellentmondásban van egy magasabb szintű jogszabállyal, a Jat. 12. § (3) bekezdésével, mely szerint a jogszabályok hatálybalépésének idejét úgy kell meghatározni, hogy az alkalmazásukhoz való felkészülésre kellő idő maradjon.”

A határozat szerint „az R. által megnyitott időszakban napirenden volt a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalannul okozott károk részleges kárpótlása (1991. évi XXV. törvény), valamint az életüktől és szabadságuktól politikai okokból jogtalanul megfosztottak kárpótlása (1992. évi XXXII. törvény). A kárpótlási folyamat nagy nyilvánosság előtt zajlott, és – éppen a jogbiztonság érdekében – viszonylag rövid, jogvesztő határidőket nyitott meg az igények érvényesítésére. Erre tekintettel az Alkotmánybíró-

ság az indítványt a felkészülési idő vonatkozásában is elutasította.”

A határozat szerint „a személyi sérelemkötések vonatkozásában az államot jóvátételi kötelezettség nem terheli, a sérelmek orvoslására senkinek nincs sem alkotmányos, sem alanyi joga. [1/1995. (II. 8.) AB határozat, ABH 1995, 31.; 1140/B/1991. AB határozat, ABH 1995, 817, 819.] Az utalványok a volt nyugati hadifoglyok munkájának ellenértékét testesítik meg. Évtizedekkel később azonban nem határozható meg egzakt módon, hogy a beszámítási érték milyen mértékű valorizálása indokolt. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a hadifogoly-utalványok rendezésére megnyitott lehetőségek, valamint ezek mértéke az elszenvedett jogsérelem méltányossági alapon történő jóvátételét, a kérdés végleges rendezését jelentik azok számára, akik valamilyen okból nem éltek korábban az utalványok beváltásának lehetőségével. ... A volt nyugati hadifoglyok hitelutalványait az R. nem kárpótlási kérdésként kezelte, hanem az eredeti jogcím alapján kínálta fel az igények rendezésének lehetőségét. Azonban az utalványok mai ellenértékének megállapításánál alkalmazható a kárpótlás szempontja, azaz a jogalkotónak az osztó igazságosság elvét is figyelembe kellett vennie. Az utalványok beszámítási értékének meghatározása az igazságosság érvényesülésének kérdését veti fel, az Alkotmánybíróság azonban – nem lévén jogalkotó szerv – ‘nem vizsgálhatja a jogszabályok szükségességét, célszerűségét, de igazságosságát sem. Önmagában az anyagi igazság, az igazságosság érvényesülésére nem biztosít alanyi jogot az Alkotmány.’ [1/1995. (II. 8.) AB határozat, ABH 1995, 31, 52.]. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint, kifizetés mértékének meghatározása sem jelenti a tulajdonhoz való jog sérelmét.”

A *res iudicata* az alkotmánybíróági eljárásban azt jelenti, hogy ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben ismételtelen előterjesztett indítvány ítélt dolognak minősül, mert az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat az Alkotmánybírószágot is köti. (1620/B/1991. AB végzés ABH 1991, 972, 973.) Az Alkotmánybírószágot akkor tekinti az indítványban felhozott kifogást „ítélt dolognak” (*res iudicata*) és utasítja vissza az indítványt, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Amennyiben az újabb indítványt más okból, a rendelkezésnek más alkotmányossági összefüggésére hivatkozással terjesztik elő, az Alkotmánybírószágot az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 133.].

A jelen ügyben megállapítható, hogy az indítványozó ugyanazokat a jogszabályokat, azonos okból tartja alkotmányellenesnek, mint az említett ügyben elbírált másik két indítvány. Habár hivatkozik a Párizsban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában elfogadott 1947. évi XVIII. törvény (a továbbiakban:

Tv.) sérelmére is, ennek azt a konkrét rendelkezését, amelyet az R. sértene, nem jelöli meg.

Megállapítható az is, hogy jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatát csak az Abtv. 21. § (3) bekezdésében felsorolt személyek indítványozhatják, az indítványozó azonban nem tartozik ebbe a körbe.

Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság – részben „ítélt dolog” miatt, részben indítványozói jogosultság hiánya miatt – a R. 2. § (1) bekezdése és 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítvány tekintetében az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABH 2003, 2065.) 31. § c) pontja alapján megszüntette, a jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközése megállapítására irányuló indítványt pedig az Ügyrend 29. § c) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

836/D/2003. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panaszok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 219. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat az Alkotmány 13. §-a valamint 57. § (1) és (4) bekezdése tekintetében elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 219. §-a alkotmányellenesség-

ének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 270. § (1) bekezdése tekintetében; a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, valamint más, kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2004. évi CXXVII. törvény tekintetében, valamint a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 217. §-a tekintetében előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság az annak megállapítására irányuló indítványt, amely szerint alkotmányellenes volt az indítványozó felülvizsgálati kérelmének tárgyaláson kívül való elbírálása, visszautasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.149/2004/2. végzésével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

6. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 270. § (1) bekezdés „az ügy érdemében hozott” szövegrésze, valamint 273. § (5) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszok tekintetében az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az első indítványozó – jogtanácsosa útján – nyolc különálló indítványt terjesztett elő azonos alkotmányosági kifogásai kapcsán. Elsőként a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.612/2003/2. végzése ellen nyújtott be az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt. A támadott végzés hivatalból elutasította a végrehajtást kérő indítványozó felülvizsgálati kérelmét, mivel a felülvizsgálati kérelemmel megtámadott, a végrehajtási eljárás szünetelését jogerősen megállapító végzést nem tekintette az ügy érdemében hozott – így felülvizsgálati kérelemmel támadható – határozatnak. Az indítványozó alkotmányjogi panasa indokolásaként előadta, hogy a demokratikus jogállamiság és a tulajdonhoz való jog sérelmét jelenti a jogalkotónak az a mulasztása, hogy nem állapítja meg „az ügy érdemében hozott végzés” fogalmának tartalmát. Sérelmezte, hogy az eljárás szünetelését megállapító végzést nem tekintették ilyennek a bíróságok. Álláspontja szerint „az ügy érdemében hozott végzésnek tekinthető minden olyan határozat, amely a jogszabály alapján kezdeményezett eljárásban előterjesztette kérelem felül végérvényesen

dönt”. Az eljárás szünetelésének megállapítását pedig ilyen végérvényes döntésnek találta. Az indítványozó tévesnek tartotta a Legfelsőbb Bíróság azon hivatkozását is, amely szerint a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 219. §-a kizárná az eljárás szünetelése tárgyában hozott végzés elleni felülvizsgálatot. Véleménye szerint a Vht. 219. §-a és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) ügyének elbírálásakor (2003. szeptember 24.) hatályban volt 271. §-a nem voltak összhangban, hiszen a Pp. 271. §-a szerint csak a Pp. maga zárhatta ki a felülvizsgálati kérelem lehetőségét. Emiatt kérte megállapítani a két rendelkezés közötti összhang hiányát, ami a demokratikus jogállamiság követelményét sértette, s kérte a Vht. 219. §-ának megsemmisítését. Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg: „a demokratikus jogállamiság követelményét sérti, hogy a Pp. 270. § (1) bekezdése nem határozza meg, hogy a felülvizsgálat alkalmazhatósága tekintetében »az ügy érdemében hozott végzésnek« milyen bírósági határozat tekintendő”.

2. Második indítványában az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.961/2003/2. végzését támadta az alkotmányjogi panaszával. A sérelmezett végzés azért utasította el a felülvizsgálati kérelmet, mert nem találta az ügy érdemében hozott végzésnek a másodfokú bíróságnak azt a végzését, amely helyben hagyta a végrehajtási kifogás érdemi vizsgálat nélküli elutasítását elkészség okán. Az indítványozó mégis az első indítványával lényegében azonos indokok alapján kérte a Pp. 270. § (1) bekezdésével összefüggő mulasztás alkotmányellenességének megállapítását. Az indítványozó kérelme indokolását azzal egészítette ki, hogy a Pp. 270. § (1) bekezdése és 212. § (1) bekezdése kollízióját is állította, ellentmondást látott ugyanis a pert megszüntető végzés és az ügy érdemében hozott végzés fogalmának összhangolatlanságában.

3. Ugyanezen indítványozó újabb alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.153/2003/2. végzése ellen, s a Vht. 219. §-ának megsemmisítését kérte, valamint a Pp. 270. § (1) bekezdésével összefüggésben, az „ügy érdemében hozott végzés” fogalmának tisztázatlansága miatti mulasztás megállapítását. A Vht. 217. §-a tekintetében is kérte alkotmányellenes mulasztás megállapítását. Az indítványozó által előterjesztett, a Vht. 219. §-a és a Pp. 270. § (1) bekezdésével összefüggő mulasztás megállapítására irányuló indítvány indokolása azonos az előző indítványok indokolásaival. A Vht. 217. § (1) bekezdés tekintetében amiatt kérte a mulasztás megállapítását, mert „a Vht. 217. §-a a végrehajtási kifogással megindított – tulajdonképpen a végrehajtóval szemben indított törvényességi felügyeleti eljárásra – nem állapít meg – az eljárás speciális jellegére tekintettel – a Pp.-től eltérő részletes szabályokat.” E kérelme indokolásul előadta, hogy az általa előterjesztett, a végrehajtási eljárás szünetelését megállapító jegyzőkönyv megküldésének hiányát kifogásoló végrehajtási kifogásról (2002. január 7.) a végrehajtó tudomást szerezvén 2002. január 17-én kézbesi-

tette a hiányolt jegyzőkönyvet. A bíróság emiatt nem állapította meg a végrehajtó mulasztását és a kifogást elutasította. A végrehajtást kérő indítványozó azonban már csak a fellebbezésében tudott erre vonatkozó nyilatkozatot tenni, amit a bíróság új végrehajtási kifogásként értékelt. A végrehajtást kérő által újra előterjesztett kérelmet azonban az elsőfokú bíróság elkésettnek minősítette, e végzését a másodfokú bíróság helyben hagyta. Erre tekintettel – további alkotmányosági érvek nélkül – kérte a mulasztás megállapítását.

4. Ugyanez az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság két végzését támadta meg negyedik alkotmányjogi panaszával. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.20.439/2004/2. végzése hivatalból elutasította az indítványozó felülvizsgálati kérelmét, mivel a végrehajtási díj előlegezésére kötelező határozatot nem tekintette az ügy érdemében hozott – tehát felülvizsgálattal támadható – határozatnak. Ugyanilyen indokokkal, a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.20.908/2004/2. végzése hivatalból elutasította az indítványozó felülvizsgálati kérelmét, mivel a végrehajtási díj előlegezésére kötelező határozatot nem tekintette az ügy érdemében hozott – tehát felülvizsgálattal támadható – határozatnak. Kérelmében az első indítványában előterjesztett érvekkel azonos indokokkal kérte megsemmisíteni a Vht. 219. §-át és megállapítani a jogalkotó azon mulasztásának alkotmányellenességét, hogy nem határozta meg az „ügy érdemében hozott végzés” fogalmának tartalmát.

5. Ugyanez az indítványozó nyújtott be alkotmányjogi panaszt a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.20.315/2004/2. számú végzése ellen. A támadott végzés a végrehajtási eljárást megszüntető megyei bírósági végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmet utasította el, mivel a Legfelsőbb Bíróság a végzést nem találta „az ügy érdemében hozott” – tehát felülvizsgálati kérelemmel támadható – határozatnak. Az indítványozó első indítványában foglaltakkal azonos érveléssel kérte a Vht. 219. §-ának megsemmisítését és a jogalkotó azon mulasztása alkotmányellenességének megállapítását, hogy nem határozta meg megfelelően az „ügy érdemében hozott végzés” fogalmi tartalmát.

6. Egy másik indítványozó – jogi képviselője útján – a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.157/2004/2. végzése ellen élt alkotmányjogi panasszal. A támadott végzés hivatalból elutasította az újabb indítványozó felülvizsgálati kérelmét, mivel nem tekintette az ügy érdemében hozott végzésnek azt a megyei bírósági végzést, amely az adóssal szemben indított felszámolási eljárásra való tekintettel az elsőfokú bírósági végzést hatályon kívül helyezte és a végrehajtási eljárás megszüntetésére figyelemmel az új eljárásra utasítást mellőzte. Az újabb indítványozó az első – több indítványt benyújtó – indítványozóval teljes mértékben azonos indokolással kérte a Vht. 219. §-ának megsemmisítését, mivel álláspontja szerint az nem állt összhangban a Pp. 271. §-ával, sértve ezzel a jogállamiság követelményét. Kérte továbbá a Pp. 270. § (1) bekezdése tekintetében az alkotmányellenes mulasztás megállapítását is, amely

– álláspontja szerint – amiatt állt fenn, hogy a jogalkotó nem határozta meg „az ügy érdemében hozott jogerős végzés” fogalmát. Ezen mulasztás is a jogállamiság követelményét sértette az indítványozó szerint.

7. Ugyanezen indítványozó megtámadta a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.149/2004/2. végzését is. Ez az indítvány tartalmában azonos az előzővel: a támadott végzés hivatalból elutasította az indítványozó felülvizsgálati kérelmét, mivel nem tekintette az ügy érdemében hozott végzésnek azt a megyei bírósági végzést, amely az adóssal szemben indított felszámolási eljárásra való tekintettel az elsőfokú bírósági végzést hatályon kívül helyezte és a végrehajtási eljárás megszüntetésére figyelemmel az új eljárásra utasítást mellőzte. Ezen indítvány indokolása is azonos a korábbiakkal: az indítványozó kérte a Vht. 219. §-ának megsemmisítését, mivel álláspontja szerint nem állt összhangban a Pp. 271. §-ával, sértve ezzel a jogállamiság követelményét. Kérte továbbá a Pp. 270. § (1) bekezdése tekintetében az alkotmányellenes mulasztás megállapítását is, amely – nézete szerint – amiatt állt fenn, hogy a jogalkotó nem határozta meg „az ügy érdemében hozott jogerős végzés” fogalmát. Ez a mulasztás is a jogállamiság követelményét sértette az indítványozó szerint. Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg: sértette a jogállamiság követelményét és az Alkotmány 57. § (1) és (4) bekezdését, hogy a Legfelsőbb Bíróság tárgyaláson kívül bírálta el a felülvizsgálati kérelmét, továbbá, hogy a Pp. nem enged a határozattal szemben jogorvoslati jogot.

8. A nyolcadik alkotmányjogi panaszt újra az első indítványozó terjesztette elő. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.940/2004/2. végzését támadta, érvei teljes mértékben azonosak az előző indítványaiban előterjesztettekkel. Kérte a Vht. 219. §-ának megsemmisítését, mert a Pp. 271. §-ával nem volt összhangban. Kérte a Pp. 270. § (1) bekezdésével összefüggésben alkotmányellenes mulasztás megállapítását az „ügy érdemében hozott jogerős végzés” fogalmának tisztázatlansága miatt, s ugyanezen okból kérte a Pp. 270. § (1) bekezdésének az „ügy érdemében hozott” szövegrészének a megsemmisítését is. Kérte továbbá a Pp. 273. § (5) bekezdésének megsemmisítését, mivel álláspontja szerint továbbra is szabályozatlan volt az egyesbíró által felülvizsgálati eljárásban hozott végzés eleni jogorvoslat mikéntje.

9. Ugyanezen indítványozó a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.976/2004/2. végzését is megtámadta alkotmányjogi panasszal. Kérte a Pp. 271. § (1) bekezdésének az „ügy érdemében hozott” szövegrésze megsemmisítését, a Pp. 273. § (5) bekezdése megsemmisítését, valamint a Vht. 219. §-ának megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság ezt az indítványt egyesítette a 1105/D/2004. AB határozattal elbírált indítványokhoz, s arról elkülönítette a Vht. 219. §-át támadó indítványrészt (1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1319.). A Vht. 219. §-ának megsemmisítését azzal az indokkal kérte az indítványozó, hogy

jogbizonytalanságot eredményez a Pp. 271. §-a és a Vht. 219. §-a ellentétesnek tűnő tartalma. Sérelmezte továbbá, hogy a 2004. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Ppm.) megalkotása során a jogalkotó elmulasztotta azoknak a kérelmeknek a jogi sorsát rendezni, amelyeket a hatálybalépését megelőzően nyújtottak be. A hivatkozott Ppm. 23. §-át ugyanis – az indítványozó véleménye szerint – csak azokban az ügyekben kellett volna alkalmazni, ahol a másodfokú jogerős határozatot a 2005. január 1-jei hatálybalépést követően hozták a bíróságok. A Vht. 219. §-a alkotmányellenességének további indokaként előadta, hogy az sérti az Alkotmány 57. § (1) és (4) bekezdését, mivel diszkriminatív rendelkezést tartalmaz: önkényesen különböztet a végrehajtási eljárásban hozott egyes végzések között abban a tekintetben, hogy van-e helye ellenük felülvizsgálatnak vagy nincs.

10. Végül ugyanezen indítványozó a Legfelsőbb Bíróság két felülvizsgálati kérelmet elutasító végzését támadta meg. A Pp. 271. § (1) bekezdése, 273. § (5) bekezdése és a Vht. 219. § vizsgálatára irányuló indítványt az Alkotmánybíróság a 1105/D/2004. AB határozattal elbírált indítványokhoz egyesítette, elkülönítette azonban a Vht. 219. §-ának felülvizsgálatára irányuló indítványi részt (1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1319.). Jelen ügyben az Alkotmánybíróság ezt az indítványt bírálja el. A Vht. 219. §-ának megsemmisítését az előző indítvánnyal azonosan amiatt kérte az indítványozó, mert – mint mondja – jogbizonytalanságot eredményez a Pp. 271. §-a és a Vht. 219. §-a ellentétesnek tűnő tartalma. Szintén sérelmezte, hogy a Ppm. megalkotása során a jogalkotó elmulasztotta azoknak a kérelmeknek a jogi sorsát rendezni, amelyeket a hatálybalépését megelőzően nyújtottak be. A hivatkozott Ppm. 23. §-át ugyanis az indítványozó véleménye szerint csak azokban az ügyekben kellett volna alkalmazni, ahol a másodfokú jogerős határozatot a 2005. január 1-jei hatálybalépést követően hozták a bíróságok. A Vht. 219. §-a alkotmányellenességének további indokaként előadta, hogy az sérti az Alkotmány 57. § (1) és (4) bekezdését, mivel diszkriminatív rendelkezést tartalmaz: az önkényesen különböztet a végrehajtási eljárásban hozott egyes végzések között abban a tekintetben, hogy van-e helye ellenük felülvizsgálatnak vagy nincs.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján – tárgyi azonosságukra figyelemmel – az indítványokat egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az elle ne emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„(4) Senkit nem lehet bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog szerint nem volt bűncselekmény.”

2. A Pp. támadott, a bírósági határozatok meghozatala idején hatályos szövege:

„270. § (1) A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát a Legfelsőbb Bíróságtól a (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetében a fél, a beavatkozó, valamint – a rendelkezés reá vonatkozó része tekintetében – az kérheti, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.”

„271. § Nincs helye felülvizsgálatnak

(...)

p) ha törvény azt kizárja.” (2005. január 1-je és 2005. december 31-e között hatályban volt szövege)

3. A Vht. támadott, a bírósági határozatok meghozatala idején hatályos szövege:

„217. § (1) A végrehajtó törvényt sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: intézkedése) ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

(2) A végrehajtási kifogást a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon belül kell előterjeszteni. Ha az intézkedés később jutott a kifogást előterjesztő tudomására, vagy ez a kifogás előterjesztésében a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon túl is akadályozva volt, a végrehajtási kifogás előterjesztésének határidejét a tudomásszerzéstől, illetőleg az akadály megszűnésétől kell számítani.

(3) A végrehajtó intézkedésétől számított 6 hónap eltelté után nem lehet végrehajtási kifogást előterjeszteni. E határidő elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

(4) A végrehajtási kifogásról a bíróság – szükség esetén a felek meghallgatása után – végzéssel határoz.”

„219. § Felülvizsgálati kérelemnek van helye a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen, amellyel a bíróság az ingatlanárverés vagy a nyilvános pályázat megsemmisítéséről döntött.”

III.

Az alkotmányjogi panaszok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panaszok a törvényi feltételeknek meg-

felelnek-e. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az alkotmányjogi panaszra megállapított határidő számítása szempontjából a „egyéb jogorvoslati lehetőségek” alatt kizárólag a rendes jogorvoslatokat kell érteni. [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361, 362.] Az Alkotmánybíróság 41/1998. (X. 2.) AB határozata szerint: „Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 48. §-a alkalmazásánál, ha a panaszolt alapjogsérelem nem a rendes, hanem a rendkívüli jogorvoslati eljárásban következett be, alkotmányos követelmény, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának határidejét a rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott, vagy – ha új eljárásra és új határozat hozatalára kerül sor – az elrendelt új eljárás során született jogerős határozat kézbesítésétől kell számítani.” (ABH 1998, 306.) Amennyiben tehát az állított alapjogsérelem a rendkívüli jogorvoslati eljárásban alkalmazott jogszabályi rendelkezések folytán következett be, az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerinti hatvan napot a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító döntés kézbesítésétől kell számítani. Másutt azonban azt is kifejtette az Alkotmánybíróság, hogy „«ha a felülvizsgálati bíróság határozata nem érdemi» (ABH 1998, 306, 310–311.), akkor az alkotmányjogi panasz benyújtásának nem állnak fenn az Abtv. 48. §-ában foglalt feltételei.” (663/D/2000. AB határozat, ABH 2003, 1223, 1229.)

Az indítványozók valamennyi alkotmányjogi panaszukban olyan jogszabályokat támadnak, amelyet a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárásában alkalmazott, s azokat a bíróságok a korábbi eljárás során nem alkalmazták. Az Alkotmánybíróság fentebb idézett gyakorlata szerint az indítványozók által állított alapjogsérelem a rendkívüli perorvoslati eljárásban következett be, így az alkotmányjogi panasz határidejét is a felülvizsgálati eljárásban született határozattól kell számítani.

1.1. Az első alkotmányjogi panaszt a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító legfelsőbb bírósági határozattal szemben, az abban alkalmazott Pp. 270. § (1) bekezdése és Vht. 219. §-a vonatkozásában terjesztették elő. Az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló határidőt tehát a felülvizsgálati kérelmet elutasító végzés kézhezvételétől kell számítani. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.612/2003/2. végzése 2003. szeptember 24-én kelt, az indítványozó panasz 2003. november 11-én – az előírt határidőn belül – érkezett az Alkotmánybíróságra, így azt a továbbiakban érdemben vizsgálta az Alkotmánybíróság.

1.2. A második alkotmányjogi panaszt a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.961/2003/2. végzése ellen, az abban alkalmazott Pp. 270. § (1) bekezdése vonatkozásában terjesztette elő az indítványozó. Mivel ebben az indítványban is a felülvizsgálati eljárásban alkalmazott jogszabályt sérelmezte az indítványozó, a határidőt ebben az esetben is a felülvizsgálati kérelmet elutasító végzés kézhezvételétől kellett számítani. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.961/2003/2. végzését 2004. január 23-án vette át az indítványozó, panaszát 2004. február 9-én – az előírt határidőn belül – terjesztette elő, így azt a továbbiakban érdemben vizsgálta az Alkotmánybíróság.

1.3. A harmadik alkotmányjogi panaszt is a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.153/2003/2. végzésében alkalmazott jogszabály tekintetében terjesztette elő az indítványozó, a határidőt ebben az esetben is a felülvizsgálati kérelmet elutasító végzés kézhezvételétől kellett számítani. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.153/2003/2. végzését a tértivevény tanúsága szerint 2004. május 4-én vette át az indítványozó jogi képviselője, az alkotmányjogi panasz 2004. július 2-án – a határidő 59. napján – érkezett az Alkotmánybíróságra, így azt a továbbiakban érdemben vizsgálta az Alkotmánybíróság.

1.4. A negyedik alkotmányjogi panaszt két bírósági határozattal szemben nyújtotta be az indítványozó. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.20.439/2004/2. végzését az indítványozó képviselője 2004. június 2-án vette át. A Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.20.908/2004/2. végzését szintén 2004. június 2-án vette át az indítványozó képviselője. A két határozattal szemben 2004. július 15-én benyújtott alkotmányjogi panaszt tehát határidőben terjesztette elő az indítványozó, így azt a továbbiakban érdemben vizsgálta az Alkotmánybíróság.

1.5. Az ötödik alkotmányjogi panaszt a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.20.315/2004/2. végzése ellen terjesztette elő az indítványozó. A végzés kézbesítésének időpontja – tértivevény hiányában – ismeretlen, de a Legfelsőbb Bíróság kezelőirodája 2004. június 21-én adta ki kézbesítésre a határozatot. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2004. augusztus 19-én, ajánlott küldeményként adta postára. E két dátum összevetéséből megállapítható, hogy az alkotmányjogi panaszt határidőben terjesztették elő, így azt az Alkotmánybíróság a továbbiakban érdemben vizsgálta.

1.6. A hatodik alkotmányjogi panaszt a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.157/2004/2. végzése ellen terjesztették elő. A támadott végzést 2004. december 7-én kézbesítették az indítványozónak, alkotmányjogi panasz 2004. december 20-án – határidőben – érkezett az Alkotmánybíróságra, így azt az Alkotmánybíróság a továbbiakban érdemben vizsgálta.

1.7. A hetedik alkotmányjogi panaszt a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.149/2004/2. végzésével szemben nyújtották be. A támadott végzést 2004. november 2-án kézbesítették az indítványozó jogi képviselőjének, az indítványozó azt 2005. január 10-én, a határidő 69. napján adta ajánlott küldeményként postára. Az alkotmányjogi panasz így elkésett, az Alkotmánybíróság azt az Ügyrend 29. § e) pontja alapján visszautasította.

1.8. A nyolcadik alkotmányjogi panaszban a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.940/2004/2. végzését támadta az indítványozó. A vitatott határozatot 2005. február 7-én kézbesítették az indítványozó jogi képviselőjének, aki panaszát 2005. április 1-jén – az előírt határidőben – terjesztette az Alkotmánybíróság elé, így azt az Alkotmánybíróság a továbbiakban érdemben vizsgálta.

1.9. A kilencedik alkotmányjogi panaszban a Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.21.976/2004/2. végzését vizsgálta az Alkotmánybíróság – a Vht. 219. §-ának megsemmisítésére

irányuló indítvány tekintetében. A támadott határozatot 2005. február 23-át követően kézbesítette az első fokon eljáró Gyulai Városi Bíróság, az indítványt 2005. április 11-én – nyilvánvalóan az előírt határidőn belül – terjesztette elő az indítványozó, így az Alkotmánybíróság azt a továbbiakban érdemben vizsgálta.

1.10. A tizedik alkotmányjogi panaszban a Legfelsőbb Bíróság két határozatát támadta az indítványozó. A Pfv.E.21.977/2004/2. végzést 2005. február 23-át követően kézbesítette az első fokon eljáró Gyulai Városi Bíróság, az indítványt 2005. április 11-én – nyilvánvalóan az előírt határidőn belül – terjesztette elő az indítványozó, így az Alkotmánybíróság azt a továbbiakban érdemben vizsgálta. A Pfv.E.21.978/2004/2. végzést 2005. február 18-án vette kézhez az indítványozó, ehhez képest határidőn belül terjesztette elő 2004. április 11-én alkotmányjogi panaszát. E tekintetben is érdemben lefolytatta az Alkotmánybíróság a Vht. 219. §-ának vizsgálatát.

2. Az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozónak a kilencedik és tizedik alkotmányjogi panaszban előterjesztett azokat az érveit vizsgálta, amelyek szerint az alkotmányjogi panasszal támadott Vht. 219. §-a az Alkotmány 57. § (1) és (4) bekezdéseit sértette, mivel a Pp. 2005. január 1-je és december 31-e között hatályban volt 271. § p) pontjával inkonzisztens. Ennek oka, hogy a Pp. korábban hatályban volt 271. §-a szerint csak maga a Pp. zárhatta ki a felülvizsgálatot, azonban a Vht. 219. §-át úgy használta fel a Pp. támadott 270. § (1) bekezdésének jogértelmezése során a Legfelsőbb Bíróság, hogy azok is azt támasztják alá: nincsen helye felülvizsgálatnak olyan végzéssel szemben, ami nem az ügy érdemében született.

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése több eljárási elvet foglal magába. Ezek között a bírósághoz fordulás jogáról az Alkotmánybíróság kifejtette: „Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből az államnak nemcsak az a kötelezettsége folyik, hogy bírói utat biztosítson a személyek polgári jogi jogvitái esetére, hanem az is, hogy a bírósághoz fordulást valószínűsítően tegye.” (1074/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 452, 453.) A Vht. megsemmisíteni kért szabálya nem ellentétes ezzel a követelménnyel, hiszen eleve az, hogy valamely határozattal szemben felülvizsgálati lehetőség nyílik, avagy az korlátozott, feltételezi, hogy ezt megelőzően a fél jogai érvényesítése végett bírósághoz fordult, s ott kimerítette a rendes perorvoslati jogát.

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése, – a bíróság előtti egyenlőség – tekintetében kifejtette az Alkotmánybíróság: „[e]z a szabály a bírói útra tartozó ügyek tekintetében eljárási alapelvet fogalmaz meg. A bíróság előtti egyenlőség a személyek általános jogegyenlőségének a bírói eljárásra való vonatkoztatása. Az eljárási törvények ezt az alkotmányos jogot a perbeli pozíciók egyenjogúságának, mellrendeltségének és a kétoldalú meghallgatás elvének eljárási garanciáival valószínűsítik meg.” [75/1995 (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 382.]. Máshol a bíróság előtti egyenlőség kapcsán a következőket állapította meg az Alkotmánybíróság: „[a]z Alkotmány 57. § (1) bekezdése

(...) a törvény előtti egyenlőséget jogérvényesítési szempontból deklarálja, tehát valójában eljárásjogi garancia arra, hogy jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság (törvény) előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik”. (1991/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.) A Vht. 219. §-a, amely a végrehajtás foganatosításával kapcsolatosan a nem az ügy érdemében hozott végzések közül két végzés tekintetében felülvizsgálati lehetőséget biztosít, semmilyen szempontból nem sérti az eljárásjogi jogegyenlőséget, mivel azonos jogokat biztosít a felülvizsgálati lehetőség tekintetében minden, a végrehajtási eljárásban részt vevő fél számára.

Mivel az indítványozó által támadott Vht. 219. §-a nem sérti sem a bírósághoz fordulás jogát, sem a bíróság előtti egyenlőséget, ezért az Alkotmánybíróság e tekintetben az alkotmányjogi panaszokat elutasította.

3. Az indítványozó az Alkotmány 57. § (4) bekezdésének sérelmét is állította a Vht. 219. §-a kapcsán. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* elvével nincsen összefüggésben, ezért nem is sértheti a Vht. 219. §-ának az a rendelkezése, ami felülvizsgálati lehetőséget enged két, a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos, nem az ügy érdemében hozott végzéssel szemben is. Ezért az Alkotmánybíróság e tekintetben is elutasította az alkotmányjogi panaszokat.

4. Valamennyi alkotmányjogi panasz indítványozója egybehangzóan kérte a Vht. 219. §-ának megsemmisítését, mert ellentétesnek találta a tulajdonhoz való joggal. Indokaik szerint a bíróságnak azon végzése, amely költségek előlegezésére kötelezi a végrehajtást kérőt, „azzal a következménnyel jár, hogy ez a vagyoni rész kikerül a végrehajtást kérő vagyonából”, s mivel vagyoni helyzete a végrehajtást kérő jelentős érdekének minősül, ezért indokolt akár rendkívüli jogorvoslatot is biztosítani a költség előlegezése tárgyában hozott határozattal szemben.

Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a végrehajtási költségek előlegezése – szemben az indítványozók állításával – semmiképpen nem jelent végleges döntést a költségek viselése tárgyában. Ellenkezőleg: a Vht. 34. § (1) bekezdése szerint „A végrehajtás során felmerülő költséget – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli.” Vagyis a végrehajtási költség előlegezése – nevének megfelelően – időleges döntés a szükségképpen felmerülő költségek átmeneti fedezéséről, amely költségeket végső soron – a törvényi kivételektől eltekintve – az adós fogja viselni, azt visszatérítik az előlegező fél számára. A Vht. 219. §-a azonban semmilyen szempontból nem áll érdemi összefüggésben, és ezért ellentétben sem a tulajdonhoz való joggal, mivel a tulajdonhoz való jog tartalmát nem lehet összevetni olyan szabállyal, ami egy rendkívüli perorvoslat lehetővé tételét tartalmazza.

Miután az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi (985/B/1991. AB határozat, ABH

1991, 652, 653–654.) az Alkotmánybíróság az indítványt a Vht. 219. §-a és a tulajdonhoz való jog tekintetében elutasította.

5. Az indítványozók azzal az indokkal is kérték a Vht. 219. §-ának a megsemmisítését, hogy a Pp. ügyük elbírálásakor hatályban volt 271. §-ával nem volt összhangban, mivel csak a Pp. zárhatta ki a felülvizsgálatot. Állításuk szerint ez sérti a jogállamiságot. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az „alkotmányjogi panasz – mint azt az Alkotmánybíróság 57/1991. (XI. 8.) AB határozatában kifejtette – egyedi, jogalkalmazói aktus ellen irányuló jogorvoslat, amely alkotmányos alapjog sérelme esetén vehető igénybe, ha a jogsérelem alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és az ügyben a jogorvoslatokat kimerítették, vagy jogorvoslatnak nincs helye” [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz visszautasításának van helye, ha az indítványozó nem jelöl meg alapvető jogot panaszja indokolásában (676/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1652, 1655–1656.). Mivel az indítványozó nem alapvető jogot, hanem a jogállamiság sérelmét jelölte meg alkotmányos sérelme indokaként, az Alkotmánybíróság a Vht. 219. §-ának megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat a jogállamiság tekintetében az Ügyrend 29. § e) pontja alapján – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította.

6. Az indítványozók a Pp. 270. § (1) bekezdésének az ügyük elbírálása idején hatályos szövegét azért kérték felülvizsgálni, mert álláspontjuk szerint az nem tartalmazta az „ügy érdemében hozott” végzés fogalmának meghatározását. Az alkotmányjogi panaszosok e tekintetben a jogalkotói mulasztás alkotmányellenességének megállapítását kérték. Harmadik indítványában az alkotmányjogi panaszos kérte a Vht. 217. §-a tekintetében is az alkotmányellenes mulasztás megállapítását, mivel álláspontja szerint „a Vht. 217. §-a a végrehajtási kifogással megindított – tulajdonképpen a végrehajtóval szemben indított törvényességi felügyeleti eljárásra – nem állapít meg – az eljárás speciális jellegére tekintettel – a Pp.-től eltérő részletes szabályokat.” A tizedik indítványban az indítványozó sérelmezte, hogy a Ppm. megalkotása során a jogalkotó elmulasztotta azoknak a kérelmeknek a jogi sorsát rendezni, amelyeket a hatálybalépését megelőzően nyújtottak be.

Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta az alkotmányjogi panasz elbírálására és a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló hatásköreinek összefüggéseit. Az Abtv. 48. §-a szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik, hogy az Alkotmányban biztosított jog sérelme „alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán” következzen be, így mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértés megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszoként való előterjesz-

tése az Abtv.-ből nem vezethető le. Az Alkotmánybíróság általános gyakorlata kizárja, hogy alkotmányjogi panasz alapján eljárva mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet vizsgáljon. [1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 27/2001. (VI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 252, 257.; 1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1326.]

Mivel az indítványozók alkotmányjogi panaszukban mind a Pp. 270. § (1) bekezdése tekintetében, mind pedig a Vht. 217. §-a tekintetében alkotmányellenes mulasztás megállapítását kérték, amely tekintetében a fentebb ismertetett alkotmánybírói gyakorlat szerint nem terjeszthető elő indítvány, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat e tekintetben az Ügyrend 29. § e) pontja alapján visszautasította.

7. A hetedik indítványban az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg: sértette a jogállamiság követelményét és az Alkotmány 57. § (1) és (4) bekezdését, hogy a Legfelsőbb Bíróság tárgyaláson kívül bírálta el a felülvizsgálati kérelmét.

Az Alkotmánybíróság hatásköre az alkotmányjogi panasz esetében is csak az alkalmazott jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatára terjed ki. Az Alkotmánybíróknak nincs hatásköre a jogalkalmazási gyakorlat alkotmányosságának vizsgálatára, a bírói jogértelmezés önmagában nem lehet tárgya az Alkotmánybíróság eljárásának. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság azt az indítványt, amely annak megállapítására irányult, hogy alkotmányellenes volt az, hogy a felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság tárgyaláson kívül bírálta el, az Ügyrend 29. § b) pontja alapján – hatáskör hiányában – visszautasította.

8. A nyolcadik, kilencedik és tizedik alkotmányjogi panaszokban az indítványozó kérte a Pp. 270. § (1) bekezdésének az „ügy érdemében hozott” szövegrésze, valamint a Pp. 273. § (5) bekezdésének megsemmisítését is. Az Alkotmánybíróság 1105/D/2004. AB határozatában elutasította azokat az alkotmányjogi panaszokat, amelyek a Pp. 270. § (1) bekezdésének „az ügy érdemében hozott” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányultak. (ABH 2005, 1316.) A Pp. 273. § (5) bekezdésének első mondatát a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatban vizsgálta és megsemmisítette az Alkotmánybíróság (ABH 2004, 551, 579, 581.). Az 1105/D/2004. AB határozatban ítélt dolog miatt megszüntette azokat az eljárásokat, amelyek a Pp. 273. §-ának újbóli felülvizsgálatára irányultak (ABH 2005, 1316, 1324–1325.).

Az Ügyrend 31. § c) pontja értelmében „ítélt dolognak” minősül és az eljárás megszüntetését eredményezi, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos rendelkezés felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmány ugyanazon §-ára, illetőleg alkotmányos elvére, és ezen belül azonos alkot-

mányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mind az indítványozók által megsemmisíteni Pp. 270. § (1) bekezdés „az ügy érdemében hozott” szövegrésze, mind pedig a Pp. 273. § (5) bekezdésének támadott szabálya tekintetében a fentebb említett alkotmánybírói határozatok már elbírálták azokat az alkotmányossági kérdéseket, amelyeket az indítványozók jelen ügyben is felvetettek, így az ítélt dolog esete áll fenn. Mindezek miatt az Alkotmánybíróság az eljárást a Pp. 270. § (1) bekezdésének „az ügy érdemében hozott” szövegrésze, valamint 273. § (5) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszok tekintetében – az érdemi vizsgálatot mellőzve, az Ügyrend 31. § c) pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2008. augusztus 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

902/B/2003. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 42. § (2) bekezdése első mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 42. § (2) bekezdés első mondatának módosítására és kiegészítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

I.

1. Az indítványozó a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 42. § (2) bekezdés „a) pontja” alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése, valamint a szabályozásra vonatkozó javaslatainak „törvénybe iktatása” iránt fordult az Alkotmánybírósághoz.

A Tny 42. § (2) bekezdésének első mondata [és nem az indítványozó által megjelölt a) pontja] kizárja azt, hogy a szolgálati idő számításánál az előzetes letartóztatás és a szabadságvesztés tartamát figyelembe vegyék. Az indítványozó – az Alkotmánybíróság főtárgya által adott tájékoztatás alapján pontosított – álláspontja szerint ez a rendelkezés – figyelemmel a szabadságvesztés végrehajtása alatti munkáltatás szabályaira – ellentétes az Alkotmánynak a minden ember jogképességét garantáló 56. §-ával. A támadott rendelkezés „sérti az ember mint jogalany jogképességét mert az elítélt is ember és az elítélt jogképessége csak annyiban korlátozott, hogy korlátozva van személyi szabadságában, de egyéb állampolgári jogai megvannak, következésképpen az elítélt a munka törvénykönyve rendelkezése szerint van foglalkoztatva évekig termelő munkát végez következőképpen joggal tart igényt arra, hogy a szabadságvesztés végrehajtása során munkával töltött idejét elismerjék szolgálati időnek.”

Az indítványozó – az Alkotmány rendelkezésének számszerű megjelölése nélkül – a támadott szabályt az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében meghatározott alapjogot sértőnek tartja, mivel a jogképességet biztosító alkotmányi rendelkezés sérelme az élethez és az emberi méltósághoz való jog sérelmével is jár.

2. Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügy-miniszter véleményét.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„56. § A Magyar Köztársaságban minden ember jogképes.”

2. A Tny. rendelkezései:

„42. § (1) Szolgálati időként nem lehet figyelembe venni a fizetés nélküli szabadság, vagy a munkavégzés alóli mentesítés időtartamát, ha erre az időre nyugdíjjárulék alapjául szolgáló kereset, jövedelem kifizetés nem történt.

(2) A szolgálati idő számításánál nem lehet figyelembe venni az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés tartamát. E rendelkezéstől eltérően szolgálati időként kell figyelembe venni

a) az előzetes letartóztatás idejét, ha a letartóztatottat az ellene emelt vád alól jogerősen felmentették, vagy a büntetőeljárást megszüntették,

b) a szabadságvesztés idejét, ha az elítéltet a bíróság utóbb jogerősen felmentette.”

3. A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény rendelkezése:

„8. § Szünetel a biztosítás:

(...)

b) az előzetes letartóztatás, szabadságvesztés tartama alatt is, kivéve, ha a letartóztatottat az ellene emelt vád alól jogerősen felmentették, vagy a büntetőeljárást megszüntették, továbbá, ha az elítéltet utóbb a bíróság jogerősen felmentette;”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság az elítéltek által végzett munkának mint szolgálati időnek elismerése tárgyában már állást foglalt a 253/B/1992. AB határozatban (ABH 1996, 664., a továbbiakban: Abh.). A határozat elutasította a szabályozást az Alkotmány 8. § (2) bekezdésének, 70/A. § (1) bekezdésének és 70/E. § (1) bekezdésének sérelme alapján támadó indítványt. Ezért a jelen indítvány érdemi elbírálása előtt vizsgálta, hogy az nem képez-e ítélt dolgot.

Az indítványban felvetett kérdés akkor „*res iudicata*”, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti. (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972, 973.) Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányos sértés megállapítását.

Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény végrehajtása tárgyában kiadott 89/1990. (V. 1.) Mt rendelet 136. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt utasította el, és a hivatkozott alkotmányi rendelkezések is mások voltak. A jelen ügy alapjául szolgáló indítvány érdemi elbírálásának tehát nem

volt akadály. Ugyanakkor a szabályozás tartalmi azonosságát következtében irányadónak kell tekinteni az Abh.-ban kifejtett álláspontot.

2. Az Abh. az Alkotmány 70/E. §-a alapján vizsgálta a szabadságvesztés, illetve előzetes letartóztatás tartama alatti munkavégzés szolgálati időkénti elismerését.

„Az Alkotmány 70/E. § rendelkezése alapján a Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz: öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak. Az ellátáshoz való jogot a Magyar Köztársaság a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.

Az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy fennáll-e az Alkotmány 70/E. § rendelkezése alapján a jogalkotó kötelezettsége az előzetes letartóztatásban lévő és a szabadságvesztés büntetésüket töltők szociális biztonságának, az ezt célzó ellátásnak a társadalombiztosítás rendszerén belüli biztosítására. Az Alkotmány szerint az ellátáshoz való jog biztosítása történhet a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével. A jogalkotónak széles döntési szabadsága van arra vonatkozóan, hogy a kockázatkezelés formáját megválassza. Döntése kialakítása során figyelemmel kell lennie az életviszonyok sajátosságaira, az ellátó-rendszerek belső logikájára, a gazdaság teherbíróképességére, a társadalom elvárásaira. A jogalkotó választásának célszerűségi szempontjai nem alkotmányossági kérdések. Mindaddig, amíg döntése más alkotmányos rendelkezéseket nem sért, nem lehet alkotmánybírói vizsgálat tárgya, hogy egy személyi kör szociális biztonságát milyen ellátó rendszeren keresztül valósítja meg a törvényhozó. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezéséből nem következik jogalkotói kötelezettség az előzetes letartóztatásban lévő és a szabadságvesztés büntetésüket töltők szociális biztonságának, az ezt célzó ellátásnak a társadalombiztosítás rendszerén belüli biztosítására. Ezt a feladatot az állam más eszközzel – pl.: szociális segélyezés – is megvalósíthatja. Abból, hogy az előzetes letartóztatásban lévő és a szabadságvesztés büntetésüket töltők az előzetes letartóztatás, illetve a szabadságvesztés ideje alatt nem szereznek szolgálati időt, nem lehet következtetni arra, hogy e rendelkezés ellentétben állna az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdésével. Más kérdés azonban, hogy a szabadságvesztés büntetésüket töltők munkavégzésének elősegítésére adott esetben alkalmas eszköz lehet az ilyen körülmények között végzett munka biztosítási jogviszonyként való elismerése is.” (ABH 1996, 664, 665.)

3. A jelen ügyben ugyanezen kérdést a minden embert megillető jogképesség, valamint az élethez és az emberi méltósághoz való jog összefüggésében kellett vizsgálni.

Az Alkotmánybíróság a 64/1991. (XII. 171.) AB határozatban (ABH 1991, 297.) a jogképesség formai kategóriájához hozzákapcsolta az élethez és az emberi méltósághoz való jogból fakadó tartalmi követelményeket.

„Az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi egyezmények – és ezekkel összhangban az Alkotmány is – azt mondják ki, hogy minden ember, mindenütt, feltétlenül jogképes, azaz jogalany, vagyis jogi értelemben véve személy. Ezzel egy hosszú – de legalább kétszáz éve tartó – történelmi folyamat céljai nyertek egyetemes elismerést: minden ember nemcsak természetes állapotát, hanem jogállását tekintve is egyenlő lett. A minden embert megillető jogképesség kizárja a rabszolgaságot; s mivel nemcsak általános, de egyenlő is, kizárja a jogképesség különböző terjedelmén alapuló (pl. rendi) különbségeket is.” (ABH 1991, 297, 308.)

„A jogképesség olyan végletes absztrakció, amelyben már nincs semmi kizárólagosan emberi. A jogképesség formális minőség. Minden embernek jogképesnek kell lennie, de jogképes nemcsak az ember lehet. A jog az emberen kívül is bármit jogonalannyá, személylyé nyilváníthat.

Ezért az ember jogi alaphelyzetéhez hozzátartozik két tartalmi alapjog is, amely a jogképesség formális kategóriáját kitölti, és a személy emberi minőségét kifejezi: az élethez és az emberi méltósághoz való jog. Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jognak ez a felfogása különbözteti meg az embert a jogi személyektől, amelyek teljesen szabályozás alá vonhatók, nincs érinthetetlen lényegük. A méltóság az emberi élettel eleve együttjáró minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit.” (ABH 1991, 297, 308–309.)

Az előzetes letartóztatás és a szabadságvesztés tartamának szolgálati időként való elismerése vagy el nem ismerése nincs alkotmányosan értékelhető összefüggésben a mindenkit megillető jogképességgel, valamint az emberi méltósággal és az élethez való joggal. Ezen alkotmányos alapjogokból sem közvetlenül, sem közvetve nem következik követelmény a tekintetben, hogy az előzetes letartóztatás és a szabadságvesztés tartama alatti munkavégzést a törvényalkotó elfogadja-e a társadalombiztosítási nyugellátás alapjaként. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654.; 32/2000. (X. 20.) AB határozat, ABH 2000, 215, 220.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.]

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Tny 42. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

4. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §-a meghatározza az Alkotmánybíróság hatáskörét. A hatáskör törvényalkotásra, meghatározott rendelkezések „törvénybe iktatására” vagy az Országgyűlés ilyen tartalmú kötelezésére nem terjed ki. Ezért az indítványnak a szabályozásra vonatkozó javaslatait az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2008. augusztus 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

563/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 202. § (10) bekezdése második mondata alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) részvénytársaságra vonatkozó szabályairól kapcsolatban. Az indítványozó azt sérelmezi, hogy a Gt. 202. § (10) bekezdésének második mondata – a gazdasági társaságokról szóló korábban hatályos 1997. évi CXLIV. törvény rendelkezéseitől eltérően – harmadik személyek számára bármiféle jogi érdek valószínűsítése nélkül lehe-

tővé teszi, hogy betekinthesse a részvénytársaság részvénytörvénykönyvébe. Ezáltal – érvel az indítványozó – bárki tudomást szerezhet a Gt. 202. § (1) bekezdése alapján nyilvántartott személyes adatokról és részvényvagyonról, így közvetve a részvényes vagyoni helyzetéről, ami visszaélésekre adhat lehetőséget. Mindez szerinte sérti – cél nélkül, szükségtelenül és aránytalanul korlátozza – a részvényeseknek az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében foglalt magántitkokhoz és a személyes adatok védelméhez fűződő jogát.

Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügyi és rendészeti miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezése:

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

2. A Gt. támadott rendelkezése:

„202. § (10) A részvényes a részvénytörvénykönyvbe betekinthesse és annak rá vonatkozó részéről az igazgatóságtól, illetve annak megbízottjától másolatot igényelhet, amelyet a részvénytörvénykönyv vezetője öt napon belül teljesíteni köteles. Harmadik személy a részvénytörvénykönyvbe betekinthesse.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítvány kapcsán az Alkotmánybíróságnak mindekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy a Gt. támadott, a részvénytörvénykönyv tartalmának megismerhetőségéről rendelkező 202. § (10) bekezdése összefüggésbe hozható-e az indítványozó által felhívott alkotmányi rendelkezéssel, a személyes adatok védelméhez fűződő joggal.

A személyes adat fogalmát a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) szabályozza (2. § 1. és 4. pont). A Gt. 202. § (1) bekezdése alapján a részvénytörvénykönyv tartalmazza a részvényes (illetve a részvényesi meghatalmazott) – közös tulajdonban álló részvény esetén a közös képviselő – nevét (cégét) és lakóhelyét (székhelyét), részvénytársaságonként a részvényes részvényeinek, ideiglenes részvényeinek darabszámát (tulajdoni részesedésének mértékét), valamint egyéb, törvényben és a részvénytársaság alapszabályában meghatározott adatokat.

A részvénytörvényben a törvény alapján kötelezően nyilvántartott adatok közül a név, illetve a lakcím az Avtv. alapján személyes adatnak minősülnek.

A részvények darabszáma, a tulajdonosi részesedés mértéke az érintett vagyónára vonatkozó adat. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a vagyonra, jövedelemre vonatkozó adatok az ember magánszférájába tartoznak, magántitkot képeznek, és személyes adatnak minősülnek [20/1990. (II. 18.) AB határozat, ABH 1990, 69, 70.; 21/1993. (IV. 2.) AB határozat, ABH 1993, 172, 175.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 143.].

Mindezek alapján a támadott rendelkezés összefüggésbe hozható a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos joggal.

2. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog funkciója az adatokkal való rendelkezés biztosítása. Több határozatában kimondta, hogy az Alkotmány 59. § (1) bekezdését információs önrendelkezési jogként kell értelmezni, e jog tartalma szerint pedig mindenki maga rendelkezik magántitkainak és személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról [ld. elsőként: 20/1990. (X. 4.) AB határozat (ABH 1990, 69, 70.)]. „Személyes adatot felvenni és felhasználni általában az érintett beleegyezésével szabad. Mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát.” [44/2004. (XI. 23.) AB határozat, ABH 2004, 618, 634.]

Az Alkotmánybíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy a Gt.-nek az indítványban megsemmisíteni kért rendelkezése – a 202. § (10) bekezdésének második mondata – megvalósít-e alapjogi korlátozást: előírja-e a részvénytulajdonos személyes adatainak kötelező kiszolgáltatását, feltárását, lényegében bárki számára történő hozzáférhetővé tételét. Amennyiben pedig igen, a korlátozás alkotmányosan indokolható-e.

Ennek érdekében mindenekelőtt áttekintette a részvénykönyvre vonatkozó szabályozást, és a következőket állapította meg.

2.1. A részvénykönyv intézményét a Gt. a zártkörűen működő részvénytársaságra vonatkozó rendelkezések körében szabályozza, a 285. § alapján azonban azt nyilvánosan működő részvénytársaságnál is vezetni kell. Nevével ellentétben nem a részvények, hanem a részvényesek nyilvántartása, amelybe mind az okirati úton előállított, mind a dematerializált részvény tulajdonosokat (ezen kívül továbbá az ideiglenes részvények tulajdonosait is) bejegyzik.

A törvény általános szabályként rögzíti, hogy a részvény átruházása a részvénytársasággal szemben akkor hatályos és a részvényes a részvénytársasággal szemben részvényesi jogait csak akkor gyakorolhatja, ha a részvényt a részvénykönyvbe – melyet főszabály szerint a részvénytársaság igazgatósága vezet – bejegyezték [202. § (3) bekezdés]. A részvénykönyvi bevezetés tehát a részvénytársasággal szembeni jogviszony szempontjából lényeges és alapvető. Mivel a joggyakorlás biztosítása a

részvényesnek alanyi joga, a bejegyzést főszabályként tilos megtagadni. Kivételt az az eset jelent például, ha valaki a részvényét törvénynek vagy az alapszabálynak a részvény átruházására vonatkozó szabályait sértő módon szerezte meg. E rendelkezésekből az következik, hogy bár a bejegyzés a részvénytársasággal fennálló jogviszonyban valamennyi, a részvényt megillető tagsági jog (pl. részvétel és szavazás a közgyűlésen, osztalékhoz való jog) gyakorlásának előfeltétele, a részvény megvásárlása, tulajdonlása, értékesítése semmilyen módon nem függ a regisztráció tényétől vagy ennek elmaradásától. A részvény értékpapír sajátosságából is következik, hogy a részvényt való rendelkezés és a részvénytársasággal szembeni joggyakorlás lehetősége adott esetben elválhat.

Kivételes szabály vonatkozik e körben az ideiglenes részvényre: a Gt. 196. § (1) bekezdése alapján ugyanis az ideiglenes részvény átruházása csak a részvény tulajdonosának a részvénykönyvbe történő bejegyzésével válik hatályossá.

2.2. A jogalkotó azt tekinti alapesetnek, hogy a részvényes élni kíván tagsági jogaival és így részvényesi minőségének bejegyzésére igényt tart, mindazonáltal lehetőséget ad az ezzel ellentétes döntésre is: kimondja, hogy nem jegyvezhető be a részvénykönyvbe az, aki így rendelkezett [202. § (4), (5) bekezdés, (6) bekezdés a) pont]. E kérést nem kell indokolni, és annak teljesítését nem lehet megtagadni. Ezzel összhangban továbbá a – szintén indokolási kötelezettség nélküli – törlési kérelemnek is haladéktalanul eleget kell tenni [202. § (8) bekezdés]. A részvényes szabad mérlegelési jogkörébe tartozik tehát, hogy meg kíván-e jelenni – és ha igen, akkor mikor és mennyi ideig – a nyilvános részvénykönyvben.

A Gt. a részvénykönyvről másolat készítését a részvényesnek teszi lehetővé (számára is csak az őt érintő részben), harmadik személynek pedig kizárólag betekintést enged. A betekintést kérőnek – a régi Gt.-ben foglaltakkal [198. § (6) bekezdés] ellentétben – nem kell valószínűsítetnie a betekintéshez fűződő érdekelttségét.

2.3. Mindez azonban mégsem jelenti azt, hogy amennyiben a részvényes úgy dönt, hogy élni kíván tagsági jogaival, minden körülmények között el kell fogadnia, hogy – a részvénykönyvbe való betekintés révén – személyes adataihoz jogi érdek valószínűsítése nélkül bárki hozzáférhet.

Egyrészt a részvénynek több tulajdonosa is lehet, akik a részvénytársasággal szemben egy részvényesnek számítanak. A tulajdonostársak jogait csak közös képviselőjük útján gyakorolhatják [Gt. 212. § (5) bekezdés], és ebben az esetben a részvénykönyvbe is csak a közös képviselőt jegyzik be.

Ezen kívül pedig a jogszabályok a részvényesi jogok gyakorlását részvényesi meghatalmazott útján is lehetővé teszik a részvénytársasággal szemben [Gt. 212. § (6) bekezdés], és ebben az esetben a részvénykönyvbe főszabály szerint csak a meghatalmazottat kell bevezetni [Gt. 202. §

(1) bekezdés, a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) 151–155. §]. A részvényesi meghatalmazott a részvénytársasággal szemben a részvényesi jogokat saját nevében, a részvényes javára gyakorolja. Az általa képviselt részvénytulajdonosokat a részvényes, a részvénytársaság, illetve a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: PSZÁF) felhívására igazolni köteles, harmadik személy azonban csak akkor kezdeményezheti a PSZÁF-nél a részvényesi meghatalmazott által képviselt részvénytulajdonosok megismerését, ha érdekelttségét valószínűsíteni tudja.

2.4. Mindez azt jelenti, hogy a Gt. főszabályként előírja ugyan a részvénykönyvi bejegyzést (ideiglenes részvény esetén a bejegyzés a tulajdonszerzés hatályosságának a feltétele is), azonban ettől eltérést is enged. Mint említésre került, ha a részvényes megtiltja a részvénykönyvi bejegyzést – erre indokolás nélkül mindig lehetősége van –, a részvénykönyv nem tartalmazza a személyes adatait, és így a könyvbe a Gt. 202. § (10) bekezdése alapján esetleg betekintő személy nem is szerez tudomást róluk. Jelen ügyben nem hagyható azonban figyelmen kívül az sem, hogy bár a bejegyzés nem kötelező, annak hiányában a részvényes a tagsági jogait nem gyakorolhatja. A tagsági jogait gyakorolni kívánó részvényes pedig részvényesi meghatalmazott igénybevétele esetén sem tudja elkerülni a részvénykönyvben való megjelenést, ha a tulajdonszerzése hatósági engedélyhez kötött. Ebben az esetben a meghatalmazott csak a részvényessel együtt jegyezhető be a részvénykönyvbe [Tpt. 152. § (2) bekezdés].

A kifejtettek alapján nyilvánvaló, hogy a támadott, a részvénykönyv megismerhetőségét biztosító rendelkezés – amely szerint harmadik személy a részvénykönyvbe indok nélkül betekinthez – a részvényesek információs önrendelkezési jogának a korlátozását jelenti.

3. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a korlátozás alkotmányosságát, és a következőket állapította meg.

3.1. A személyes adatok védelméhez való jog nem abszolút érvényű, nem korlátozhatatlan [2/1990. (II. 18.) AB határozat ABH 1990, 18, 20.; 24/1998. (VI. 9.) AB határozat ABH 1998, 191, 194.]. Az Alkotmánybíróság már a 2/1990. (II. 18.) AB határozatában megállapította, hogy „a személyes adatok védelme nem annyit jelent, hogy azokat az érintett személyen kívül semmiféle okból és semmilyen körülmények között nem ismerheti meg senki más” (ABH 1990, 18, 20.). „A személyes adatoknak az Alkotmányban biztosított védelméből nem következik, hogy jogszabály nem írhat elő személyes adatok közlésére vonatkozó kötelezettséget.” [55/2001. (XI. 29.) AB határozat ABH 2001, 442, 460.] A 15/1991. (IV. 13.) AB határozat szerint „kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és akkor alkotmányos, ha meg-

felel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek” [ABH 1991, 39, 41.].

Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapíthatja meg, annak lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. Az Alkotmánybíróságnak e rendelkezéssel kapcsolatban kialakított állandó gyakorlata szerint az állam csak akkor nyúlhat az alapvető jog korlátozásának végső eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos cél, érték védelme más módon nem érhető el. Szükséges továbbá az is, hogy a korlátozás megfeleljen az arányosság követelményeinek, tehát, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással [2/1990. (II. 18.) AB határozat, ABH 1990, 18, 23.; 20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69, 71.; 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.]. „Az alapvető jog lényeges tartalmának korlátozása tehát akkor állapítható meg, ha a korlátozás kényszerítő ok nélkül történik és az nem áll arányban az elérni kívánt cél fontosságával. A törvényhozó a korlátozás során tehát köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt kiválasztani, mert amennyiben az alkalmazott korlátozás a cél elérésére alkalmatlan, az alapjog sérelme megállapítható.” [7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 25.]

Szükségesnek tartja az Alkotmánybíróság, hogy e körben utaljon a 44/2004. (XI. 23.) AB határozatában megfogalmazott álláspontjára, mely szerint: „A személyes adat nyilvánosságra hozatalát a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (4) bekezdése szerint törvény közérdekből elrendelheti. Ekkor a személyes adat közérdekből nyilvános adattá válik és a közérdekű adatokéhoz hasonló jogi elbírálás alá esik, amelynek a szabályait az adatvédelmi törvény III. fejezete tartalmazza. [60/1994. (XII. 24.) AB határozat ABH 1994, 342, 354.] Az Alkotmánybíróság 60/1994. (XII. 24.) AB határozatában azt is megállapította, hogy közérdek önmagában nem elég alapjog-korlátozás indokolására – hacsak maga az Alkotmány kifejezetten nem engedélyezi, mint például a kiadást az Avtv.-től függetlenül elrendeli személyes adat nyilvánosságra hozását. Ügydöntő tehát annak az alapjognak vagy alkotmányos elvnek, illetve intézménynek azonosítása, amely a személyes adat nyilvánosságra hozását szükségessé teszi, továbbá annak vizsgálata, hogy az információs szabadság és az adatvédelem alapjogai kölcsönös korlátozása mindegyikük céljához viszonyítva arányos le-

gyen (ABH 1994, 342, 354.)” [44/2004. (XI. 23.) AB határozat, ABH 2004, 618, 635–636.]

A személyes adat tehát általában nem lehet közzététel tárgya, azaz nem nyilvános: törvény azonban – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat bárki számára történő hozzáférhetővé tételét, illetve nyilvánosságra hozatalát, amennyiben az megfelel az Alkotmány 8. § (2) bekezdésének, illetve a korlátozás szükségessége és arányossága megállapítható.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróságnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a Gt. támadott rendelkezése által megvalósított alapjogi korlátozás megfelel-e az ismertetett alkotmányos követelményeknek.

3.2. Mivel a részvénytársaság tartalmának megismerhetőségéről törvény – a Gt. – rendelkezik, ebben a vonatkozásban a támadott szabály eleget tesz az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében foglaltaknak.

3.3. A korlátozás szükségességének, arányosságának kérdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.

A cégjog mint jogterület egyik alapelve a „cégnyilvánosság elve”. Ezzel összhangban fogalmazódott meg a részvénytársaság nyilvánosságának itt vizsgált szabálya. A részvénytársaság általános funkciója az, hogy a részvényesek, a részvénytársaság felett felügyeletet gyakorló hatóság, a részvénytársasággal kapcsolatban álló, vagy akár csak kapcsolatba lépni kívánó harmadik személyek részére tájékoztatást nyújtson az egyes részvények tulajdonosainak személyéről és tulajdoni részesedésük mértékéről – tehát a döntésekre gyakorolt befolyásukról –, összességében a részvényesi struktúráról. A részvénytársaság belső viszonyait illetően emellett a részvénytársaság arra is szolgál, hogy az igazgatóság egyértelműen azonosítani tudja a közgyűlésen részvételi és szavazati joggal rendelkező részvényeseket.

Az Alkotmánybíróság korábban már vizsgált más nyilvános adatok tájékoztatásait. Az ingatlan-nyilvántartással kapcsolatban a 15/1995. (III. 13.) AB határozatában kifejtette, hogy annak „nyilvánossága az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében deklarált tulajdonhoz való jog (...) egyik garanciális biztosítéka” [ABH 1995, 88, 90.]. A cégnyilvántartással először a 11/1990. (V. 1.) AB határozat foglalkozott, kimondta, hogy a cégnyilvántartás olyan közérdekű adatokat tartalmaz, amelynek a megismeréséhez – az Alkotmány 61. §-ának (1) bekezdésére is figyelemmel – mindenkinek joga van. A 955/B/1998. AB határozat szerint továbbá „a közhiteles cégnyilvántartás részét képező cégjegyzék adatai között szerepelnek a cégek természetes személy tagjaira, a cégjegyzésre jogosultakra, a könyvvizsgálóra, valamint a felügyelő bizottsági tagokra vonatkozó adatok is. Ezen adatok alapvető jelentőségűek a forgalom biztonsága, illetőleg a hitelezői érdekek védelme szempontjából” [ABH 2000, 787, 788.].

E nyilvános adatokhoz képest fontos különbség, hogy a részvénytársaság nyilvános nyilvántartás, és – mint

fentebb említésre került – a részvénytársaság mint értékpapírral történő rendelkezésnek általában nem előfeltétele a részvénytársasági bejegyzés. A részvény megszerzése, eladása – az ideiglenes részvény kivételével – semmilyen módon nem kapcsolható a részvénytársasági regisztráció tényéhez, időpontjához. A tulajdon védelme, a forgalom biztonsága ezért nem teszi minden esetben szükségesszerűvé a részvénytársasági megismerhetőségét biztosító előírást.

Az Alkotmánybíróság mérlegelte, hogy milyen más érvelés szól a részvénytársaság Gt. 202. § (10) bekezdés második mondata által biztosított nyilvánossága mellett. Figyelembe vette e körben a részvénytársaság funkcióját, és azt, hogy a részvénytársaság az egyetlen nyilvános nyilvántartás, amely a részvényesekről, a részvényesi struktúráról információt szolgáltat. Azoknak, akik például egy adott részvénytársaságban tulajdoni részesedést kívánnak szerezni, vagy a társasággal üzleti kapcsolatba szeretnének lépni, kiemelkedő jelentőséggel bírhat a tagsági jogokat gyakorló – az érdemi döntéshozatalban részt vevő, arra adott esetben meghatározó befolyással lévő – részvényesi körnek az azonosítása. A betekintés jogának szabályozásával a jogalkotó átláthatóvá teszi a gazdasági társaságot, jelentős segítséget ad a részvénytársasággal kapcsolatba lépni kívánó kívülállók üzleti döntéseinek meghozatalához, az esetleges kockázatok felméréséhez, védi a hitelezői érdekeket. Különös fontosságú lehet a potenciális üzleti partnerek számára azon részvényesek személye, akiknek a tulajdonszerzése – pl. befolyásoló részesedés szerzése okán – hatósági engedélyhez kötött. A Gt. támadott szabálya – a vonatkozó egyéb jogszabályokkal együttesen – azt is biztosítja, hogy ezen részvényesek valódi személyüket részvényesi meghatalmazott jelölése révén sem titkolhatják el kívülállók előtt.

A betekintés joga emellett hatékony eszköz lehet a vállalatok közötti összefonódások ellenőrzésében, a gazdasági verseny szabadságának és tisztaságának biztosításában is. A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 43/G. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben – e körbe tartozik a vállalatok összefonódása is – ugyanis bárki bejelentéssel vagy panasszal élhet a Gazdasági Versenyhivatalhoz.

Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy mindezen érvek alkotmányosan is megalapozottá, szükségessé teszik a személyes adatok védelméhez fűződő jognak a Gt. 202. § (10) bekezdésében szabályozott korlátozását.

3.4. Az Alkotmánybíróság a korlátozást nem tartja aránytalannak sem. A szabályozásból egyértelműen egyrészt, hogy kívülállók számára kizárólag a megismerés jogát biztosítja a jogalkotó, a másolat készítésének a jogát nem. A betekintés joga tartalmilag a leggyengébb jogosítvány, hiszen az így szerzett információt a betekintő csak magának szerzi meg, nem tudja sokszorosítani, továbbítani, más célra felhasználni stb. A betekintés joga továbbá nem jelenti azt, hogy a jogszerűen a birtokába jutott adatokkal

bárki korlátlanul rendelkezhet is: az adatok megismerésének joga a nyilvánosságra hozatal jogát nem tartalmazza. Ehhez külön szabályozás és külön alkotmányos indokok lennének szükségesek. A joggal való visszaélést továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 5. § (1) bekezdése általánosságban tiltja, a személyes adattal történő visszaélést pedig a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 177/A. §-a bűncselekményre nyilvánítja.

Nincs lehetőség végezetül arra sem, hogy bárki általános kimutatást igényeljen egy adott személy összes részvényvagyonáról, a beteketés mindig csupán egy adott részvénytársaság részvénykönyvére vonatkozik.

4. Tekintve, hogy az Alkotmánybíróság az indítványozó által kifogásolt korlátozást sem szükségtelemnek, sem aránytalannak nem tartotta, a Gt. 202. § (10) bekezdése

második mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2008. augusztus 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK HATÁROZATAI

15/B/2000. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelet 15. § (2) bekezdés *b)* pontja, a 15. § (3) bekezdése, valamint a 16. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelettel összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 15. § (2) bekezdés *b)* pontja, 15. § (3) bekezdése, valamint a 16. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

Az indítványozó álláspontja szerint a kifogásolt rendelkezések „katasztrófa helyzetre vonatkoznak, melyben az intézkedések gyors, pontos és megfelelő volta az élet- és vagyonbiztonság szempontjából különösen fontos”. A Korm.r. 15. § (2) bekezdés *b)* pontjából álláspontja szerint nem derül ki, hogy meg kell-e várni az egy hetet a katasztrófa sújtotta területtel nyilvánítás kezdeményezésével és „akkor szabad vagy kötelező a kezdeményezés”. A 15. § (3) bekezdésében pedig pontatlannak tartja az indítványozó a „több napon át” megfogalmazást és szintén nem egyértelmű számára, hogy „akkor szabad vagy kötelező a kezdeményezés”. Mivel a rendelkezések pontatlanok, kiszámíthatatlanok, ezért úgy vélte, sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének rendelkezését, de ellentétesek az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *i)* pontjával is, amely szerint a

Kormány az állampolgárok élet- és vagyonszükségletét veszélyeztető elemi csapás, illetőleg következményeinek az elhárítása (továbbiakban: veszélyhelyzet), valamint a közrend és közbiztonság védelme érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket. Az indítványozó szerint a pontos időmeghatározások az előírt feladat teljesítéséhez szükségesek, és mivel ezek hiányoznak, „a Kormány nem tesz eleget maradéktalanul alkotmányos köteletségének”.

Az indítványozó úgy vélte, hogy a Korm.r. 16. § (4) bekezdése a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik, mert arról rendelkezik, hogy a katasztrófa segélyek elosztásánál előnyben kell részesíteni azon településeket, amelyek a felkészülés, a megelőzés érdekében megtették a lehetőségeknek megfelelő, szükséges intézkedéseket. Az előnyben részesítés álláspontja szerint automatikusan együtt jár a hátrányos megkülönböztetéssel, ezért sérül az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének rendelkezése. Egy egész település hátrányos helyzetbe hozása az ott élő vételeket sújtja, különösen a gyermekeket, fiatalokat, időseket, ezért szerinte az Alkotmány 16. §-a, 17. §-a és a 67. § (1) bekezdése is sérül. E rendelkezéssel kapcsolatban is utal az indítványozó a normavilágosság követelményének sérelmére, álláspontja szerint értelmezési nehézséget vet fel a helyzetbeli „azonosság”, továbbá a „lehetőségeknek megfelelő, szükséges intézkedés” szövegrész.

Az indítványozó szerint, mind a pontatlan meghatározásnak, mind a hátrányos megkülönböztetésnek lehetnek súlyos következményei, ezért a Korm.r. 15. § (2) bekezdés b) pontja, a 15. § (3) bekezdése és a 16. § (4) bekezdése sérti még az Alkotmány 54. § (1) bekezdését, az 55. § (1) bekezdését, a 70/D. § (1) bekezdését és a 70/E. § (1) bekezdését.

Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte. Szerinte a jogalkotó a Korm.r. megalkotásával „csak részben tett eleget” jogalkotási kötelezettségének, mert nem foglalkozott az informatikai működésképtelenségből eredő veszélyek elhárításával. A jogalkotói mulasztás miatt sérül az Alkotmány 35. § (1) bekezdés i) pontjának rendelkezése, továbbá úgy véli, az informatikai katasztrófából eredően több alkotmányos jog is sérülhet, így megjelölte az indítványozó az Alkotmány 54. § (1) bekezdését, 55. § (1) bekezdését, a 67. § (1) bekezdését, a 70/D. § (1) bekezdését, és a 70/E. § (1) bekezdését.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a belügyminiszter és az informatikai és hírközlési miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.”

„17. § A Magyar Köztársaság a rászorulókról kiterjedt szociális intézkedésekkel gondoskodik.”

„35. § (1) A Kormány

(...)

i) az élet- és vagyonszükségletét veszélyeztető elemi csapás, illetőleg következményeinek az elhárítása (a továbbiakban: veszélyhelyzet), valamint a közrend és a közbiztonság védelme érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket;”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„55. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.”

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.”

2. A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Kat.tv.) érintett felhatalmazó rendelkezései:

„51. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben szabályozza:

a) a katasztrófavédelem megszervezését, irányítását, a végrehajtás összehangolását, a felkészülés, a megelőzés és a végrehajtás feladatainak tárcaközi koordinációját végző kormány szintű bizottság összetételét, működésének általános feltételeit, követelményeit, riasztásának rendjét – beleértve reagálási idejét – összehívásának, működésének rendjét, részletes feladatait,

b) a Kormány tagjainak és a katasztrófavédelemben érintett állami szerveknek a megelőzéssel, a felkészüléssel és a védekezéssel kapcsolatos működésének, riasztásának rendjét – beleértve a reagálási időket – részletes feladatait,

c) a védelmi bizottság elnökének és a polgármesternek katasztrófavédelemmel összefüggő és a katasztrófa sújtotta területté nyilvánítással, a katasztrófasegély nyújtásával kapcsolatos részletes feladatait,

d) a katasztrófa sújtotta területté nyilvánításnak és a katasztrófasegély nyújtásának szabályait,

e) az Országgyűlés által az éves költségvetésben a nemzetközi segítségnyújtásra jóváhagyott előirányzat felhasználásának rendjét,

(...)

j) a védekezésben résztvevők költségei megtérítésének szabályait,

k) az országos nukleáris baleset-elhárítási rendszer, a vizek kártételei elleni védekezés szabályainak e törvénnyel összhangban történő módosítását.”

3. A Korm.r. érintett rendelkezései:

„15. § (2) A KKB a megyei védelmi bizottság elnökének javaslatára kezdeményezi a katasztrófa által érintett terület katasztrófa sújtotta területté nyilvánítását a Kormányánál,

(...)

b) ha a bekövetkezett katasztrófa egy hétnél hosszabb időn át veszélyezteti a lakosság élet- és vagyónbiztonságát, illetve továbbterjedése más területeket is veszélyeztet.

(3) Egy településre vonatkozóan a polgármester kezdeményezi a település katasztrófa sújtotta területté nyilvánítását, ha a településen a lakosság részére az önfenntartás feltételei több napon át nem biztosíthatók. A polgármester erről tájékoztatja a megyei védelmi bizottság elnökét.”

„16. § (4) A keretek elosztására – a katasztrófa sújtotta területek védelmi bizottságainak, valamint a védekezésben résztvevő szervek vezetőinek véleménye alapján – a KKB tesz javaslatot a Kormányának. A döntésnél az azonos helyzetben lévők esetén előnyben kell részesíteni azon településeket, amelyek a felkészülés, a megelőzés érdekében megtették a lehetőségeknek megfelelő, szükséges intézkedéseket.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként megvizsgálta, hogy a kifogásolt rendelkezéseknek az indítványozó által állított pontatlansága, értelmezési nehézsége következtében sérül-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, valamint a 35. § (1) bekezdés i) pontja.

Az Alkotmánybíróság már a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában megállapította, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. (ABH 1992, 59, 65.) A jogbiztonság

– amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon. [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.] Az 1160/B/1992. AB határozatában az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy „a jogalkalmazás általános és elvont módon megfogalmazott jogi normák konkrét, egyedi esetekre való vonatkoztatása. Ennek során minden jogszabály értelmezésre szorul még akkor is, ha annak problémamegoldó, alkotó jellege elmosódott, az értelmezési művelet más korábbi jogszabályértelmezésekre támaszkodva rutinná vált. (...) Ha egy jogszabály tényállása túl részletező, túl szűk, túlságosan eseti, az megköti a jogalkalmazót és megakadályozza, megnehezíti, hogy a jogszabály az életviszonyok szabályozásában betöltse szerepét. (...) A jogszabálynak ezért az életviszonyok tipikus vonásait kell figyelembe vennie”. (ABH 1993, 607, 608.) Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányellenessé csak az a szabály nyilvánítható, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható. Csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot. [36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 232.; 42/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 299, 301.]

A Kat.tv.-t az Országgyűlés – a törvény preambuluma szerint – az Alkotmányból, a nemzetközi egyezményekből eredő feladatok teljesítése érdekében, valamint az életet és a vagyónbiztonságot, a természetes és épített környezetet veszélyeztető természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése és károsító hatásai elleni védekezés egységes irányítási rendszerének kialakítása és működtetése, továbbá a veszélyhelyzetben, illetve a katasztrófa sújtotta területeken alkalmazható szabályok bevezetése céljából alkotta meg. A Kat.tv. 3. § e) pontja szerint a katasztrófa: szükség-helyzet vagy a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetőleg a minősített helyzetek kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeit, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

A katasztrófavédelem a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatói, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidézhető okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, a katasztrófa sújt-

totta területen az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják. A Kat.tv. meghatározta a különböző állami szervek feladatát és megteremtette a jogi alapját az új katasztrófavédelmi szervezetnek. A Kat.tv. 9. §-a alapján a Kormány katasztrófavédelemmel kapcsolatos döntései előkészítéséért, a döntések összehangolásáért a Kormányzati Koordinációs Bizottság (a továbbiakban: KKB) felelős. A Kat.tv. 51. § *a)–e)* és *j)–k)* pontjaiban adott felhatalmazás alapján született meg a Korm.r., amely a felhatalmazásnak megfelelően rendelkezik a KKB összetételéről, szervezetéről, általános és részletes feladatairól, működési rendjéről, a Kormány tagjainak és a katasztrófavédelemben érintett állami szervek részletes feladatairól. Tartalmazza a Korm.r. a védelmi bizottságok és a polgármesterek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait, a katasztrófa sújtotta területté nyilvánítás, valamint a katasztrófaségély nyújtásának szabályait, a kártérítés és a védekezésben résztvevők kártalanítására és költségeik megtérítésére vonatkozó rendelkezéseket.

Az indítványozó szerint pontatlan, nem egyértelmű és ebből eredően értelmezési nehézséget, döntési bizonytalanságot okoz a Korm.r. 15. § (2) bekezdés *b)* pontja szerinti azon megfogalmazás, hogy a KKB akkor kezdeményezi a katasztrófa által érintett terület katasztrófa sújtotta területté nyilvánítását, ha a bekövetkezett katasztrófa „egy hétnél hosszabb időn át” veszélyezteti a lakosság élet- és vagyonbiztonságát, valamint a 15. § (3) bekezdésben a „több napon át” szövegrész, továbbá a 16. § (4) bekezdésében a „helyzetbeli azonosság”, valamint a „lehetőségeknek megfelelő, szükséges intézkedés” szövegrész.

Az Alkotmánybíróság a rendelkezések szövegének vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy a kifogásolt szövegrészek a jogalkalmazó számára jogalkalmazói értelmezéssel felismerhető normatartalmat hordoznak, és nem teszik a norma címzettjei számára értelmezhetetlenné és kiszámíthatatlanná a szabályok alkalmazását. A megjelölt szövegrészek nem tekinthetők eleve értelmezhetetlennek, azok a szabályozott életviszony sajátosságára tekintettel olyan tényállási elemek, amelyek a jogalkalmazás során az adott eset egyedi körülményei ismeretében a jogalkalmazó által értelmezhetőek, és emellett a konkrét különleges helyzetben a döntéshozó mozgásterét biztosítják. A Korm.r. rendelkezései értelmezésénél a jogalkalmazó figyelemmel kell, hogy legyen a Kat.tv. rendelkezéseire is. A Kat.tv. 19. §-a pl. meghatározza a polgármester feladatait a felkészülés és védekezés során, ezek között szerepel az *e)* pont alatt, hogy a polgármester „kérelmezheti” a Kormánynál külön jogszabály alapján települése katasztrófa sújtotta területté nyilvánítását, így e tekintetben a rendelkezés alkalmazásánál értelmezésből eredő kiszámíthatatlanság nem áll fenn. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó által kifogásolt időmeghatározások (egy hétnél hosszabb időn át, több napon át), a feladat teljesítésénél olyan kiszámíthatatlanságot, értelmezési nehézséget szintén nem okozhatnak, amelyek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét vetnék fel. Szintén nem sérti a

jogbiztonságot a 16. § (4) bekezdésében az „azonos helyzetben lévők” valamint a „lehetőségeknek megfelelő szükséges intézkedéseket” szövegrészek, mert ezek a jogszabályi szövegek környezet figyelembevételével jogalkalmazói értelmezéssel meghatározhatók. Azt is megállapította az Alkotmánybíróság, hogy a Korm.r. a felhatalmazás keretein belül, annak megfelelően, annak tárgykörében maradvá szabályozta az életviszonyokat, ezért az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *i)* pontjának sérelme sem állapítható meg. Mivel a Korm.r. 15. § (2) bekezdés *b)* pontja, a 15. § (3) bekezdése, valamint a 16. § (4) bekezdése az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 35. § (1) bekezdés *i)* pontjának rendelkezésébe nem ütközik, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy a Korm.r. 16. § (4) bekezdésének az a rendelkezése, mely szerint a katasztrófa-segélykeretek elosztásánál az azonos helyzetben lévők esetén előnyben kell részesíteni azon településeket, amelyek a felkészülés, a megelőzés érdekében megtették a lehetőségeknek megfelelő, szükséges intézkedéseket, a hátrányos megkülönböztetés alkotmányi tilalmába ütközik-e.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül. Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Alkotmánynak e rendelkezése a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelmény. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy az állam részéről minden megkülönböztetés tilos lenne. Ez a tilalom kifejezetten arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni. Az azonos személyi méltóság jogából esetenként következhet olyan jog is, hogy a javakat és esélyeket mindenki számára (mennyiségileg is) egyenlően osszák el. De ha valamely – az Alkotmányba nem ütköző – társadalmi cél vagy valamely alkotmányos jog csakis úgy érvényesíthető, hogy e szűkebb értelemben vett egyenlőség nem valósítható meg, akkor az ilyen pozitív diszkriminációt nem lehet alkotmányellenesnek minősíteni. A hátrányos megkülönböztetés tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésre terjed ki. Ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget a jogalanyok között. Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényegi eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni

akkor, ha a jogi szabályozás eltérő jogalanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket. [9/1990. (IV. 25.) ABH 1990, 46, 48–49.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.; 881/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 474, 477.; 191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.]

A katasztrófasegély a Kat.tv. 3. § h) pontja szerint a katasztrófák következményeinek felszámolása érdekében a katasztrófa sújtotta területen az alapvető életfeltételeknek a központi költségvetésben létrehozott tartalékából történő biztosítása. A keretek elosztására a KKB tesz javaslatot a kormánynak.

A Kat.tv. és a végrehajtásáról rendelkező Korm.r. részletesen meghatározza az állami szervek, a különböző szintű (megyei, fővárosi, helyi) védelmi bizottságok, azok elnökei és a polgármesterek feladatait külön a felkészülés és a védekezés során. Nyilvánvaló, hogy e feladatok szakszerű, időben történő ellátásának, a különböző tervek megfelelő elkészítésének, naprakészen tartásának nagy jelentősége van a bekövetkezett katasztrófa esetén a védekezésben, az elhárításban, a katasztrófa következményeinek a felszámolásában. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a jogalkotó nem önkényesen tett megkülönböztetést a katasztrófák következményeinek felszámolása érdekében a katasztrófa sújtotta területen az alapvető életfeltételek biztosításához nyújtandó katasztrófasegély keretek elosztásánál. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint hátrányos megkülönböztetés nem áll fenn, mert ésszerű indokon alapul az elosztásnál azok előnyben részesítése, akik saját maguk a felkészülés és megelőzés érdekében megtették a jogszabályokban meghatározott felkészülési, valamint az adott helyzethez igazodó védekezési intézkedéseket. Az Alkotmánybíróság azt is figyelembe vette, hogy a keretek elosztására vonatkozó javaslatát a KKB a Korm.r. 16. § (4) bekezdésének megfelelően a katasztrófa sújtotta területek védelmi bizottságainak, valamint a védekezésben részt vevő szervek vezetőinek véleménye alapján teszi meg.

Mindezek következtében az Alkotmánybíróság a Korm.r. 16. § (4) bekezdésének alkotmányellenességét az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése alapján nem látta megállapíthatónak, és az indítványt e tekintetben is elutasította.

3. Az indítványozó a Korm.r. 16. § (4) bekezdésének rendelkezését az Alkotmány 16. §-ába, a 17. §-ába, valamint a 67. § (1) bekezdésébe ütközőnek is tartotta.

Az Alkotmány 16. §-a állami kötelezettséget állapít meg az ifjúság létbiztonsága, oktatása, nevelése, valamint érdekeinek védelme tekintetében. Ez a rendelkezés önmagában alanyi alapjogot nem tartalmaz. Az Alkotmány 17. §-a szintén államcél fogalmaz meg, nevezetesen: a Magyar Köztársaság a rászorulókról kiterjedt szociális intézkedésekkel gondoskodik. Az Alkotmány 67. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy a gyermeknek joga van arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges, és ennek a

védelemnek és gondoskodásnak a megvalósítása a család, az állam és a társadalom kötelessége.

Az Alkotmánybíróság az indítvány e részével kapcsolatban megállapította, hogy a Korm.r. 16. § (4) bekezdésének az indítványozó által sérelmezett – a katasztrófasegélyek elosztására vonatkozó döntést érintő – rendelkezése, valamint az Alkotmánynak a 16. §-a, 17. §-a és a 67. § (1) bekezdésének rendelkezése között érdemi alkotmányossági összefüggés nincs.

Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá azt is, hogy a Korm.r.-nek a katasztrófa sújtotta területté nyilvánítás kezdeményezésére vonatkozó 15. § (2) bekezdés b) pontja, valamint a 15. § (3) bekezdése, továbbá a katasztrófasegélyek elosztására vonatkozó döntést érintő 16. § (4) bekezdése rendelkezései szintén nem állnak alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben az Alkotmánynak az emberi méltósághoz való jogot megállapító 54. § (1) bekezdésével, a személyi szabadságot garantáló 55. § (1) bekezdésével, a lehető legmagasabb testi és lelki egészséghez való jogot biztosító 70/D. § (1) bekezdésével, valamint a szociális biztonsághoz való jogot garantáló 70/E. § (1) bekezdésével.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 267.; 32/2000. (X. 20.) AB határozat, ABH 2000, 215, 220.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.] Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e részében is elutasította.

4. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte. Az Alkotmánybíróság ezért megvizsgálta, hogy fennáll-e az Alkotmány indítványban megjelölt szakaszainak sérelme az indítványozó által hivatkozott azon ok miatt, hogy a Korm.r. nem tartalmaz rendelkezéseket az informatikai katasztrófa esetére.

Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) határozza meg. Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenes helyzetet idézett elő. „E törvényi rendelkezés alkalmazása során a két feltételnek – a mulasztásnak és az ennek folytán előidézett alkotmányellenes helyzetnek – együttesen kell fennállnia.” (1395/E/1996. AB határozat, ABH 1998, 667, 669.)

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos

jogai érvényesítésének lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83. 86.]

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.] Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétséget nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs, hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1997. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.]

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy a Korm.r. a Kat.tv.-ben kapott felhatalmazás keretei között szabályozott. Az informatikai működésképtelenségből eredő katasztrófák kezelésére a Kat.tv.-ben külön felhatalmazó rendelkezés nincs. Az informatika járulékos, kiszolgáló típusú szolgáltatás, így a számítógépes rendszer működésképtelensége egyre inkább több területen is előidézhet katasztrófaveszélyt, vagyis olyan folyamatot vagy állapotot, amely közvetlenül és súlyosan veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyónbiztonságot. A Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról szóló 2073/2004. (IV. 15.) Korm. határozat felhívja a figyelmet arra, hogy az informatika számtalan lehetőséget teremt a társadalom számára, de fokozta annak veszélyeztetettségét is. A számítógépes hálózatok és rendszerek sebezhetősége, túlterhelése, az információlopás, a vírus-terjesztés és a dezinformáció kockázati tényezőt jelent az ország számára. A technológia rohamos fejlődésének korában új feladatként jelentkezik a korszerű és biztonságos informatikai infrastruktúra kialakítása és az információs rendszerek védelme. Már több jogszabály is született az információs rendszerek, számítógépes hálózatok védelmére. A Kormány többek közt az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *i)* pontjában foglalt feladatkörében alkotta meg a Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer és a kapcsolódó rendszerek biztonsági követelményeiről szóló 84/2007. (IV. 25.) Korm. rendeletet, amelynek 1. számú melléklete tartalmazza a Központi Rendszer és a kapcsolódó rendszerek egységes informatikai biztonsági követelményrendszerét, a 2. számú melléklet pedig a Központi Rendszer Informatikai Katasztrófa-elhárítási Tervének alapelveit határozza meg. Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 10. §-a pedig arról rendelkezik, hogy a Nemzeti Hírközlési Hatóság működteti az informatikai és hírközlési ágazat ügyeleti szolgálatát. Más területek vonatkozásában is hasonlóan jogszabályok biztosítják az informatikai rendszerek biztonságát, és az informatikai rendszerek működésképtelenségből eredő veszélyek elhárítására vonatkozó feladatokat. Így pl. a befektetési vállalkozásokról és az árutözsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetők, ügyfelek

védelme érdekében írja elő a használt informatikai rendszer biztonságával kapcsolatos szabályozást, a biztonsági kockázatok felmérését, a biztonsági kockázattal arányos vírusvédelemről gondoskodást.

Az Alkotmánybíróság a fentiekben ismertetett hatályos jogszabályokra figyelemmel a Korm.r.-el kapcsolatban jogalkotói mulasztást nem állapított meg, ezért az indítványozó által hivatkozott alkotmányi rendelkezésekkel összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

723/B/2002. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének a települési szilárd hulladék kezelésével kapcsolatos közszolgáltatásról és annak kötelező igénybeviteléről szóló 44/2002. (VI. 29.) számú rendelete 5. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók indítványukban Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének a települési szilárd hulladék kezelésével kapcsolatos közszolgáltatásról és annak kötelező igénybeviteléről szóló 44/2002. (VI. 29.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) 5. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték.

Álláspontjuk szerint az Ör. 5. § (3) bekezdése, amely kötelezővé teszi a települési szilárd hulladékszállítási közszolgáltatásnál a rendeletben meghatározott választható gyűjtőedények közül a legalább 70 literes gyűjtőedény használatát, ellentétes a Polgári Törvénykönyvről szóló

1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 201. §-ával, mert a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás egyenértékűségé követelményének nem tesz eleget.

Véleményük szerint az önkényesen előírt kötelező norma miatt nem a ténylegesen keletkező hulladék-mennyiség után kell megfizetni a közszolgáltatási díjat, ez pedig a magasabb jogszabály rendelkezésébe ütközik, ezért alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének rendelkezését.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„44/A. § (2) A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. A Ptk. hivatkozott rendelkezése:
„201. § (1) A szerződéssel kikötött szolgáltatásért – ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik – ellenszolgáltatás jár.

(2) Ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az értékkülönbség, a sérelmet szenvedő fél a szerződést megtagadhatja.”

3. Az Ör. kifogásolt rendelkezése:
„5. § (3) A választható szabványos tárolóedények felsorolását a 2. számú melléklet tartalmazza. A begyűjtés gyakoriságának figyelembevételével a tárolóedényt úgy kell kiválasztani, hogy arányos legyen a keletkező hulladék mennyiségével, de minimum 70 liter tárolókapacitás rendelkezésre álljon ingatlanonként.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság az Ör. 5. § (3) bekezdését korábbi indítvány alapján már vizsgálta, ezért az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette, hogy az indítvány nem minősül-e „ítélt dolognak”.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § c) pontja alapján „ítélt dolog” címen az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányosértés megállapítását. Az Alkotmánybíróság

gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor „res iudicata”, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. (1620/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 972, 973.) Ha az újabb indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 37/2004. (X. 15.) AB határozat, ABH 2004, 908, 911.]

Az Alkotmánybíróság az 1164/B/2004. AB határozatában (ABH 2005, 1517.) az Ör. több rendelkezésének vizsgálata mellett az Ör. 5. § (3) bekezdésének az Alkotmány 70/D. § (1) bekezdésébe ütközését vizsgálta és az indítványt elutasította. A jelenleg vizsgált indítvány az Ör. 5. § (3) bekezdésének alkotmányellenességét az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére alapította, így „ítélt dolog” nem áll fenn, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt érdemben elbírált.

2. Az önkormányzatok rendeletalkotási hatáskörének terjedelmét az Alkotmány, illetőleg a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) határozza meg. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése alapján a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására alkothat rendeletet.

A Hgt. 21. § (1) bekezdése a települési önkormányzat kötelező feladatává teszi a hulladékkezelési közszolgáltatás megszervezését és fenntartását. A Hgt. 20. § (1) bekezdése alapján az ingatlan tulajdonosa, illetőleg birtokosa, használója pedig köteles ezt a közszolgáltatást igénybevenni, vagyis köteles az ingatlanon keletkező hulladékot összegyűjteni és a begyűjtésre feljogosított hulladékkezelőnek átadni. Az önkormányzat rendeletben állapítja meg az elvégzett szolgáltatás alapján az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, a díj megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezményeket. A Hgt. 25. § (1) bekezdése alapján a közszolgáltatási díjat az elvégzett közszolgáltatással arányosan kell meghatározni, a külön jogszabályban meghatározottak szerint. A díj meghatározása során figyelembe kell venni többek közt a közszolgáltatást működtető szolgáltató hatékony működéséhez szükséges folyamatos ráfordítások, ezen belül a szállítás, begyűjtés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás költségeit, a közszolgáltatás fejleszthető fenntartásához szükséges költségeket. A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló közszolgáltatási díj egytényezős vagy kéttényezős díjként határozható meg a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 64/2008. (III. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 2. § (2) bekezdése szerint. Az egytényezős közszolgáltatási díj esetében a fizetendő közszolgáltatási díj az egységnyi díjtétel és a díjfizetési időszakban ürített hul-

ladékmennyiség szorzata. Az űritett hulladékmennyiség az edényszám, az űritési szám és a tömegben vagy térfogatban meghatározott hulladékmennyiség szorzata.

3. Az Alkotmánybíróság már több hasonló tárgyú önkormányzati rendelet alkotmányellenességének vizsgálata során megállapította, hogy a törvény a környezetvédelmi és közegészségügyi érdekekre tekintettel tette kötelező közszolgáltatássá a települési szilárd hulladék elszállítását és ártalmatlanítását, valamint a szervezett szemétszállítás kötelező igénybevételeét. E határozataiban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság: nem életszerű az, hogy a tulajdonos az ingatlan használata során rendszeresen nem bocsát ki hulladékot. Az egyedi mérések alapján történő szemétszállítás technikailag még nem megoldható, vagy azt csak magas költségráfordítással lehetne biztosítani, ezért egy kisebb méretű gyűjtőedény kötelező igénybevételeének előírása, és annak alapján a közszolgáltatási díj fizetése a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűsége elvének sérelmét nem idézi elő. Még akkor sem, ha a tulajdonos a rendelkezésre álló edény űrtartalmát nem teljes mértékig használja ki, míg mások azt teljes mértékig megtöltik. Az esetenként előforduló, a szerződött mennyiségnél kevesebb szemét kibocsátása miatt, vagy „üres” gyűjtőedény alapján kifizetett szolgáltatási díj a szolgáltatás aránytalanságát nem vonja maga után, mivel a szolgáltató ilyen esetekben is megjelenik, és költségei merülnek fel. A szerződött űrtartalmú szeméttároló edénynek a gyűjtési gyakoriságon alapuló szolgáltatási díja okkal vélelmezhetően a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás tényleges egyenértékűségének érvényesüléséhez vezet. A legkisebb űrméret (...) kötelező meghatározása ingatlanonként környezetvédelmi és közegészségügyi érdekekre tekintettel is szükséges előírás, amely a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségének követelményét nem sérti. (506/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1541, 1545.; 992/H/2001. AB határozat, ABH 2002, 1563, 1567.; 90/B/2002. AB határozat, ABH 2003, 1692, 1695.; 1213/B/2004. AB határozat, ABH 2005, 1525, 1532.) Az Alkotmánybíróság fenti határozataiban foglaltakat az indítványozók ügyében is irányadónak tekinti.

4. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a választható tárolóedények közül a legalább 70 literes gyűjtőedénynek a kötelezővé tétele – a fenti indokokat figyelembevéve – a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségének a követelményét nem sérti.

A fentiek miatt az Ör. 5. § (3) bekezdése az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével nem ellentétes. Mivel az Alkotmánybíróság az Ör. 5. § (3) bekezdése alkotmányellenességét nem állapította meg, az indítványt elutasította.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

441/B/2004. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az egyes, tartós időtartamú szabadságelvonást elszenvedettek részére járó juttatásról szóló 267/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdés c) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Indokolás

I.

Az indítványozó az egyes, tartós időtartamú szabadságelvonást elszenvedettek részére járó juttatásról szóló 267/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 2. § (3) bekezdés c) pontja alkotmányellenességének a vizsgálatát kezdeményezte. Az R. e szabálya értelmében nem jogosult juttatásra az a személy, aki az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében való részvétel miatt kitüntetésben részesült. Az indítványozó szerint ez a szabály az Alkotmány 70/A. §-ába foglalt diszkrimináció tilalmába ütközik. Az indítványozó álláspontja, hogy az R. alapvetően azon kényszerintézkedések után nyújt juttatást, amelyek 1944. és 1956. között történtek, véleménye szerint az R. által kárpótolandó időszak az 1956-os eseményeket megelőzi. Előadta, hogy korábban őt a Szovjetunióba kényszermunkára hurcolták, majd 1956-ban a rendőrség fegyveres állományába lépett. Véleménye, hogy az R. 2. § (3) bekezdés c) pontja – azzal, hogy kimondja nem jogosult juttatásra az, aki az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében való részvétel miatt kitüntetésben részesült – megvonja tőle a szovjet kényszermunka után egyébként jogosan járó juttatást. Minderre tekintettel a támadott szabály visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérte.

II.

1. Az Alkotmány indítványozó által felhívott tételei szerint:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más

vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az R. vizsgálni kért szabályai értelmében:

„2. § (3) Nem jogosult juttatásra az a személy, aki

a) az államvédelmi szerveknek hivatásos állományú tagja volt,

b) karhatalmista volt,

c) az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében való részvétel miatt kitüntetésben részesült,

d) az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében önként vett részt.

e)

(4) Az (1)–(3) bekezdés kizáró rendelkezéseit a 4. §-ban meghatározott személyek esetében is alkalmazni kell.”

III.

Az indítvány megalapozatlan.

1. Az R. megalkotásának célja – mint ahogy az a preambulumból is kiténik –, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc 45. évfordulójára tekintettel, az 1945. és 1963. között törvénysértő módon elítélt, valamint az 1956-os forradalommal és szabadságharcral összefüggésben elítéltek, továbbá az egyes, személyes szabadságot tartósan korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek részére külön juttatást biztosítson. Ennek megfelelően a jogosult személyi kört meghatározó 1. § az (1) bekezdés a) pontjában elsőként arról rendelkezik, hogy az R.-ben szabályozott juttatásban részesül az, akinek elítélése az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról rendelkező 1989. évi XXXVI. törvény, vagy az 1945 és 1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról rendelkező 1990. évi XXVI. törvény alapján semmis. Szemben az indítványozó állításával, az R. által meghatározott juttatás alapvetően az 1956-os forradalom és szabadságharc sérelmeinek orvoslásához kapcsolódik. Az R. 2. § (3) bekezdése nemcsak azt zárja ki a juttatásból, aki – a vizsgálni kért c) pont szerint – az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében való részvétel miatt kitüntetésben részesült, hanem a d) pontjában azt is, aki az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében önként vett részt. Ezek a rendelkezések az R. eredeti szövegében már benne lévő szabályok, így e személyi kört érintően egyáltalán nem beszélhetünk a juttatás – indítványozó szóhasználatával élve – megvonásáról: e személyi kör az R. alapján elve nem jogosult.

2. Az indítványozó az R. 2. § (3) bekezdés c) pontjával összefüggésben az Alkotmány 70/A. §-ának sérelmére hivatkozott. Az Alkotmánybíróság már több döntésében kifejtette, hogy az R.-ben szabályozott juttatás, az alkotmányosság megítélés szempontjából hasonlít az életüktől és

szabadságuktól politikai okból megfosztottak kárpótlásához. „Az [R.] *ex gratia*, alapvetően szociális jellegű juttatást biztosít a jogosultaknak a múlt rendszerben politikai okból elszenvedett szabadságelvonás miatt. Bár az [R.] nem tekinthető újabb kárpótlásnak, alkotmányosságának vizsgálatakor – tekintettel az érintetti körre és a juttatás jogalapjára, vagyis az elszenvedett sérelemre – megkerülhetetlen az Alkotmánybíróságnak a személyi sérelemközért nyújtott kárpótlással kapcsolatosan kialakított gyakorlata” [11/2003. (IV. 9.) AB határozat, ABH 2003, 153, 165.; legutóbb a 860/E/2003. AB határozatot, ABK 2007, július–augusztus, 784, 785.]. Az Alkotmánybíróság a kárpótlással, majd az R. szerinti juttatással kapcsolatban a kezdetektől fogva úgy ítélte meg, hogy az állam nem jogi igényeket elégít ki, hanem méltányosságból juttat javakat a kedvezményezetteknek [1/1995. (II. 8.) AB határozat (ABH 1995, 31, 45.), vagy 886/E/2003. AB határozat (ABK 2007, november 1175, 1176.]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a diszkrimináció Alkotmányban meghatározott tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, alkotmányellenes megkülönböztetésről csak akkor lehet szó, ha a jogszabály egymással összehasonlítható, a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Nem minősül megengedhetetlen megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138.; 408/H/1998. AB határozat, ABH 2000, 760, 763.].

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem sérti az Alkotmány 70/A. §-át, hogy nem tartoznak az R.-ben meghatározott *ex gratia* juttatás jogosulti körébe az R. 2. § (3) bekezdés c) pontjában meghatározott személyek. Az R. megalkotásának egyik célja – mint ahogy a fentiekből is kiderül – épp az 1956-os forradalom és szabadságharc sérelmeinek orvoslása, ezért értelemszerűen nem tartoznak azonos csoportba az R. hatálya alá tartozó sérelmet szenvedettek és azok, akik az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében való részvétel miatt kitüntetésben részesültek. Még akkor sem tekinthetők azonos csoportba tartozónak, ha egyébként az R. valamelyik – más időszakra vonatkozó – jogosultságot meghatározó rendelkezésének megfelelnek. Mivel az R. *ex gratia* juttatás, ezért a jogalkotó szabadon dönthetett arról, hogy az R. 2. § (3) bekezdés c) pontjában olyan kizáró okot határoz meg, amely alapján az ott megjelölt személyek az R.-ben szabályozott juttatásban nem részesülhetnek.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az R. 2. § (3) bekezdés c) pontja megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

612/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság Jászkisér Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének a települési szilárd és folyékony hulladékkal, az állati hulladék kezelésével és a települési köztisztasággal, a zöldterület és parkfenntartással összefüggő feladatok végrehajtásáról szóló 8/2003. (III. 27.) számú rendelete 11. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók egy indítványban Jászkisér Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének a települési szilárd és folyékony hulladékkal, az állati hulladék kezelésével és a települési köztisztasággal, a zöldterület és parkfenntartással összefüggő feladatok végrehajtásáról szóló 8/2003. (III. 27.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) 11. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. A sérelmezett rendelkezés szerint „a lakossági közszolgáltatás ellátásáért a tulajdonos az önkormányzati rendelet 2. sz. melléklete szerinti díjat köteles fizetni. A díjat az önkormányzat évenként felülvizsgálja”. A 2. számú melléklet külön meghatározza a 80 literes és a 110 (120) literes gyűjtőedény heti egyszeri ürítése esetén fizetendő éves díjat. Az indítványozók azt kifogásolták, hogy akkor is kell fizetniük, amikor nem szállítanak tőlük hulladékot, „mivel falusi viszonylatban nem termelődik minden ingatlannál annyi kommunális

hulladék, hogy hetente megteljen a 80 literes kuka”. Szerintük magasabb jogszabályba ütközik, hogy nem az elszállításra átvett mennyiség szerint kell fizetni, ezért az Ör. 11. § (1) bekezdése az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sérti.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése: „44/A. § (2) A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.) rendelkezése:

„25. § (1) A közszolgáltatás díját az elvégzett közszolgáltatással arányosan kell meghatározni, külön jogszabályban meghatározottak szerint figyelembe véve a következőket:

- a) a közszolgáltatás jellege,
- b) a kezelt hulladék mennyisége és minősége,
- c) a közszolgáltatást működtető szolgáltató hatékony működéséhez szükséges folyamatos ráfordítások, ezen belül a szállítás, begyűjtés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás költségei,
- d) a közszolgáltatás fejleszthető fenntartásához szükséges költségek, ennek keretében különösen a szolgáltatás megkezdését megelőzően felmerülő, a szolgáltatás ellátásához szükséges beruházások költségei, ártalmatlanítás esetében a kezelő létesítmény bezárásának költségei, lera-kó esetén a bezárást követő utógondozás és a harminc évig történő monitorozás költségei.”

3. Az Ör. kifogásolt rendelkezése:

„11. § (1) A lakossági közszolgáltatás ellátásáért a tulajdonos az önkormányzati rendelet 2. sz. melléklete szerinti díjat köteles fizetni. A díjat az önkormányzat évenként felülvizsgálja.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. A helyi önkormányzatok rendeletalkotási hatáskörének terjedelmét az Alkotmány, illetőleg a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) határozza meg. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése alapján a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására alkothat rendeletet.

A Hgt. 21. § (1) bekezdése alapján a települési önkormányzat kötelező feladata a hulladékkezelési közszolgáltatás megszervezése és fenntartása. A Hgt. 20. § (1) bekezdése alapján viszont az ingatlantulajdonosa, illetőleg birtokosa, használója köteles az ingatlanon keletkező hulladékot összegyűjteni és a begyűjtésre feljogosított hulladékkezelőnek átadni. Az önkormányzat rendeletben állapítja meg az elvégzett szolgáltatás alapján az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, a díj megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezményeket. A Hgt. 25. § (1) bekezdése alapján a közszolgáltatási díját az elvégzett közszolgáltatással arányosan kell meghatározni, a külön jogszabályban meghatározottak szerint. A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló közszolgáltatási díj egytényezős vagy kéttényezős díjként határozható meg a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 64/2008. (III. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 2. § (2) bekezdése szerint. Az egytényezős közszolgáltatási díj esetében a fizetendő közszolgáltatási díj az egységnyi díjtétel és a díjfizetési időszakban ürített hulladékmennyiség szorzata. Az ürített hulladékmennyiség az edényszám, az ürítési szám és a tömegben vagy térfogatban meghatározott hulladékmennyiség szorzata.

2. Az Alkotmánybíróság már több hasonló tárgyú önkormányzati rendelet alkotmányellenességének vizsgálata során megállapította, hogy minden ingatlan használata során keletkezik hulladék, ezért környezetvédelmi és közegészségügyi érdekekre tekintettel a törvény kötelező közszolgáltatássá tette a települési szilárd hulladék elszállítását és ártalmatlanítását, valamint a szervezett szemétszállítás kötelező igénybevételét. E határozataiban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy nem életszerű, hogy a tulajdonos az ingatlan használata során rendszeresen, egyáltalán nem bocsát ki hulladékot. Figyelembe kell venni azt is, hogy az egyedi mérések alapján történő szemétszállítás technikailag nem megoldható, vagy csak magas költségráfordítással lehetne biztosítani. Ezért egy legkisebb méretű gyűjtőedény kötelező igénybevételének előírása és annak alapján a közszolgáltatási díj fizetése a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűsége elvének sérelmét nem idézi elő. Mindezzel nem ellentétes, ha a tulajdonos a rendelkezésre álló edény űrtartalmát nem teljes mértékig használja ki, míg mások azt teljes mértékig megtöltik. Az esetenként előforduló, a szerződött mennyiség-nél kevesebb szemét kibocsátása miatt, vagy „üres” gyűjtőedény alapján kifizetett szolgáltatási díj a szolgáltatás aránytalanságát nem vonja maga után, mivel a szolgáltató ilyen esetekben is megjelenik, és költségei merülnek fel. [506/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1541, 1545.; 992/H/2001. AB határozat, ABH 2002, 1563, 1567.; 1213/B/2004. AB határozat, ABH 2005, 1525, 1532.]

Az Alkotmánybíróság már Jászkisér Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének azonos tárgyú korábban hatályban volt önkormányzati rendeletét is vizsgálta. Az indítványozó azzal a rendelettel kapcsolatban azt kifo-

gásolta, hogy ingatlanonként és nem a ténylegesen elszállított hulladék mennyisége szerint állapították meg a hulladékszállítási díjat. Az indítványt elutasító határozatában is hivatkozott az Alkotmánybíróság arra, hogy a szerződött űrtartalmú szeméttároló edénynek a gyűjtési gyakoriságon alapuló szolgáltatási díja okkal vélelmezhetően a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás tényleges egyenértékűségének érvényesüléséhez vezet. „A legkisebb űrméret (...) kötelező meghatározása ingatlanonként környezetvédelmi és közegészségügyi érdekekre tekintettel is szükséges előírás, amely a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségének követelményét nem sérti.” (90/B/2002. AB határozat, ABH 2003, 1692, 1695.)

Az Alkotmánybíróság fenti határozataiban foglaltakat az indítványozók ügyében is irányadónak tekinti.

3. A jelen ügyben az Ör. kifogásolt, 11. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint a tulajdonos az önkormányzati rendelet 2. számú mellékletében meghatározott díjat köteles fizetni. A melléklet a közszolgáltatás egységnyi díjtételét határozza meg, és a választható 80, illetve 110 (120) literes gyűjtőedény heti egyszeri elszállítása alapján állapítja meg az egytényezős fizetendő díjat figyelemmel a Hgt. és Korm. r. előírásaira.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a díjmegállapítás megfelel annak a követelménynek, hogy a közszolgáltatás díja arányos legyen a közszolgáltatással. Az önkormányzati rendeletben megállapított választható gyűjtőedények közül a legkisebb űrtartalmú gyűjtőedény kötelező igénybevétele – még ha azt nem minden esetben töltik is meg teljesen hulladékkal –, valamint annak alapján a közszolgáltatási díj megfizetése magasabb jogszabály rendelkezésébe nem ütközik.

A fentiek miatt az Ör. 11. § (1) bekezdése az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének rendelkezését nem sérti. Mivel az Alkotmánybíróság az Ör. 11. § (1) bekezdésének alkotmányellenességét nem állapította meg, az indítványt elutasította.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

1068/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV.22.) Főv. Kgy. rendeletet (a továbbiakban: Kgy. r.) kérte teljes egészében megsemmisíteni arra való hivatkozással, hogy a Kgy. r. az Alkotmány 58. § (1) bekezdésébe ütközik, mivel az a szabad mozgáshoz való jogot korlátozza.

Az indítványozó álláspontja szerint „a várakozás, így a gépjárművel való várakozás joga szükségszerűen része a szabad mozgás és a tartózkodási hely megválasztása jogának”, amiből az következik, hogy a gépjárművel való várakozás jogát is, az Alkotmány 58. § (1) bekezdése értelmében kizárólag törvényben lehet korlátozni. Tekintettel arra, hogy a várakozásra, illetve parkolásra vonatkozó szabályokat a Kgy. r. szabályozza és nem törvény, így a szabályozás szintje miatt, a Kgy. r. teljes egészében alkotmányellenes.

Az indítványozó által kifejtett álláspont szerint a szabad mozgáshoz való jognak „a jogalkotó magasabb jogvédelmet kíván adni, vagyis e körben (...) az Alkotmány 8. § (2) bekezdése nem alkalmazható, csak az Alkotmány 58. § (1) bekezdése”.

II.

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„58. § (1) Mindenkit, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén – törvényben meghatározott esetek kivételével – megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a Kgy. r.-ben foglalt rendelkezések ténylegesen sértik-e a

szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának a jogát, s ez által ellentétesek-e az Alkotmány 58. § (1) bekezdésében megfogalmazottakkal.

Az Alkotmány 58. §-ának ma is hatályos szövegét az 1989. évi XXXI. törvény állapította meg. A törvényjavaslat indokolása értelmében „[a] szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga magában foglalja a lakóhely, vagy az ország elhagyásához való jogot. A Magyarország területén törvényesen tartózkodó személyek – magyar állampolgárok, érvényes úti okmányokkal rendelkező külföldiek stb. – belátásuknak megfelelően jogosultak a lakóhely, vagy tartózkodási hely önmaguk számára történő meghatározására, ebben nem korlátozhatók”.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 58. §-át értelmezvén, a helyváltoztatás szabadságát a szabad mozgáshoz való jogba tartozóként értékelte.

A 60/1993. (XI. 29.) AB határozatban a szabad mozgáshoz való jog alkotmányos tartalmát a következők szerint definiálta az Alkotmánybíróság: „A szabad mozgáshoz való jog a helyváltoztatáshoz való jog szabadságát jelenti. A magyar Alkotmány a közlekedés szabadságát külön nem nevesíti, de a szabad mozgáshoz való jog magában foglalja a járművön, vagy járművel való helyváltoztatás, a közlekedés szabadságát is.” (ABH 1993, 507, 509–510.) Vagyis a közlekedés – különösen a közúti közlekedés – szabályozásának alkotmányos alapja az Alkotmány 58. §-a.

2. A gépjárművel történő parkolás, várakozás, mint nyugvó közlekedés, a közlekedés részét képezik és így a közlekedés szabadsága elvének ezek vonatkozásában is érvényesülnie kell. Mivel a szabad mozgáshoz való jog az Alkotmányban biztosított alapjog, amely magában foglalja mind a helyváltoztatással együtt járó, mind a nyugvó közlekedést, az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdése, e jog szabályozására és korlátozására is alkalmazandó. A szabad mozgáshoz való jog, beleértve a közlekedés szabadságát is, az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint tehát csak törvényben korlátozható, ahogyan azt az Alkotmánybíróság korábbi 1538/B/1996. AB határozatában (ABH 2001, 1198, 1208.) már kimondta. Az Alkotmánybíróság 64/1991. (XII. 17.) AB határozatában azonban azt is megállapította, hogy „nem mindenfajta összefüggés az alapjogokkal követeli meg a törvényi szintű szabályozást. Valamely alapjog tartalmának meghatározása és lényeges garanciáinak megállapítása csakis törvényben történhet, törvény kell továbbá az alapjog közvetlen és jelentős korlátozásához is. Közvetett és távoli összefüggés esetében azonban elegendő a rendeleti szint is.” (ABH 1991, 297, 300.) Így a megfelelő törvényi felhatalmazáson alapuló rendeleti szabályozás nem tekinthető alkotmányellenesnek.

A Közgyűlés az indítványozói kifogással érintett rendelet megalkotására a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. §-ában, valamint 63/A. §-ának

h) pontjában, továbbá a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 15. § (3) bekezdésében, valamint a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény 20. § (1)–(2) bekezdéseiben foglalt felhatalmazó rendelkezések alapján jogosult.

A Közgyűlés által kibocsátott rendelet a fent nevezett törvényekben foglalt rendelkezések végrehajtása érdekében tartalmaz részletes előírásokat. A korlátozás elsődleges forrása tehát, nem maga a Kgy. r., hanem azok a törvények, amelyek a Fővárosi Közgyűlésnek felhatalmazást adtak a főváros területén a járművel történő várakozás rendjének részletekbe menő szabályozása rendeleti formában történő megalkotására.

A fent megjelölt törvényekben foglaltak végrehajtása érdekében a Fővárosi Közgyűlés által megalkotott rendeletben megállapított korlátozások célja a közlekedés biztonságának a fenntartása, annak további erősítése a közlekedés folyamatosságának és szervezettségének a biztosítása útján, amely célok alkotmányosan védendő értékeket képviselnek (ld.: 1538/B/1996 AB határozat, ABH 2001, 1198, 1208.).

3. Ezt követően az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a közlekedés szabadsága, mint egy alapjog része korlátozásával elérni kívánt cél alkotmányos-e, és az ezáltal felmerülő alapjog-korlátozás szükséges és arányos-e.

A jogalkotó megfelelő indokok – mint amilyen például a parkolás céljára rendelkezésre álló közterületek korlátozott nagyságának racionális felhasználása, forgalomtechnikai szabályok – alapján határozta meg a Budapest közterületein járművel történő várakozás rendjének szabályait.

A gépjárművel történő várakozás, és általában a közúti közlekedés szabályozása nem a szabad mozgáshoz való jog korlátjaként, hanem éppen ennek az alapjognak, a járművel vagy anélkül történő közlekedés tekintetében, valamennyi állampolgár számára egyenlő feltételekkel történő gyakorlásának szükséges előfeltételeként fogható fel.

Az Alkotmánybíróság ezek alapján megállapította, hogy a Fővárosi Közgyűlés által Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egy-séges kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozása vonatkozásában megalkotott 19/2005. (IV. 22.) számú rendelet, a szabad mozgáshoz való jog lényeges tartalmát nem korlátozza, és így nem áll ellentétben az Alkotmány 58. § (1) bekezdésében foglaltakkal. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

663/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szervek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapításáról és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjéről szóló 5/2007. (II. 23.) KvVM rendelet melléklete I/2. pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szervek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapításáról és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjéről szóló 11/2006. (II. 24.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM r.) melléklete I/2. pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri, mivel ellentétesnek tartja az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *a)–b)* pontjaival és 37. § (3) bekezdésével.

Az indítványozó álláspontja szerint a KvVM r. a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) 78. § (3) bekezdése felhatalmazása alapján került megalkotásra, azonban szerinte a melléklet nem a felhatalmazásnak és az Nbtv. 2. számú melléklete 18. és 19. pontjának megfelelően tartalmazza a bizalmas és fontos munkakörök meghatározását, mivel a támadott melléklet szervezeti egységeket sorol fel, nem pedig munkaköröket, ezért az ott dolgozó minden köztisztviselőnek nemzetbiztonsági ellenőrzésen kell átesnie, mivel beosztása fontosnak és bizalmasnak minősül. Az indítványozó szerint a szabályozásnak az a módja, hogy a szervezeti egységek és nem pedig a munkakörök alapján történik a nemzetbiztonsági ellenőrzés, egyrészt felesleges ellenőrzéseket von maga után, másrészt az egyes szervezeti egységek átszervezésével bizalmas munkakörök kerülhetnek ki az ellenőrzés hatálya alól. Megítélése szerint tehát a melléklet I/2. pontja a jogszabályi felhatalmazás túllépése miatt sérti az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b)* pontját, valamint a Kormány tagjainak rendeletalkotási jogával összefüggésben az Alkotmány 37. § (3) bekezdésében megfogalmazott elvet, amely szerint az alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.

Az indítványozó szerint tehát az R. melléklete I/2. pontja alkotmányosértő azáltal, hogy magasabb szintű jogszabályba ütközik, illetve azért is, mert a Kormány nem biztosítja a törvények végrehajtását, mivel „tűri, hogy egy tagja törvényellenes rendeletet alkosson”.

Az indítványozó ellentétesnek tartja továbbá a kifogásolt rendelkezést a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 5. § (1)–(2) bekezdésével is, mert szerinte ha a nemzetbiztonsági ellenőrzésnek és a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségnek nincs indoka, akkor „célja sincs a személyes adatok kezelésének”.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a KvVM r.-t a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szervek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapításáról és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjéről szóló 5/2007. (II. 23.) KvVM rendelet (a továbbiakban: R.) 3. § (3) bekezdése 2007. március 3-ával hatályon kívül helyezte. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – a támadott jogszabály hatályon kívül helyezése esetén az annak helyébe lépett új jogszabályt vizsgálja meg, amennyiben az tartalmazza a korábbi jogszabály indítványozó által támadott rendelkezését (többek között: 137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456.; 882/B/1998. AB határozat, ABH 2002, 861.). Mivel a hatályos szabályozás a kifogásolt rendelkezést lényegében azonos tartalommal átvette, az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot a hatályos rendelkezések tekintetében, azaz az R. melléklete I/2. pontjára folytatta le.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi rendelkezésekre alapozta.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„35. § (1) A Kormány

a) védi az alkotmányos rendet, védi és biztosítja a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait;

b) biztosítja a törvények végrehajtását;”

„37. § (3) A Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

2. Az Nbtv. hivatkozott rendelkezései:

„78. § (3) Felhatalmazást kap az illetékes miniszter, hogy – a miniszterrel egyetértésben – rendeletben megállapítsa azon munkaköröket, amelyek – a 2. számú melléklet 18. pontja alapján – fontos és bizalmas munkakörnek minősülnek, illetve e munkakörök tekintetében meghatározza a biztonsági ellenőrzések szintjét.”

„2. számú melléklet az 1995. évi CXXV. törvényhez
Fontos és bizalmas munkakört betöltő személyek:

18.	a minisztériumokon, a kormányhivatalokon, a központi hivatalokon, a Magyar Honvédségen, a rendvédelmi szerveken belül a feladatkörrel rendelkező miniszter által meghatározott további olyan munkakört betöltő személyek, akiknek feladataik ellátásához államtitkot vagy nemzetközi kötelezettségvállalás alapján biztonsági ellenőrzéssel védendő, az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény 5/B. §-a (2)–(6) bekezdéseiben szereplő, illetve az 5/B. § (7) bekezdése szerinti nemzetközi szerződést kihirdető törvényben meghatározott külföldi minősítéssel és jelöléssel ellátott adatot szükséges megismerniük, illetve a munkakörük külső, leplezett támadás által fenyegetett,
19.	a 18. pont hatálya alá nem tartozó, az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény szerinti titokbirtokos szervezeten belül a vezető által meghatározott olyan személyek, akiknek feladataik ellátásához államtitkot vagy nemzetközi kötelezettségvállalás alapján biztonsági ellenőrzéssel védendő, az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény 5/B. §-a (2)–(6) bekezdéseiben szereplő, illetve az 5/B. § (7) bekezdése szerinti nemzetközi szerződést kihirdető törvényben meghatározott külföldi minősítéssel és jelöléssel ellátott adatot szükséges megismerniük.”

3. Az Avtv. hivatkozott rendelkezései:

„5. § (1) Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak.

(2) Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”

4. A KvVM r. indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezése:

„Melléklet a 11/2006. (II. 24.) KvVM rendelethez

	Szervezet és munkakörök	A nemzetbiztonsági ellenőrzés szintje
I.	A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumban:	
I/2.	– Kabinetiroda köztisztviselője, ügykezelője	B
	– állami vezető (miniszter, államtitkár, helyettes államtitkár) titkárságának köztisztviselője, ügykezelője	B
	– Ellenőrzési Önálló Osztály köztisztviselője, ügykezelője	C
	– Humán Erőforrás Önálló Osztály köztisztviselője, ügykezelője	C
	– Koordinációs Önálló Osztály köztisztviselője, ügykezelője	B
	– Nemzetközi Környezetpolitikai Főosztály köztisztviselője	B

Szervezet és munkakörök	A nemzetbiztonsági ellenőrzés szintje
– Nemzetközi Környezetpolitikai Főosztály ügykezelője	A
– Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya köztisztviselője	B
– Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya ügykezelője	A
– Társasági Önálló Osztály köztisztviselője, ügykezelője	C
– Környezetbiztonsági és Környezet-egészségügyi Osztály köztisztviselője	C"

5. Az R. vizsgált rendelkezései:

„Melléklet az 5/2007. (II. 23.) KvVM rendelethez

Szervezet és munkakörök	A nemzetbiztonsági ellenőrzés szintje
I. <i>A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumban:</i>	
I/2. – Miniszteri Kabinet köztisztviselője, ügykezelője	B
– állami vezető (miniszter, államtitkár, szakállamtitkár) titkárságának köztisztviselője, ügykezelője	B
– Ellenőrzési Főosztály köztisztviselője, ügykezelője	C
– Humánpolitikai Osztály köztisztviselője, ügykezelője	C
– Közösségi és Nemzetközi Főosztály köztisztviselője	B
– Közösségi és Nemzetközi Főosztály ügykezelője	A
– Tulajdonosi Osztály köztisztviselője, ügykezelője	C"

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak elsőként arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy a miniszter az R. melléklete I/2. pontja megalkotása során a jogalkotási felhatalmazás keretein belül járt-e el, azaz hogy a kifogásolt rendelkezés megfelel-e az Nbtv.-ben foglalt felhatalmazásnak, illetve sérti-e az Alkotmánynak az indítványozó által megjelölt rendelkezését.

Az Alkotmány 37. § (3) bekezdése szerint a Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 8. § (1) bekezdése értelmében a miniszter feladatkörében és törvényben, törvényerejű ren-

deletben vagy minisztertanácsi rendeletben kapott felhatalmazás alapján ad ki rendeletet. Az Nbtv. 78. § (3) bekezdése felhatalmazza az illetékes minisztert, hogy rendeletben megállapítsa a fontos és bizalmas munkaköröket, illetve e munkakörök tekintetében meghatározza a biztonsági ellenőrzések szintjét. Az R. megalkotására – annak bevezetője szerint – e rendelkezés figyelembevételével, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító miniszterrel egyetértésben került sor.

Az Nbtv. 68. § (1)–(2) bekezdése szerint a nemzetbiztonsági szolgálatok által végzett nemzetbiztonsági ellenőrzés célja annak vizsgálata, hogy a fontos és bizalmas munkakörre jelölt, illetve az ilyen munkakört betöltő személyek megfelelnek-e az állami élet és a nemzetgazdaság jogszerű működéséhez szükséges, valamint – amennyiben szükséges – a nemzetközi kötelezettségvállalásokból fakadó biztonsági feltételeknek. A biztonsági feltételek vizsgálata azon kockázati tényezők, körülmények, információk felderítését jelenti, amelyek felhasználásával a fontos és bizalmas munkakört betöltő személyek tevékenysége jogellenes céllal befolyásolhatóvá, illetve támadhatóvá válhat, és ezáltal a nemzetbiztonságot sértő vagy veszélyeztető helyzet állhat elő; lényegében annak vizsgálatáról van tehát szó, hogy a fontos és bizalmas munkakört betöltő vagy arra jelölt személy jelent-e nemzetbiztonsági szempontból megengedhetetlen kockázatot.

A nemzetbiztonsági ellenőrzés kezdeményezésre jogosult illetékes miniszter – a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító miniszterrel egyetértésben – rendeletben állapítja meg azon munkaköröket, amelyek fontos és bizalmas munkakörnek minősülnek, és e munkakörök tekintetében meghatározza a biztonsági ellenőrzések szintjét, azaz, hogy mely fontos és bizalmas munkakör betöltését milyen típusú biztonsági kérdőív („A”, „B” vagy „C”) kitöltéséhez kötik, igazodva az Nbtv. 71. § (2) bekezdésében rögzítettekhez, mely a megismerendő adatok (fontos és bizalmas információk) minősítésétől, illetve jelölésétől függően írja elő a nemzetbiztonsági ellenőrzés típusát. Az „A” típusú kérdőív a legenyhébb fokozatú, míg a „C” típusú a legrészletesebb biztonsági ellenőrzést teszi lehetővé.

Az Alkotmánybíróság eljárása során áttekintette az Nbtv. 78. § (3) bekezdésbe foglalt felhatalmazás alapján a fontos és bizalmas munkakörökkel kapcsolatban kiadott egyes miniszteri rendeleteket is és megállapította, hogy a más minisztériumokban hasonló munkakörben működő köztisztviselők, illetve ügykezelők szintén kötelesek valamilyen – „A”, „B”, vagy „C” – típusú nemzetbiztonsági ellenőrzésnek alávetni magukat. A nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjében jelentős eltérések az egyes minisztériumok tekintetében nem tapasztalhatók.

Az indítványozó által kifogásolt rendelkezés az Nbtv. figyelembevételével sorolja fel a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium egyes szervezeti egységeit, azon belül meghatározza a fontosnak és bizalmasnak minősülő munkaköröket, és az Nbtv.-ben rögzített szempontok figyelembevételével a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjét, valamint az ennek megfelelő kérdőív típust. Nem meg-

alapozott tehát az az indítványozói állítás, hogy az R. szervezeti egységeket határoz meg, és nem munkaköröket, hiszen a felsorolt szervezeti egységekhez kapcsolódóan azok köztisztviselőit, ügykezelőit jelöli meg. Az R. az ellenőrzés alá eső munkaköröket az adott szervezeti egység megjelölésével határozza meg, vagyis az összes, a felsorolt szervezeti egységhez tartozó munkakör ellenőrzés alá esik. A rendeletalkotási felhatalmazás célja – meghatározott nemzetbiztonsági vizsgálat és így alapjogi korlátozás alá eső személyek meghatározása – ezáltal az Nbtv. által adott keretek között megvalósul. Az Alkotmánybíróság szerint a kifogásolt melléklet I/2. pontja tehát nem elentétes sem az Nbtv., sem az Alkotmány megjelölt rendelkezéseivel; a felhatalmazásban foglaltaknak eleget tesz.

2. Az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint a Kormány védi az alkotmányos rendet, védi és biztosítja a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait, valamint biztosítja a törvények végrehajtását.

Ezzel az alkotmányi rendelkezéssel összefüggésben nem megalapozott az indítványozónak az az állítása, hogy a Kormány nem biztosítja a törvények végrehajtását, mert „tűri, hogy egy tagja törvényellenes rendeletet alkosson”. Az Alkotmánybíróság értelmezésében – korábbi határozatainak megfelelően – az, hogy a Kormány biztosítja a törvények végrehajtását, részben azt jelenti, hogy hatáskörében eljárva rendeleteket bocsáthat ki, sőt, kell kibocsátania, azaz az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b)* pontjából a Kormány jogalkotási kötelezettsége vezethető le [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83.; 507/B/1995. AB határozat, ABH 1996, 527.]. Továbbá a 14/1998. (V. 8.) AB határozatban, valamint az Alkotmányban foglaltaknak megfelelően a Kormánynak az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b)* pontjából [valamint a jelen ügyben nem érintett, az Alkotmány 25. § (1) és 78. § (2) bekezdéséből] levezethető feladata a törvények kezdeményezése, törvényjavaslatok előterjesztése is (ABH 1998, 131.).

Az Nbtv.-ben rögzített felhatalmazás ilyen értelemben vett végrehajtása azonban a miniszter rendeletalkotási kötelezettségét jelenti, nem a Kormányét, a törvény – az Nbtv. – végrehajtója az adott ügyben a miniszter, aki így tesz eleget az Alkotmány 37. § (3) bekezdésben megfogalmazott általános jogalkotási kötelezettségének.

Az indítványozó tehát olyan tartalmat tulajdonít a megjelölt alkotmányi §-nak, mellyel az nem rendelkezik, és a kifogásolt rendelkezéssel alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe nem hozható, így nem állapítható meg az R. melléklete I/2. pontja általi, állított sérelme sem.

3. Az indítványozó a kifogásolt rendelkezések és az Avtv. 5. § (1)–(2) bekezdéseinek ellentétét is állítja, mivel szerinte ha a vagyonyilatkozat tételi kötelezettségnek és a nemzetbiztonsági ellenőrzésnek „nincs indoka”, „akkor célja sincs a személyes adatok kezelésének”. Mivel azonban az Alkotmánybíróság a kifogásolt melléklet I/2. pontja

alkotmányellenességét nem állapította meg, így az Avtv. állított megsértését – mint az eredeti kérelem eldöntésétől függő járulékos kérelmet – nem vizsgálta.

4. Nem vizsgálta a jelen ügyben az Alkotmánybíróság a vagyonyilatkozat tételi kötelezettséget sem, mert az indítványozó ezzel kapcsolatban határozott kérelmet nem adott elő, az az indítványban csak utalás szintjén jelenik meg és az R. erre vonatkozóan rendelkezéseket nem tartalmaz.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az R. támadott melléklete I/2. pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

1300/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalról szóló 256/2007. (X. 4.) Korm. rendelet 5. § (2) alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmánybíróságtól a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalról szóló 256/2007. (X. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 5. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó által kifogásolt rendelkezés értelmében az MVH hatáskörébe tartozó, közösségi és a nemzeti forrásból folyósított mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatások igénybevétele és a közös agrárpolitika egyéb, támogatás kifizetésével nem járó piacsabályozási intézkedéseivel (a továbbiakban összefoglalóan: intézkedések) összefüggő hatósági eljárásokban első fokon az igazgatóságok, má-

sodfokon pedig az MVH központi szerve jár el. Ez a szabályozás az indítványozó álláspontja szerint ellentétes a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 106. § (1) bekezdésével, amely kimondja, hogy elsőfokú hatáskört úgy kell megállapítani, illetve a szervezetrendszer úgy kell kialakítani, hogy a fellebbezés elbírálására, az első fokú hatóságtól szervezeti, illetve feladatkör szempontjából elkülönülő szerv legyen jogosult. Az indítványozó úgy véli, hogy ez a szabályozás lényegében azonos az Alkotmánybíróság által 19/2007. (III. 9.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) megsemmisített szabállyal.

Indítványozó szerint az első- és másodfokon eljáró szerv a korábbi szabályozáshoz képest változatlanul „ugyanazon személy”, ami sérti a Ket. 106. § (1) bekezdését, továbbá az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, illetve hivatkozik az Alkotmány 35. § (2) bekezdése sérelmére is a szabályozási szint nem megfelelő volta miatt. Mindezek alapján kéri az alkotmányellenesség megállapítását és a sérelmezett jogszabályi rendelkezés megsemmisítését.

Az indítványozó kitér arra is, hogy az R. 5. § (2) bekezdése a szabályozás szintjéből adódó alkotmányellenességen túl közvetlenül is sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, ezen állítását azonban további indokokkal nem támasztja alá.

Az Alkotmánybíróság az ügyben megkereste a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztert az indítvánnyal kapcsolatos álláspontja kifejtése céljából. Az illetékes miniszter válaszában előadta, hogy az Abh. általi megsemmisítést követően a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter járt el másodfokú hatóságként, ami mind a nemzeti, mind a közösségi szabályozás miatt aggályos volt, mivel egyrészt a jogalkotói és jogalkalmazói feladatok egymástól nem különültek el, másrészt „megkérdőjelezte a kifizető ügynökség függetlenségét az a körülmény, hogy az akkreditálásért felelős szerv, igazoló hatóság és a másodfokon eljáró hatóság ugyanaz a szervezet”. Mindezek indokoltá tették a korábbi szabályozás hatályon kívül helyezését és ezzel egyidejűleg az R. megalkotását. „Az R. 3. §-ának (1) és (3) bekezdése egyértelműen önálló szervként határozza meg az MVH központi szervét és igazgatóságait. Ezek ugyan jogi személyiséggel nem rendelkeznek, szervezeti – közjogi értelemben vett – elkülönültségük azonban a jogszabályból – figyelemmel az R. 2. §-ának c) pontjában megjelenített, a két szerv esetében készítenő külön szervezeti és működési szabályzatra is – világosan megállapítható.” Ez a szabályozás pedig összhangban áll a közös agrárpolitika finanszírozásáról szóló, 2005. június 21. napján kelt 1290/2005/EK tanácsi rendeletben foglaltakkal.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„35. § (2) A Kormány a maga feladatkörében rendeleteket bocsát ki, és határozatokat hoz. Ezeket a miniszterelnök írja alá. A Kormány rendelete és határozata törvénnyel nem lehet ellentétes. A Kormány rendeleteit a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

2. A Ket hivatkozott rendelkezése:

„13. § (2) E törvény rendelkezéseit

(...)

b) az államháztartás javára teljesítendő, törvényben meghatározott, illetve a Közösségek költségvetésével megosztásra kerülő kötelező befizetésekkel és a központi költségvetés, valamint az elkülönített állami pénzalap terhére jogszabály alapján juttatott támogatással összefüggő eljárásokban,

(...)

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajtra vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.”

„19. § (1) A hatóság hatáskörét – a hatósági eljárás körébe tartozó ügyfajta meghatározásával – jogszabály állapítja meg. Jogszabályban kell megjelölni az első fokon eljáró, továbbá ha az nem a 107. §-ban és 108. §-ban megjelölt hatóság, a fellebbezést elbíráló hatóságot is.”

„106. § (1) Az ügyfél jogorvoslathoz való jogának érvényesülése érdekében – az olyan ügyek kivételével, amelyekben e törvény alapján nincs helye fellebbezésnek – az elsőfokú hatáskört úgy kell megállapítani, illetve a szervezetrendszer úgy kell kialakítani, hogy legyen a fellebbezés elbírálására jogosult, az elsőfokú hatóságtól szervezeti, illetve feladatkör szempontjából elkülönülő szerv.”

„108. §

(...)

(2) Ha valamely ügyfajta jellege indokoltá teszi az (1) bekezdésben, illetve a 107. §-ban foglaltaktól eltérő fellebbezési fórumrendszer kialakítását, a hatáskört megállapító törvényben, kormányrendeletben mind az első fokon eljáró, mind a fellebbezés elbírálására jogosult szervet meg kell jelölni.”

3. A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény (a továbbiakban Kásztv.) indítvánnyal érintett rendelkezése:

„5. § (2) A központi államigazgatási szerv feladatkörének gyakorlásához szükséges hatásköröket a szerv vezetőjének kell címezni. Ha jogszabály a központi államigazgatási szervnek címez hatáskört, azt a szerv vezetője gyakorolja.”

4. Az R. hivatkozott rendelkezése:

„5. § (2) A közösségi és a nemzeti forrásból folyósított mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatások igénybevételének és a közös agrárpolitika egyéb, támogatás kifizetésével nem járó piacsabályozási intézkedéseivel (a továbbiakban együtt: intézkedések)

összefüggő hatósági eljárásban első fokon – a (3) bekezdésben meghatározottak szerint – az igazgatóságok, másodfokon az MVH központi szerve jár el.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. A Kormány az Abh.-ban foglaltak következtében újraszabályozta az MVH hatáskörébe tartozó hatósági ügyekben első- és másodfokon eljáró szervek rendszerét oly módon, hogy a korábbi, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalról szóló 81/2003. (VI. 7.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezte, s megalkotta az R.-t. Az indítványozó azonban továbbra is ellentétesnek tartja az R. 5. § (2) bekezdését a Ket. szabályozásával, s így az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, valamint 35. § (2) bekezdésével is.

Az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja rögzíteni, hogy az Abh. alapjául szolgáló esetben azért semmisítette meg a kifogással érintett rendelkezést, mivel az azt írta elő, hogy az MVH hatáskörébe tartozó hatósági eljárásokban első fokon az MVH Központi Hivatala, másodfokon annak elnöke jár el. Az Alkotmánybíróság e szabályozás vonatkozásában megállapította, hogy az MVH elnöke nem tekinthető az általa vezetett szervtől szervezetileg, illetve feladatkör szempontjából elkülönülő szervnek. A jelen esetben azonban nem ugyanez a helyzet, mivel a hatáskör címzettje nem az MVH Központi Hivatala, hanem az MVH igazgatóságai. A Kásztv. 5. § (2) bekezdésében foglaltakat, mely szerint a szerv vezetője a hatáskör címzettje, a jogalkotó csak akkor rendeli alkalmazni, ha a hatáskör címzettje maga a központi államigazgatási szerv.

2. Az Alkotmánybíróság először is utalni kíván arra, hogy a jelen határozatában mellőzte annak vizsgálatát, hogy a Ket. tárgyi hatálya kiterjed-e a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által lefolytatott hatósági eljárásokra, mivel ezt a kérdést az Abh.-ban már vizsgálta. Az Alkotmánybíróság e kérdésben irányadónak tartja az Abh.-ban tett megállapításait, amely szerint „az MVH eljárására a Ket. szabályait, a jogszabály 13. § (2) bek. b) pontjában foglaltakra tekintettel, szubszidiárius jelleggel kell alkalmazni, vagyis a Ket. rendelkezései csak akkor alkalmazhatók, ha külön törvény eltérő szabályozást nem tartalmaz” (ABK 2007. március, 256, 258.).

3. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a kormányrendeletben történő szabályozás a jelen esetben megfelelőnek tekinthető-e az MVH hatáskörébe tartozó hatósági ügyekben eljáró szervek kijelölésére.

Az Alkotmánybíróság 90/2007. (XI. 14.) AB határozatában a jogorvoslathoz való jog tartalmával összefüggésben már vizsgálta a jogorvoslati fórumként eljárni jogosult közigazgatási szervek kormányrendeletben történő meghatározásának megengedhetőségét. E határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Ket. 19. §-a,

valamint 107. §-a és 108. §-a lehetőséget adnak arra, hogy a másodfokon eljáró, azaz a fellebbezés elbírálására jogosult szerv ne csak törvényben, hanem más jogszabályban is meghatározható legyen.

A Ket. 106. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés, mely szerint „az elsőfokú hatáskört úgy kell megállapítani, illetve a szervezetrendszerét úgy kell kialakítani, hogy legyen a fellebbezés elbírálására jogosult, az elsőfokú hatóságtól szervezeti, illetve feladatkör szempontjából elkülönülő szerv” megfelelő garanciát nyújt az Alkotmány által szabályozott jogorvoslathoz való jogból folyó, a jogorvoslatot elbíráló szervvel szemben támasztott követelmények érvényesüléséhez. Kifejtette az Alkotmánybíróság e határozatában azt is, hogy „tekintettel a közigazgatási ügyek sokrétűségére a közigazgatási hatósági ügyekben a fórumrendszer, az első- és másodfokon, illetőleg a felüyeleti eljárásban eljárni jogosult szervek köre az általános szabályok szintjén nem szabályozható. Ezért a Ket. 19. §-a úgy rendelkezik, hogy az első fokon eljáró szervet jogszabály határozza meg. A másodfokon eljáró, jogorvoslati jogkörrel gyakorló hatóságokra nézve a Ket. 107–108. §-ai állapítanak meg általános szabályokat az eljáró szerv felettes szervét jelölve meg jogorvoslati fórumként. Azonban, mivel az általános eljárási szabályok jellegüknél fogva nem lehetnek figyelemmel minden egyes közigazgatási ügy és minden egyes közigazgatási hatáskört gyakorló szerv jogállásának sajátosságaira, az általános eljárási törvénynek a jogorvoslati fórumrendszerre vonatkozó szabályai értelemszerűen másodlagos szabályok. Ami azt jelenti, hogy a Ket.-nek ezek a szabályai akkor alkalmazandók, ha más jogszabály: törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik.” [ABH 2007, 750, 781.] E határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy mivel a Kormányt az Alkotmány 40. § (3) bekezdése alapján megilleti az államigazgatási rendszeren belül a szervezetalakítás joga, amely a szervezet hatáskörének szabályozását is magában foglalja, nem tekinthető alkotmányellenesnek, hogy a Ket. a közigazgatási jogorvoslati fórumrendszer alakítására felhatalmazást ad a Kormánynak is.

Az Alkotmány 35. § (2) bekezdése értelmében a Kormánynak a rendelet megalkotásánál – a jogforrási hierarchia elvéből következően – arra kell figyelemmel lennie, hogy az általa alkotott rendelet ne legyen magasabb szintű jogszabállyal, vagyis törvénnyel ellentétes. Az Országgyűlés által alkotott törvénybe ütközés magában foglalja a törvény által adott felhatalmazáson való túlterjeszkedés tilalmát is, ami a jogforrási hierarchia rendjének megsértése okán alkotmányellenességet eredményez. [Id.: 19/1993. (III. 27.) AB határozat, ABH 1993, 431, 433.; 9/2003. (IV. 3.) AB határozat, ABH 2003, 89, 112.]

A jelen esetben kormányrendelet nevesíti az első- és másodfokon eljáró szerveket, ami pusztán a szabályozás szintje miatt – a fent kifejtettek alapján – nem tekinthető alkotmányellenesnek.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az R. 5. § (2) bekezdése a szabályozás szintjén megfelelővé teszi az Alkotmány 106. § (1) bekezdés-

sében foglalt garanciális szabályra, továbbá a Ket. 107. §-ára és 108. §-ára – nem ellentétes a Ket. rendelkezéseivel, s az Alkotmány 35. § (2) bekezdésében foglaltakkal. Ezek alapján az indítványt az Alkotmánybíróság ebben a tekintetben elutasította.

4. Ezt követően az Alkotmánybíróság áttért a Ket. 106. § (1) bekezdésének sérelmére alapított indítványozói állítás és az ezzel összefüggésben megjelölt, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközés vizsgálatára.

A Ket. 106. § (1) bekezdésében foglaltak szerint az elsőfokú hatáskört úgy kell megállapítani, illetve a szervezetrendszert úgy kell kialakítani, hogy legyen a fellebbezés elbírálására jogosult, az elsőfokú hatóságtól szervezeti, illetve feladatkör szempontjából elkülönülő szerv.

Mindenképpen hangsúlyozandónak tartja az Alkotmánybíróság e helyütt, hogy ha egy szerv szervezetenként ugyan beleilleszkedik egy nagyobb államigazgatási szerv szervezeti struktúrájába, de jogszabályban meghatározott önálló hatásköre van, vagyis ha feladatkörét saját nevében, nem a vezető helyett, vagy nevében gyakorolja, önállónak tekinthető.

Az MVH az R. 1. § (1)–(3) bekezdései értelmében a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter irányítása alatt álló központi hivatal, önállóan gazdálkodó, az előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkező központi költségvetési szerv. Az R. 3. § (1)–(2) bekezdései értelmében az MVH központi szervből, igazgatóságokból, valamint kirendeltségekből áll. Az R. értelmében az MVH élén, s így a központi szerv élén is az elnök áll, az igazgatóságokat az igazgató vezeti.

Az R. kifogásolt rendelkezése egyértelműen elkülöníti egymástól a központi szerv és az igazgatóságok feladatkörét amikor azt mondja, hogy „[a] közösségi és a nemzeti forrásból folyósított mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatások igénybevételenek és a közös agrárpolitika egyéb, támogatás kifizetésével nem járó piacszabályozási intézkedéseivel (a továbbiakban együtt: intézkedések) összefüggő hatósági eljárásban első fokon – a (3) bekezdésben meghatározottak szerint – az igazgatóságok, másodfokon az MVH központi szerve jár el.” Ebben az esetben – az elsőfokú hatáskör telepítésénél – így nem alkalmazható a Kásztv. 5. § (2) bekezdése, amely szerint „[h]a jogszabály a központi államigazgatási szervnek címez hatáskört, azt a szerv vezetője gyakorolja”, mivel a hatáskör címzettjei az igazgatóságok.

A Ket. 19. § (4) bekezdésében foglalt hatáskör-elvonási tilalmat előíró rendelkezése [„A hatóságtól – a 20. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel – a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el.”] és az R. hatáskört megállapító, az indítványozó által kifogásolt, fentebb ismertetett rendelkezése pedig együttesen garanciát nyújtanak arra, hogy az igazgatóságok hatáskörébe utalt hatósági ügyeket a köz-

ponti szerv, illetve az élén álló elnök a hatáskör címzettjétől nem vonhatja el.

A hatósági ügyek intézésében meglévő önállóságot rögzítik – az R. 2. § c) pontjában foglalt felhatalmazás alapján megalkotott – a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal módosított Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról szóló 9/2007. (FVÉ 23.) FVM utasítás (a továbbiakban: FVM utasítás) mellékletét képező igazgatósági szervezeti és működési szabályzatok is, amelyek a hatósági ügyek kapcsán kivétel nélkül rendelkeznek arról, hogy az igazgatóságok hatósági jogkörben történő feladatvégzésük tekintetében önállóak. [ld.: A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Vidékfejlesztési Támogatások Igazgatóságának Szervezeti és Működési Szabályzata 1. § (1) bekezdése, A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Pénzügyi Igazgatóságának Szervezeti és Működési Szabályzata 1. § (1) bekezdése; A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Közvetlen Támogatások Igazgatóságának Szervezeti és Működési Szabályzata 1. § (1) bekezdése; A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Intervenciós Intézkedések Igazgatóságának Szervezeti és Működési Szabályzata 1. § (1) bekezdése; A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Piaci Támogatások és Külkereskedelmi Intézkedések Igazgatóságának Szervezeti és Működési Szabályzata 1. § (1) bekezdése; A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Területi Igazgatóságának Szervezeti és Működési Szabályzata 1. § (1) bekezdése.]

Az Alkotmánybíróság az elért esetben a fentebb kifejtettek alapján megállapította, hogy az R. 5. § (2) bekezdése kapcsán az indítványozó által hivatkozott jogsérelem, vagyis a Ket. 106 § (1) bekezdésébe ütközés, és ezzel összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelme nem állapítható meg, ezért az indítványt ebben a tekintetben elutasította.

5. Az indítványozó hivatkozik még arra is, hogy az R. 5. § (2) bekezdése „a szabályozás szintjén túl közvetlenül is sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését”, ezen állítását azonban nem indokolta, alkotmányossági összefüggésre nem utalt. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Mivel az indítvány ezen követelménynek nem felel meg, így az Alkotmánybíróság vizsgálatát ebben a tekintetben – az indítványi kérelem hiányos volta miatt – nem folytatta le.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSE

656/B/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. XXIII. törvény 2. számú melléklete – az Alkotmány 70/A. §-ára és 70/B. § (2)–(3) bekezdésére alapított –, valamint a 2003. július 1. napjáig hatályban lévő, 4. számú melléklet a 2001. évi XXXVI. törvényhez címet viselő szövegrésze, továbbá a 103. § (2) bekezdése alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. XXIII. törvény 2. számú melléklete – az Alkotmány 70/G. § (2) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a köztisztviselők jogállásáról szóló, 2001. évi XXXVI. törvénnyel módosított 1992. XXIII. törvény 103. § (2) bekezdését, továbbá 2. számú és 4. számú melléklet a 2001. évi XXXVI. törvényhez címet viselő szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel szerinte az ellentétes az Alkotmány 70/A. §-ával, 70/B. § (2)–(3) bekezdésével, továbbá a 70/G. § (2) bekezdésével. A köztisztviselők illetményrendszerét megállapító melléklet alkotmányellenességét abban látja, hogy a szabályozás lehetőséget teremt „az azonos munkatevékenységet végző köztisztviselők közötti” iskolai végzettségük szerinti differenciált bérézésre.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása lefolytatásának megkezdésekor megállapította, hogy az indítványozó beadványában a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) egyes rendelkezéseit módosító 2001. évi XXXVI. törvény (Ktm.) 4. számú mellékletére hivatkozik, amelyet a Ktv. az indítvány elbírálásának időpontjában már nem tartalmaz. A hivatkozott melléklet ugyanis átmeneti rendelkezést tartalmazott a köztisztviselők illetményének megállapítását érintően, tekintettel arra, hogy a Ktv. 2001-ben hatályos szövegének 103. § (3) bekezdése rendelkezett arról, hogy „2001. december 31-ig külön törvény határozza meg az e törvény 73. §-ának (2) bekezdésével módosított Ktv. 2. számú melléklete szerinti fi-

zetési fokozathoz tartozó szorzószámok teljes mértékű egy vagy több szakaszban történő bevezetésének időpontját oly módon, hogy legkésőbb 2003. július 1-jétől a köztisztviselő az e törvény 73. §-ának (2) bekezdésével módosított Ktv. 2. számú melléklete szerinti fizetési fokozathoz tartozó szorzószám alapján számított alapilletményre jogosult. A vezető és a jegyző, főjegyző alapilletményét legkésőbb 2003. július 1-jétől az e törvény 48. §-ával módosított Ktv. 45. §-ában megállapított szorzószám alapján kell megállapítani”. Ezen jogalkotási kötelezettségének az Országgyűlés eleget téve megalkotta a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény, a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2003. évi XLV. törvényt, amely meghatározta a Ktv. 2. számú melléklete szerinti fizetési fokozatokhoz tartozó szorzószámokat, s így a Ktm.-mel beiktatott 4. számú melléklet 2003. július 1. napjától kikerült a Ktv.-ből. A 2001-es köztisztviselői illetmény-megállapításra eligazítást tartalmazó, a Ktm.-mel beiktatott 103. § (2) bekezdése ugyan utaló szabályként a „hatályba léptető, záró és átmeneti rendelkezések a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény módosításaihoz” címet viselő fejezet rendelkezései között továbbra is megtalálható a Ktv. szövegében, de annak alkalmazása ma már (legalábbis az alapilletményt befolyásoló szorzószámok tekintetében), mivel korábbi, már lezárt időszakban volt csak alkalmazható, lehetetlen. A 103. § (2) bekezdése – ahogyan arra már fentebb is utalt az Alkotmánybíróság – korábban is és most is a Ktv. átmeneti rendelkezései között szerepel. Átmeneti rendelkezések, mint a Ktv. 103. § (2) bekezdése alkotmányossági vizsgálata csak a rendelkezések átmenetiségével kapcsolatban gondolható el. Az átmeneti rendelkezések megalkotására ugyanis a korábbi és az új szabályozás közötti különbségeket áthidalandó, az új szabályoknak a korábbi, még le nem zárt életviszonyokra való esetleges alkalmazhatatlanságát, vagy az érintettek jogainak csorbitását elkerülendő kerülhet sor. A jelen esetben is erről volt szó, amikor a jogalkotó a szorzószámokat tartalmazó törvény megalkotásáig a Ktm.-mel módosított Ktv. 103. § (2) bekezdése a Ktm. – és 2003. július 1. napjáig a Ktv. részét is képező – 4. számú mellékletében szereplő táblázatot rendelte alkalmazni a köztisztviselők illetményének megállapítására.

Jelenleg egységesen a Ktv. 2. számú melléklete rögzíti a köztisztviselők besorolási osztályát, fizetési fokozatát és az ahhoz tartozó szorzószámokat is.

Az Alkotmánybíróság főszabályként csak hatályban lévő jogszabály, illetve állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányosságát vizsgálja. Ez alól kivétel lehet, ha az eljárás az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-a alapján bírói kezdeményezés, vagy a 48. §-a

alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. A jelen eljárásban előterjesztett indítvány nem tartozik ezek körébe, mert utólagos normakontrollra irányul. Az Alkotmánybíróság utólagos normakontrollra irányuló vizsgálatát a régi helyébe lépő új szabályozás tekintetében akkor folytatja le, ha az tartalmilag, valamint a szabályozás szintje tekintetében is a korábbival azonos (1066/B/1995. AB végzés, ABH 1999, 867, 868.; 1314/B/1997. AB végzés, ABH 2001, 1605, 1606.). A hatályos szabályozás a kifogásolt, a Ktv. által beiktatott 4. számú mellékletet nem tartalmazza, a 103. § (2) bekezdésben, mint átmeneti rendelkezésben szereplő szorzószámra utalás már nem alkalmazható, így az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § e) pontja alapján eljárását a Ktv.-mel módosított Ktv. 2003. július 1. napjáig hatályban lévő 4. számú melléklete, továbbá a 103. § (2) bekezdése tekintetében megszüntette és vizsgálatát az indítványi kérelmek közül csak a Ktv. 2. számú melléklete tekintetében folytatta le.

3. Az Alkotmánybíróság ezt követően megállapította, hogy az indítványozó által kifogásolt 2. számú melléklet alkotmányosságát az Alkotmány 70/A. §-ába és 70/B. § (2)–(3) bekezdésbe ütközése okán, a jelen indítványban felvetettekkel megegyező indok alapján a 849/B/1992. AB határozatában már vizsgálta és az indítványt elutasította.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat 31. § c) pontja alapján az Alkotmánybíróság megszünteti az eljárást, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által már érdemben elbírált jogszabállyal azonos jogszabályi rendelkezés felülvizsgálatára irányul és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a rendelkezésre, azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányosság megállapítását („ítélt dolog”). Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy

az indítvány ítélt dologra irányul, és az eljárást megszüntette.

4. Az indítványozó hivatkozik még az Alkotmány 70/G. § (2) bekezdésének sérelmére is, anélkül, hogy a támadott jogszabály alkotmányellenességét megindokolná.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölését és határozott kérelmet kell tartalmaznia. Ez azt jelenti, hogy nem elég az Alkotmány rendelkezéseire hivatkozni, hanem meg kell indokolni, hogy az Alkotmány rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. [472/B/2000. AB határozat, ABH 2001, 1655.; 654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.]

Az indítványozó nem fejtette ki, hogy milyen konkrét indokok alapján tartja a Ktv. 2. számú mellékletét az Alkotmány 70/G. § (2) bekezdésébe ütközőnek, ezért az Alkotmánybíróság az indítványnak ezt a részét, mint a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölését nem tartalmazó indítványrészt, mint érdemi elbírálásra alkalmatlant, visszautasította.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK VÉGZÉSEI

52/B/2003. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabályi rendelkezések alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a telekalakításról szóló 85/2000. (XI. 8.) FVM rendelet 5–16. §-ai alkotmányellenességé-

nek megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó az Alkotmánybíróságtól a telekalakításról szóló 85/2000. (XI. 8.) FVM rendelet (a továbbiakban: R1.) alkotmányellenességének utólagos megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó az R1. rendelkezéseit az Alkotmány 9. § (1) bekezdése és a 13. §

(1) bekezdése – vélt – sérelme miatt támadta. Az Alkotmánybíróság az indítványozót hiánypótlásra hívta fel, amelynek következtében az indítványozó a második beadványában az indítványát pontosítva az R1. „4. § (7) bekezdésétől a 17. §-ig” terjedő jogszabályi rendelkezéseket, az R1. 5–16. §-ainak alkotmányossági vizsgálatát kérte.

Az R. 5–16. §-ait 2008. január 1-jétől hatályon kívül helyezte az építésügyi hatósági eljárásokról, valamint a telekalakítási és az építészeti-műszaki dokumentációk tartalmáról szóló 37/2007. (XII. 13.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R2.) és e rendeletben lévő új szabályozás az indítványozó által felvetett problémákat rendezi. Az Alkotmánybíróság ezért – határidő tűzésével – felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon arra vonatkozóan, hogy az R1. 5–16. §-ainak hatályon kívül helyezése miatt az új szabályozásra kiterjesztve fenntartja-e az indítványát és amennyiben igen, jelölje meg, hogy az R2. mely rendelkezéseit az Alkotmány mely rendelkezéseivel és milyen indokok alapján tartja ellentétesnek. Az indítványozó a felhívásra nem válaszolt.

Az R1. indítvánnyal támadott rendelkezései hatályukat veszítették, és ezzel – az R2.-beli szabályozásra tekintettel – az indítvány tárgytalanná vált, az indítványozó az R2. rendelkezéseire az indítványát nem terjesztette ki, ezért az Alkotmánybíróság az R1. 5–16. §-ai alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárását az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

111/B/2003. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a tűzvédelmi hatósági tevékenység részletes szabályairól, a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok illetékességi területéről szóló 115/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet 1. § (4)–(5) bekezdései, 2. § (2)–(4) bekezdései; a tűzvédelmi bírságról szóló 116/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdése; a

létesítményi tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 118/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet 7. § (2) bekezdése; az önkéntes tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 119/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet 1. § g) pontja, 5. § (4) bekezdése, 7. § (2) bekezdése, 8. § (3) bekezdése, 9. § (1), (3) és (6) bekezdései; a tűzvédelmi bírságnak, valamint a biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásának a központi költségvetésbe történő befizetése és elszámolása rendjéről, valamint felhasználásának és ellenőrzésének módjáról szóló 180/1998. (XI. 6.) Korm. rendelet 1. § 1. pontja; a tűzoltósági célokat szolgáló ingatlanok, tűzvédelmi berendezések, szakfelszerelések rendeltetéstől eltérő használatának szabályairól szóló 34/1996. (XII. 29.) BM rendelet 3. § (5) bekezdése; a távközlési építmények engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 29/1999. (X. 6.) KHVM rendelet 1. melléklet A/1./II. pontja; a tűzvédelem és a polgári védelem műszaki követelményeinek megállapításáról szóló 2/2002. (I. 23.) BM rendelet 1. melléklet II. fejezet 1.1.3 pontja; az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 35/1996. (XII. 29.) BM rendelet 1. melléklet 24. § (2) bekezdése, 33. § (4) bekezdése, 38. § (4) bekezdése, 42. § (1) bekezdés a) és c) pontjai, valamint (2) bekezdése, 47. § (2) bekezdése, 50. § (3)–(4) bekezdései, 56. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló; valamint a tűzvédelmi hatósági tevékenység részletes szabályairól, a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok illetékességi területéről szóló 115/1996. (VII. 24.) Korm. rendelethez kapcsolódóan a jogalkotó mulasztásában megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása iránt indított eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a tűzvédelemmel és a polgári védelemmel kapcsolatos több hatásköri rendelkezés megsemmisítése iránt fordult az Alkotmánybírósághoz. Így kérte a tűzvédelmi hatósági tevékenység részletes szabályairól, a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok illetékességi területéről szóló 115/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: ThKr.) 1. § (4)–(5) bekezdései, 2. § (2)–(4) bekezdései; a tűzvédelmi bírságról szóló 116/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: TbKr.) 4. § (3) bekezdése; a létesítményi tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 118/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: LtKr.) 7. § (2) bekezdése; az önkéntes tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 119/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: ÖtKr.) 1. § g) pontja, 5. § (4) bekezdése, 7. § (2) bekezdése, 8. § (3) bekezdése, 9. § (1), (3) és (6) bekezdései; a tűzvédelmi bírságnak, valamint a biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásának a központi költségvetésbe történő befizetése és elszámolása rendjéről, valamint felhasználásának és ellenőrzésének módjáról szóló 180/1998. (XI. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: TbeKr.) 1. § 1. pontja; a tűzoltósági célokat szolgáló ingatlanok, tűzvédelmi beren-

dezek, szakfelszerelések rendeltetéstől eltérő használatának szabályairól szóló 34/1996. (XII. 29.) BM rendelet (a továbbiakban: TBMr.) 3. § (5) bekezdése; a távközlési építmények engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 29/1999. (X. 6.) KHVM rendelet (a továbbiakban: TéKHVMr.) 1. melléklet A/1./II. pontja; a tűzvédelem és a polgári védelem műszaki követelményeinek megállapításáról szóló 2/2002. (I. 23.) BM rendelet (a továbbiakban: TpBMr.) 1. melléklet II. fejezet 1.1.3 pontja; az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 35/1996. (XII. 29.) BM rendelet (a továbbiakban: OTSZr.) 1. melléklet 24. § (2) bekezdése, 33. § (4) bekezdése, 38. § (4) bekezdése, 42. § (1) bekezdés *a*) és *c*) pontjai valamint (2) bekezdése, 47. § (2) bekezdése, 50. § (3)–(4) bekezdései, 56. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. Kérte továbbá a ThKr.-hez kapcsolódóan alkotmányellenes mulasztás megállapítását is. Kérelmének indokaként előadta, hogy a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezésekben indítványa benyújtása idején nem a megfelelő hatóság volt megjelölve. A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Kattv.) 56. §-a ugyanis úgy rendelkezett: „Ahol a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről, valamint a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény a BM Tűzoltóság Országos Parancsnokságot, megyei tűzoltó parancsnokságot, illetőleg BM Tűzoltóság országos parancsnokot említ, azon a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot és annak vezetőjét, valamint megyei igazgatóságot kell érteni.” Ez a rendelkezés azonban nem terjedt ki az alacsonyabb szintű jogszabályokban elhelyezett – hatáskört megállapító – jogszabályokra, ami miatt az indítványban felsorolt jogszabályok ellentétben álltak a Kattv. 56. §-ával, valamint a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről, valamint a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Tűztv.) rendelkezéseivel. Az indítványozó alkotmányellenes mulasztás megállapítására irányuló indítványt is előterjesztte, mivel álláspontja szerint a ThKr. a Tűztv. 47. § (1) bekezdése *a*) pontjában kapott „felhatalmazásnak csak részben tett eleget, s a tűzvédelmi hatóság tevékenységének részletes szabályait a rendelet nem teljes körűen tartalmazza.”

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az indítványozó által támadott rendelkezéseket az indítvány benyújtását követően jelentős részben módosították, másik részüket pedig hatályon kívül helyezték. A ThKr.-t 2007. július 1-jével hatályon kívül helyezte a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről és a tűzvédelmi hatósági tevékenység részletes szabályairól 79/2007. (IV. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: TszKr.) 6. §-a. A TbKr. 4. § (3) bekezdését 2007. május 1-jével módosította a TszKr. 7. § (2) bekezdése. A TbeKr. 1. § 1. pontját 2007. május 26-ával hatályon kívül helyezte a tűzvédelmi bírságnak, valamint a biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásának a központi költségvetésbe történő befizetése és el-

számolása rendjéről, valamint felhasználásának és ellenőrzésének módjáról szóló 180/1998. (XI. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 140/2007. (VI. 18.) Korm. rendelet 3. §-a. A TéKHVMr. 1. melléklet A/1./II. pontja több alkalommal módosították, az 1. melléklet helyébe új szöveget léptetett a távközlési építmények engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 29/1999. (X. 6.) KHVM rendelet módosításáról szóló 7/2006. (V. 17.) IHM rendelet 2. § (1) bekezdése, 2006. június 1-jei hatálybalépéssel. A TpBMr.-t és az OTSZr.-t 2008. május 22-ével hatályon kívül helyezte az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelet 4. § (3) bekezdése. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon: a megváltozott jogi szabályozásra tekintettel indítványát milyen tartalommal tartja fenn. Az indítványozó a felhívásra indítványát visszavonta.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § *d*) pontja alapján az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítványozó az indítványát visszavonta. E rendelkezés alkalmazásával, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a alapján, mely szerint az Alkotmánybíróság az erre jogosult indítványa alapján jár el, az Alkotmánybíróság a ThKr. 1. § (4)–(5) bekezdései, 2. § (2)–(4) bekezdései; a TbKr. 4. § (3) bekezdése; az LtKr. 7. § (2) bekezdése; az ÖtKr. 1. § *g*) pontja, 5. § (4) bekezdése, 7. § (2) bekezdése, 8. § (3) bekezdése, 9. § (1), (3) és (6) bekezdései; a TbeKr. 1. § 1. pontja; a TBMr. 3. § (5) bekezdése; a TéKHVMr. 1. melléklet A/1./II. pontja; a TpBMr. 1. melléklet II. fejezet 1.1.3 pontja; az OTSZr. 1. melléklet 24. § (2) bekezdése, 33. § (4) bekezdése, 38. § (4) bekezdése, 42. § (1) bekezdés *a*) és *c*) pontjai valamint (2) bekezdése, 47. § (2) bekezdése, 50. § (3)–(4) bekezdései, 56. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint a ThKr.-hez kapcsolódó alkotmányellenes mulasztás megállapítására irányuló eljárást megszüntette.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

599/B/2003. AB végzés

Az Alkotmánybíróság állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény végrehajtásával kapcsolatos útmutatókról szóló 7003/2003. (PK. 8.) PM irányelv, valamint a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény végrehajtásával kapcsolatos útmutatókról szóló 7004/2003. (PK. 8.) PM irányelv alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény végrehajtásával kapcsolatos útmutatókról szóló 7003/2003. (PK. 8.) PM irányelv (a továbbiakban: PM ie1.), valamint a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény végrehajtásával kapcsolatos útmutatókról szóló 7004/2003. (PK. 8.) PM irányelv (a továbbiakban: PM ie2.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó álláspontja szerint a fentebb megjelölt irányelvek, amelyek a könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet végzők számára tartalmaznak előírásokat, információkat belső szabályzatuk elkészítéséhez alkotmányellenesek, mivel azok túlterjeszkednek a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény (a továbbiakban: Pmt1.) 12. §-ában szereplő felhatalmazáson.

2. Az indítvány benyújtása óta a Pmt1.-et a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Pmt2.) 40. § a) pontja hatályon kívül helyezte, és helyébe 2007. december 15. napjától a Pmt2. lépett.

A Pmt1. által előírt belső szabályzatalkotási kötelezettséget a Pmt2. is fenntartja, azonban a belső szabályzat kötelező tartalmi elemeit a törvény személyi hatálya alá tartozókra nézve egységesen a Pmt2. 43. § (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a pénzügyminiszter által megalkotott, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény alapján elkészítendő belső szabályzat kötelező tartalmi elemeiről szóló 35/2007. (XII. 29.) PM rendelet határozza meg. A Pmt2. 33. § (3) bekezdése rendelkezik továbbá arról, hogy a törvényben meghatározott felügyeletet ellátó szerv a belső szabályzat kidolgozásához nem kötelező jellegű ajánlásként, a pénzügyminiszterrel egyetértésben mintaszabályzatot bocsát az érintettek rendelkezésére.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a felhatalmazó jogszabály hatályon kívül helyezése önmagában nem érinti a felhatalmazás alapján alkotott jogszabály érvényességét, és nem jár automatikus hatályon kívül helyezéssel. Ez

azonban nem feltétlenül igaz az állami irányítás egyéb jogi eszközeire, kiváltképpen nem az irányelvekre. (ld.: 507/B/1995. ABH 1996, 527, 528.)

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 55. § (2) bekezdése szerint „[a]z irányelv ajánlást ad a jogszabály végrehajtásának fő irányára és módszerére”. A Jat. állami irányítás egyéb jogi eszközei fejezetében szabályozott irányelv tehát nem önálló tartalmú jogforrás, hanem egy meghatározott jogszabály végrehajtása módjára adott útmutatás. Az indítványozó által kifogásolt irányelv is egy meghatározott jogszabály, a Pmt1. végrehajtása egységességét biztosítandó tartalmaz ajánlást, vagyis elválaszthatatlan a jogszabálytól, amelynek végrehajtását elősegítendő az megalkotott.

Mivel a Pmt1. időközben hatályát veszítette, a végrehajtására kiadott irányelvek osztották a jogszabály sorsát; a jogszabály végrehajtása már nem lévén lehetséges, az irányelvek alkalmazhatósága is megszűnt.

A fentiekben kifejtettek alapján az indítvány tárgytalanra vált, ezért az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat 31. § a) pontja értelmében (ABH 2003, 2065.) a jelen esetben az PM ie1. és a PM ie2. alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszüntette.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

922/B/2003. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény végrehajtásáról szóló 1/1996. (I. 9.) FM–NM–IKM együttes rendelet 8. számú melléklete II. pontja 1. alpontjának 3–5. mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény végrehajtásáról szóló 1/1996. (I. 9.) FM–NM–IKM

együttes rendelet (a továbbiakban: R.) 8. számú melléklete étrend-kiegészítők és funkcionális készítmények című II. pontja étrend-kiegészítő készítményekre vonatkozó 1. alpontjának következő szövegrésze alkotmányellenessége megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól: „A készítmények egyszeri alkalomra ajánlott fogyasztási mennyisége legalább egy vitaminból vagy ásványi anyagból tartalmazza a felnőttek számára ajánlott napi beviteli mennyiség 33%-át, de az ételmiszer napi fogyasztásra ajánlott adagjában a vitaminok és ásványi anyagok mennyisége nem haladhatja meg a MÉ-ben meghatározott mennyiséget. Nem felnőttek számára készülő étrend-kiegészítők esetén az adott korcsoport számára megállapított fogyasztásra ajánlott napi mennyiséget kell figyelembe venni. A deklarált értékeknek megfelelő vitamin és ásványi anyag koncentrációnak (a mérési hibák által meghatározott eltéréseken belül) a minőségmegőrzési idő végéig meg kell maradnia.”

Megítélése szerint a fenti szövegrész ellentétes az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdésével, 9. § (2) bekezdésével, 70/A. § (1) bekezdésével, 70/D. § (1) bekezdésével, és 70/G. §-ával az alábbiak szerint: sérül az egészséghez való jog, mivel a Magyar Ételmiszerkönyvben meghatározott mennyiségen felüli vitamin- és ásványi anyag-tartalmú étrend-kiegészítő nem hozható forgalomba, így az „egyének nem élhetnek azzal a választással”, hogy olyan készítményeket fogyasszanak, melyeket alkalmasnak tartanak betegségmegelőzésre vagy gyógyításra, továbbá nincs lehetőségük arra, hogy a nem „konvencionális orvoslást” válasszák. Sérül a hátrányos megkülönböztetés tilalma is, mivel a vitamin- és ásványianyag-tartalom limitje az ételmiszerekre nem vonatkozik, és az étrend-kiegészítők az ételmiszerek az ételmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény 2. § 1. pontjában meghatározott fogalmába nem tartoznak bele. Ellentétes a kifogásolt szabályozás a vállalkozás és verseny szabadságával is, mert azok a vállalkozók, akik olyan készítményeket kívánnak forgalmazni, amelyek vitamin- és/vagy ásványi anyag tartalma meghaladja a felnőttek számára ajánlott napi fogyasztási mennyiséget, azt jogszerűen nem tehetik meg. Sérül az indítványozó szerint az Alkotmány 70/G. § (2) bekezdése is, azaz hogy tudományos igazságok kérdésében a tudomány művelői jogosultak dönteni. Szerinte az adott esetben a rendelet melléklete olyan kérdést döntött el, amelyet a tudomány képviselőinek kellett volna. Hivatkozik még az indítványozó arra is, hogy a szabályozás sérti a szükségesség és arányosság követelményét is, szerinte hiányzik az alkotmányos indok (a szükségesség) a felnőttek számára ajánlott napi adag étrend-kiegészítőkre vonatkozó korlátozás egészségügyi indokoltságát illetően.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az R.-t a pálinka előállításának szabályairól szóló 148/2004. (X. 1.) FVM–ESzCsM–GKM együttes rendelet 6. §-a 2004. október 9-ével hatályon kívül helyezte. Hatályát veszítette az R. alapjául szolgáló, az ételmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény is [az ételmiszerekről szóló 2003. évi LXXXII. törvény 20. § (2) bekezdés a) pont].

Az étrend-kiegészítőkre vonatkozó hatályos szabályokat az étrend-kiegészítőkről szóló 37/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) tartalmazza, melynek 2. § a) pontja az étrend-kiegészítőket a hagyományos étrend kiegészítését szolgáló olyan ételmiszerként határozza meg, amely koncentrált formában tartalmaz tápanyagokat vagy egyéb táplálkozási vagy élettani hatással rendelkező anyagokat, egyenként vagy kombináltan; adagolt vagy adagolható formában kerül forgalomba (például kapszula, pasztilla, tableta, port tartalmazó tasak, adagolható por, ampulla, csepegtető üveg vagy más hasonló por-, illetve folyadékforma, amely alkalmas kis mennyiség adagolására). A Rendelet 5. §-a szerint az étrend-kiegészítő gyártó által javasolt napi adagjában a vitaminok és ásványi anyagok legmagasabb mennyiségének megállapításához a következőket kell figyelembe venni: a vitamin, illetve az ásványi anyag biztonságos legfelső szintjét, amelyet az általánosan elfogadott tudományos adatokon alapuló tudományos kockázatbecsléssel kell megállapítani, figyelembe véve az egyes fogyasztói csoportok egyéni érzékenységét is, a vitamin és ásványi anyag egyéb ételmiszerekből származó bevitelét. Az így meghatározott legmagasabb mennyiség megállapításához figyelembe kell venni a vitaminok és ásványi anyagok népesség számára ajánlott napi beviteli értékét is. A tápérték jelölésben megadott vitaminnak, illetve ásványi anyagnak jelentős mennyiségben – a napi ajánlott bevitel legalább 15%-ában – kell jelen lennie az étrendkiegészítő gyártó által javasolt napi adagjában. A hatályos szabályozás szerint tehát az étrend-kiegészítők vitamin- és ásványi anyag minimumértéke a napi ajánlott bevitel 15%-a kell, hogy legyen, annak maximumát azonban a jogszabály – a kifogásolt rendelkezéssel ellentétben – nem határozza meg.

3. A megváltozott jogi helyzetre tekintettel az Alkotmánybíróság határidő tűzésével felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon arról, indítványát fenntartja-e, és ha igen, milyen tartalommal. Az indítványozótól a megadott határidőn belül válasz nem érkezett.

Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – hatályát veszített jogszabály alkotmányosságát csak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, vagy a 48. §-ában foglalt alkotmányjogi panasz esetén vizsgálja. A fenti eseteken kívül az Alkotmánybíróság a támadott jogszabály hatályon kívül helyezése esetén az annak helyébe lépett új jogszabályt vizsgálja meg, amennyiben az tartalmazza a korábbi jogszabály indítványozó által támadott rendelkezését. Hatályon kívül helyezett jogszabály utólagos alkotmányossági vizsgálatára egyéb esetben nincsen mód (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.).

Mivel a hatályos szabályozás az indítványozó által kifogásolt, vagy azzal azonos tartalmú rendelkezést nem tartalmaz, valamint az Abtv. szerinti bírói kezdeményezésnek, vagy alkotmányjogi panasznak nem tekinthető, az Alkotmánybíróság az R. 8. számú melléklete II. pontja 1. alpont-

jának 3–5. mondata alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

125/B/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 242/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet 7. § (1)–(4) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 242/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 7. § (1)–(4) bekezdései alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Álláspontja szerint a Korm.r. támadott rendelkezései elmentések a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény 25. §-ában foglaltakkal. Az alkotmánybíróági eljárás során ugyan módosították a Korm.r.-t, de a módosítás nem szüntette meg az indítvány szerinti alkotmányossági aggályt.

2008. március 31. napjával a Korm.r.-t hatályon kívül helyezte a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 64/2008. (III. 28.) Korm. rendelet. Az Alkotmánybíróság felhívta az indítványozót, az új kormányrendeletre tekintettel nyilatkozzon az indítványáról. Az indítványozó arra utalva, hogy a kifogásolt jogszabály hatályát veszítette, továbbá az új kormányrendelettel megszüntették a törvénnyel való korábbi ellentmondást, visszavonta az indítványát.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a szerint az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az indítvány visszavonására tekintettel az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § d) pontjára figyelemmel – megszüntette.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

859/B/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az élelmiszerek előállításának és forgalmazásának élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 90/2003. (VII. 30.) FVM–ESzCsM együttes rendelet 1. számú melléklete 4. pontjának „A mozgatható, illetve időszakosan működő élelmiszer-előállító és forgalmazó helyekre (pl. sátrak, piaci elárúsítóhelyek, mozgó árusító járművek),” szövegrésze, 4.2. pontjának „Ahol szükséges” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint az utóbbi rendelkezéssel összefüggően mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítvány az élelmiszerek előállításának és forgalmazásának élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 90/2003. (VII. 30.) FVM–ESzCsM együttes rendelet (a továbbiakban: R.) 1. számú melléklete 4. pontjának „A mozgatható, illetve időszakosan működő élelmiszer-előállító és forgalmazó helyekre (pl. sátrak, piaci elárúsítóhelyek, mozgó árusító járművek),” szövegrésze, 4.2. pontjának „Ahol szükséges” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint az utóbbi rendelkezéssel összefüggően mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására

irányult. Az indítványozó előadta, hogy a támadott rendelkezések a mozgatható élelmiszer-előállító és forgalmazó helyek létesítésével, működtetésével szemben lényegesen enyhébb követelményeket támasztanak, mint a helyhez kötött létesítmények esetében, így indokolatlan megkülönböztetést eredményeznek az ezeket működtető vállalkozók között. Ezzel sérti az Alkotmány 70/A. §-át, a nem mobil élelmiszer-előállítók és forgalmazók vállalkozáshoz és munkához való jogát [Alkotmány 9. § (2) bekezdése, 70/B. §-a], valamint jogbizonytalanságot eredményez, hogy az R. 4.2. pontja nem tartalmazza a rendelkezés alkalmazási körét.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az R.-t az élelmiszer-előállítás és forgalomba hozatal egyes élelmiszer-higiéniai feltételeiről és az élelmiszerek hatósági ellenőrzéséről szóló 68/2007. (VII. 26.) FVM–EüM–SZMM együttes rendelet 15. § (2) bekezdés *d*) pontja 2007. augusztus 1-jével hatályon kívül helyezte. Sem ez utóbbi jogszabály, sem az állati eredetű élelmiszerek forgalomba hozatalának és az értékesítés helyén történő élelmiszer-előállításnak élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 64/2007. (VII. 23.) FVM–EüM együttes rendelet, továbbá az üzletek működésének rendjéről, valamint az egyes üzlet nélkül folytatható kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 133/2007. (VI. 13.) Korm. rendelet nem tartalmaz a mozgóárusítás élelmiszer-higiéniai feltételeit illetően mérlegelést engedő szabályokat.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét kivételesen, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.; 335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.], továbbá akkor vizsgálja, ha a hatályát veszített jogszabály helyébe lépő jogszabály tartalmilag a korábbival azonos és ezáltal azonos a vizsgálendő alkotmányossági probléma. (137/B/1991. AB végzés, ABH 1992, 456, 457.) A jelen ügyben előterjesztett indítvány nem bírói kezdeményezés és nem alkotmányjogi panasz, továbbá az indítvánnyal támadott rendelkezések helyébe lépő és az elbírálás időpontjában hatályos jogszabályok a sérelmezett rendelkezést nem tartalmazzák. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. §-ának *a*) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

1088/B/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendelet alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság Egyházásrádóc Község Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzati tulajdonban álló lakások bérletéről és a lakbér mértékéről szóló 15/2004. (XI. 30.) rendelete 3. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A magánszemély indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 1. § *b*) pontja alapján kérte Egyházásrádóc Község Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzati tulajdonban álló lakások bérletéről és a lakbér mértékéről szóló 15/2004. (XI. 30.) rendelete (továbbiakban: Ör.) 3. § (2) bekezdésének utólagos alkotmányossági felülvizsgálatát.

Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. támadott rendelkezése diszkriminatívan, az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését sértő módon állapította meg az egyes önkormányzati tulajdonban álló lakásokra vonatkozó lakbér mértékét, a „rendeletalkotás háttérében diszkrimináció húzódik meg.” Az Ör. a települést két kategóriára osztotta fel, és ezekben eltérően állapította meg az önkormányzati tulajdonban álló lakások bérleti díját. Az indítványozó szerint indokolatlan a község több kategóriára osztása az önkormányzati tulajdonban álló lakásokra vonatkozó lakbér differenciálása érdekében, mivel a falu kicsi, alacsony lélekszámú. Jelezte, hogy a településen alacsony a célforgalom és az átmenő forgalom szintje, értelmezhetetlen tehát a rendelet indokolásában foglalt „legforgalmasabb utca” kitétel.

2. Az Alkotmánybíróság megkeresésére az Egyházásrádóc – Nemesrempehollós – Egyházashollós Községek Körjegyzője levélben tájékoztatta az Alkotmánybíróságot arról, hogy Egyházásrádóc Község Önkormányzatának Képviselő-testülete az önkormányzat tulajdonában lévő önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről, elidegenítéséről, a lakberek mértékéről szóló 1/2007. (II. 12.) rendelettel hatályon kívül helyezte az Ör.-t, annak az indítványban támadott rendelkezésével együtt. A körjegyző rögzítette, hogy az Ör. „jogi tartalmát ismétlő rendelet” jelenleg nincsen hatályban.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg mo-

dosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.) A konkrét normakontroll két esetében, az Abtv. 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján – mivel ilyenkor az alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség – az Alkotmánybíróság már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem bírói kezdeményezés vagy alkotmányjogi panasz, az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § a) pontja alapján az eljárást megszüntette.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
előadó alkotmánybíró

59/B/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 287/1997. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdés *f*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz benyújtott utólagos absztrakt normakontroll kérelmében a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 287/1997. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rend.1.) 2. § (1) bekezdés *f*) pontjának alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte. A vizsgálni kért szabály értelmében „díjmentes utazásra jogosult a hadirokkant kísérője, ha a hadirokkant az Országos Egészségbiztosítási Pénztár Országos Orvosszakértői Intézetének szakvéleménye alapján kísérőre szorul, és azt a hadigondozási igazolvány

tartalmazza, a 2. kocsiosztályon”. Az indítványozó azt sérelmezi, hogy a hadigondozott kísérője díjmentes utazásra csak 2. kocsiosztályon jogosult, míg maga a kísért személy (a hadirokkant, hadiözvegy) díjtalanul utazhat a vonat 1. kocsiosztályán is (s mivel eltérő kocsiosztályon utaznak – véli az indítványozó – a kísérő nem tudja teljesíteni feladatát). Az indítványozó előadta, hogy a hadigondozottak bármelyik kocsiosztályon történő ingyenes utazását a 9/2003. (IV. 3.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) tette lehetővé, azzal, hogy megsemmisítette a – jelen ügyben is vizsgálni kért – Korm. rend.1. 2. § (1) bekezdés *f*) pontjának a hadigondozottakra vonatkozó szövegrészét (lásd: ABH 2003, 89.). Az indítványozó szerint az alkotmányellenesség oka a hadigondozott kísérője vonatkozásában is ugyan az, amit az Abh. elbírált, nevezetesen: a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény (a továbbiakban: Hdt.) 22. §-a a hadigondozott mellett a hadigondozott kísérője számára is korlátozás nélkül biztosítja a térítésmentes utazási kedvezményt, de ezt a Korm. rend.1. leszűkítette. A Hdt. 22. § (2) bekezdése értelmében ugyanis „Ha a hadirokkant bármely fogyatkozása miatt az OOSZI szakvéleménye alapján kísérőre szorul, a kísérőt is megilleti a térítésmentes utazási kedvezmény.” Ez a törvényi szabály nem szól a 2. kocsiosztályról. Az indítványozó előadta végül, hogy a Korm. rend.1. 2. § (1) bekezdés *f*) pontja – a mellett, hogy magasabb jogszabályba ütközik – sérti az Alkotmány 17. § és 70/A. §-ába foglaltakat is.

2. Az alkotmánybírósági eljárás megindulását követően a Korm. rend.1.-et hatályon kívül helyezte a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 139/2006. (VI. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rend.2.) 28. §-a, majd a Korm. rend.2.-öt is hatályon kívül helyezte a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet (a továbbiakban Korm. rend.3.) 11. § (2) bekezdése. A Korm. rend.3. szól az utazási kedvezmények igénybevételére jogosultakról, közöttük a hadirokkantak kísérőinek kedvezményeiről. A Korm. rend.3. 8. § (1) bekezdés *g*) pontjának – az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetéről, valamint eljárásának részletes szabályairól szóló 213/2007. (VIII. 7.) Korm. rendelet által módosított – szövege értelmében az 1. sz. mellékletben meghatározott utazási kedvezmény igénybevételére jogosult: „a hadirokkant kísérője, ha a hadirokkant az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szakvéleménye alapján kísérőre szorul, és azt a hadigondozási igazolvány tartalmazza, a vasúti közlekedésben bármely kocsiosztályon”. Az 1. sz. melléklet 35. pontja szerint a hadirokkant kísérője 100% jegykedvezményre, illetve 100% bérletkedvezményre jogosult. Megállapítható tehát, hogy a hatályos szabályozás nem tartalmazza az indítványozó által sérelmesnek tartott korlátozást. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001.

(XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 31. § a) pontja szerint az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszti, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált (ABH 2003, 2065, 2076.). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Korm. rend. 1. 2. § (1) bekezdés f) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszüntette.

Budapest, 2008. július 7.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

44/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM–PM együttes rendelet 27/A. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM–PM együttes rendelet (a továbbiakban: R.) 27/A. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, amely a megváltozott munkaképességű dolgozó foglalkoztatása esetén a gazdálkodó szervezetet – az R. 27/A. § (1) bekezdése alapján – megillető dotáció igénylésénél nem engedi figyelembe venni azokat a dolgozókat, akiknek a foglalkoztatása munkaerő-kölcsönzés keretében történik. Az indítvány szerint e rendelkezés az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében rögzített, a gazdasági verseny és a vállalkozáshoz való jog korlátozását valósítja meg azzal, hogy hátrányosan megkülönbözteti a munkaerőt kölcsönző vállalkozókat, egyben sérül az Alkotmány 7. § (2) bekezdése, mert a „norma önmagával is ellentétes rendelkezéseket tartalmaz.”

2. A támogatási rendszer 2005-től kezdődően folyamatosan változott: 2005. november 1-jén hatályba lépett a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjának, továbbá az akkreditált munkáltatók ellenőrzésének szabályairól szóló 176/2005. (IX. 2.) Korm. rendelet, amelynek alapján az érintett munkáltatók kérelmezhetik az akkreditációs eljárást. A 2006. július 1-jétől hatályos, a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásáról szóló 177/2005. (IX. 2.) Korm. rendelet és a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatás megállapításának részletes szabályairól szóló 15/2005. (IX. 2.) FMM rendelet a kifogásolt rendelkezéssel érintett dotációval egyidejűleg új támogatási formákat vezetett be, amelyekben 2007. július 1-jétől csak akkreditált munkáltató részesülhetett.

A dotáció 2007. június 30-ig volt igényelhető, 2007. július 1-jével a támadott szabályt a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM–PM együttes rendelet módosításáról szóló 25/2005. (XII. 27.) FMM–EüM–ICsSzEM–PM együttes rendelet 11. § (8) bekezdése hatályon kívül helyezte, majd az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól szóló 387/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet § (1) bekezdés a) pontja értelmében pedig 2008. január 1-jével az R. is hatályát veszítette.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét kivételesen, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.; 335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.], továbbá akkor vizsgálja, ha a hatályát veszített jogszabály helyébe lépő jogszabály tartalmilag a korábbival azonos és ezáltal azonos a vizsgálandó alkotmányossági probléma. (137/B/1991. AB végzés, ABH 1992, 456, 457.) A vizsgált ügyben megállapítható, hogy az indítvánnyal támadott rendelkezés helyébe lépő szabályozás a támogatás e formáját már nem tartalmazza.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. §-ának a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

1159/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről szóló 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 5. § (1), (3) és (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s**I.**

Az indítványozó a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről szóló 7/2002. (III. 30.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt terjesztett elő indítványt.

Előadta, hogy a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő kirendelését az állam szervei határozzák el, az ügyvédekről szóló törvény és a kamarai szabályzatok alapján pedig az ügyvéd a kirendelést köteles elfogadni. Nincs azonban garancia arra, hogy a pártfogó ügyvéd az elvégzett munka ellenértékét megkapja. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerint ugyanis a pereszes fél viseli a pernyertes fél ügyvédjének munkadíját. Mivel a pártfogó ügyvéd a tekintetben, hogy elfogadja-e a kirendelést vagy sem, nem rendelkezik azzal a szabadsággal, mint a megbízás alapján eljáró ügyvéd, akkor is el kell járnia, ha előre látható, hogy „adott esetben az ügyet ellátni – akár éveken keresztül is saját költségére!” Nézete szerint a „rendeleti szabályozás” az Alkotmány 9. §-ában megfogalmazott szabad vállalkozás, illetve 70/B. §-ában biztosított foglalkozás szabad megválasztásának elvébe ütközik.

Az indítványozó kérte az R. 5. § (1), (3) és (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert azok önkényesen és indokolatlanul tesznek különbséget a piacgazdaság feltételei között működő jogalanyok, vállalkozók között. Álláspontja szerint büntető ügyekben az állam általi munkadíjfizetés garantált, mivel ha a védő által képviselt vádlott bűnösségét állapítják meg, a munkadíjat a Magyar Állam viseli. Ezzel szemben polgári ügyekben ilyen biztosíték nincs. Az indítványozó kifogásolta, hogy a pártfogó ügyvéd büntetőügyben a kirendelt ügyvédi óradíj legfeljebb hatszorosának, míg polgári peres ügyben legfeljebb négyszeresének megfelelő összegű munkadíjra jogosult. Sérelmezte, hogy polgári peres ügyben az irattanulmányozást a jogalkotó önkényesen nem ismeri el külön díjazásra jogosító tevékenységként.

Végül diszkriminatívnak találta az indítványozó a díjfizetés esedékességével kapcsolatos előírásokat is. Büntető ügyekben ugyanis a védő díját és költségeit a büntető költségek előlegezésére vonatkozó szabályok szerint annak felmerülésekor az állam előlegezi, míg a pártfogó ügyvédet megillető díjazást a bíróság az eljárást befejező határozatában állapítja meg.

Összefoglalásként az indítványozó előadta, hogy a kifogásolt rendelkezések egyrészt a vállalkozás jogának és a gazdasági verseny szabadságának elvébe, másrészt a diszkrimináció tilalmába (Alkotmány 70/A. §), harmadrészt az Alkotmányban és a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényben megfogalmazott azon elvbe ütközik, mi szerint alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/B. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához.”

2. Az R.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezései:

„5. § (1) A pártfogó ügyvéd részére az első fokú bírósági eljárásban a bíróság

a) büntetőügyben legalább a kirendelt ügyvédi óradíjnak, de legfeljebb hatszorosának megfelelő összegű,

b) polgári peres ügyben legalább a kirendelt ügyvédi óradíjnak, de legfeljebb négyszeresének megfelelő összegű,

c) nemperes eljárásban legalább a kirendelt ügyvédi óradíj ötven százalékának, de legfeljebb két és fél szeresének megfelelő összegű,

az államot terhelő ügyvédi munkadíjat állapíthat meg.

(...)

(3) A pernyertes fél pártfogó ügyvédjének díját – ha a polgári eljárási jogszabály a költség viseléséről eltérően nem rendelkezik – az ellenérdekű fél viseli a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet rendelkezései szerint. Pereszes esetén a pártfogó ügyvéd díját az állam viseli. Ha a bíróság nem kötelezte az ellenérdekű felet legalább az (1) és a (2) bekezdésben meghatározott összegű díj

megfizetésére, az állam ezen összeg és az ellenfél által megfizetendő díj összege közötti különbözetet fizeti meg a pártfogó ügyvédnek.

(...)

(6) A pártfogó ügyvédet megillető díjazást a bíróság az eljárást befejező határozata meghozatalakor állapítja meg. Az ügyvédet megillető és az államot terhelő díjazást megállapító jogerős határozatot a bíróság megküldi a bírósági gazdasági hivatalnak, amely a díjazás összegét kiutalja az ügyvéd részére.”

3. Az R.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

„5. § (1) A fél helyett az állam által kifizetendő pártfogó ügyvédi munkadíj az első fokú bírósági eljárás befejezéséig

a) peres eljárásban a kirendelt ügyvédi óradíj hatszorosának megfelelő összeg,

b) nemperes eljárásban a kirendelt ügyvédi óradíj háromszorosának megfelelő összeg,

c) büntetőügyben a kirendelt ügyvédi óradíj hatszorosának megfelelő összeg.

(...)

(3) A pernyertes fél pártfogó ügyvédjét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (2)–(5) bekezdésében foglaltak szerint megállapított összegű munkadíj illeti meg.

(...)

(5) A pernyertes fél pártfogó ügyvédjének díját – ha a polgári eljárási jogszabály a költség viseléséről eltérően nem rendelkezik – az ellenérdekű fél viseli; a peres felet képviselő pártfogó ügyvéd díjának viseléséről külön jogszabály rendelkezik.

(...)

(7) A pártfogó ügyvédi díjat a pártfogó ügyvéd kérelmére a hivatal a külön jogszabályban foglaltak szerint állapítja meg. A pártfogó ügyvédnek a díjigényét az eljárást befejező jogerős határozat kézhezvételét követően kell írásban bejelentenie a hivatalnak, amelyben meg kell jelölni azt, hogy mely időszakban képviselte a felet, indítványt tehet a készkiadásai megállapítására és igazolnia kell az időarányostól eltérő munkadíjmegosztás iránti igényének alaposágát.

(8) A pernyertes felet képviselő pártfogó ügyvéd részére, kérelmére a hivatal az államot terhelő pártfogó ügyvédi díjnak megfelelő összegű díjelőleget fizet, ebben az esetben a pártfogó ügyvéd a hivatal által megállapított díjnak az előleg felüli részét követelheti az ellenérdekű féltől. Az előleg megállapítására megfelelően alkalmazni kell a (7) bekezdésben foglalt rendelkezéseket.”

III.

1. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az indítvány benyújtását követően az R.-t a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről szóló 7/2002. (III. 30.) IM rendelet, a személyes költségmentesség alkalmazásáról a büntetőeljárásban szóló 9/2003. (V. 6.) IM–BM–PM együttes rendelet, valamint a

bűnügyi költségek előlegezéséről szóló 21/2003. (VI. 24.) IM–PM–BM együttes rendelet módosításáról szóló 57/2007. (XII. 22.) IRM–PM együttes rendelet 2008. január 1. napjával módosította. A módosítás háttérében a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvénynek (a továbbiakban: Jst.) a polgári eljárásokban nyújtható állami támogatásra vonatkozó – a jogi segítségnyújtással kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2007. évi CLI. törvénnyel megállapított – rendelkezései hatálybalépése állt. A Jst. jelentősen megváltoztatta azokat a szabályokat, amelyek a pártfogó ügyvéd kirendelésére és díjazására vonatkoztak. A módosítások érintették a Pp. előírásait, és az alacsonyabb szintű jogszabályokat, így az R. támadott rendelkezéseit is.

Az R. hatályos 5. § (1) bekezdése megszüntette a pártfogó ügyvéd számára a büntetőügyben és a polgári peres ügyekben megállapítható munkadíj összege közötti különbséget. Mindkét esetben a fél helyett az állam által kifizetendő pártfogó ügyvédi munkadíj az elsőfokú eljárás befejezéséig a kirendelt ügyvédi munkadíj hatszorosának megfelelő összeg.

A pártfogó ügyvéd munkadíjának megelőlegezésével kapcsolatos szabályokat a Jst. átalakította (11/A–11/B. §). Eszerint – ha a pártfogó ügyvédi munkadíj viselésére a peres felet ellenérdekű felet kell is kötelezni – az állam a díjat az R.-ben foglaltak szerint megelőlegezi. Azaz a jogi segítségnyújtó szolgálat az R. 5. § (1) bekezdése szerinti díjelőleget kifizeti a pártfogó ügyvédnek, aki a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet alapján megítélt ügyvédi munkadíj és az előleg közötti különbözetet érvényesítheti az ellenérdekű féllal szemben. A pártfogó ügyvéd tehát részben már kap állami garanciát munkadíja kifizetése tekintetében. Az előlegezéssel kapcsolatos szabályokat maga a Jst. tartalmazza, az ennek végrehajtásával összefüggő részletszabályok az R. 5. §-ának (7) és (8) bekezdéseiben, valamint a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól szóló 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet 84–94. §-aiban találhatók. Azt a szabályt, mely szerint a pártfogó ügyvédet megillető díjazást a bíróság az eljárást befejező határozata meghozatalakor állapítja meg, és az ügyvédet megillető és az államot terhelő díjazást megállapító jogerős határozatot a bíróság megküldi a bírósági gazdasági hivatalnak, amely a díjazás összegét kiutalja az ügyvéd részére, az R. már nem tartalmazza. Az ezzel összefüggő rendelkezések a Pp.-ben találhatók.

A jogszabályváltozásra tekintettel az Alkotmánybíróság felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon, indítványát fenn kívánja-e tartani, s ha igen, milyen tartalommal. Az indítványozó a megadott határidőn belül nem nyilatkozott.

Az Alkotmánybíróság főszabályként csak hatályos jogszabály tekintetében végez utólagos normakontrollt. Hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság csak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés vagy a 48. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetében vizsgálja. Az indítvány nem tartozik ezek körébe. Mivel az R. a támadott rendelkezéseket már egyáltalán nem, vagy módosult formában tartalmazza, az Alkotmánybír-

ság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. §-ának a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
előadó alkotmánybíró

44/B/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM–PM együttes rendelet 19. § (1) bekezdése és a 22. § (1) bekezdésének „a 19. § (1) bekezdésében foglaltak fennállása esetén” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság bírója az előtte 7. M. 5815/2007. és 7. M. 670/2008. számok alatt folyamatban lévő, társadalombiztosítási határozat bírói felülvizsgálata iránt indított perekben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján, a bírói eljárás felfüggesztése mellett kezdeményezte a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM–PM együttes rendelet (a továbbiakban: R.) 19. § (1) bekezdése és a 22. § (1) bekezdésének „a 19. § (1) bekezdésében foglaltak fennállása esetén” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását, megsemmisítését és az előtte folyamatban lévő ügyekben való alkalmazás kizárását. Álláspontja szerint a támadott rendelkezések sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből származó jogbiztonság követelményét, egyrészt formai alkotmányellenesség miatt, másrészt – figyelemmel a társadalombiztosítási szervek és a Legfelsőbb Bíróság által a támadott szabályok alkalmazása során követett joggyakorlat változására is – mert nem felelnek meg a normavilágosság követelményének. A kezdeményező bíró megítélése szerint az

R. 19. §-ának normatartalma az Alkotmány 70/A. § (1) és (2) bekezdését sértő diszkriminációra teremt lehetőséget azzal, hogy kizárja a rendszeres szociális járadékra való jogosultak köréből azokat a jogalanyokat, akiknek a munkaképesség-csökkenése az utolsó munkaviszony megszüntését követően következett be, továbbá azokat is, akik az utolsó munkaviszonyt követően vállalkozók voltak, illetve vállalkozói igazolvánnyal rendelkeztek. A indítványozó bíró – álláspontja alátámasztására – hivatkozott arra is, hogy a járadék, mint rokkantsági nyugdíjszerű társadalombiztosítási ellátás az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében nevesített, az önhibán kívül bekövetkezett munkanélküliség esetére biztosított, a szociális biztonsághoz való jog körébe tartozó ellátás, amely összefüggésben áll az Alkotmány 54. § (1) bekezdésével is.

Az Alkotmánybíróság a fenti indítványok alapján indult ügyeket – azok tárgyi összefüggéseire tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a 256/D/2007. AB határozatában (ABK 2008. május, 811.) a jelen indítványokkal azonos tartalmú bírói indítványok alapján már elvégezte az R. támadott rendelkezései alkotmányosságának vizsgálatát.

Az Ügyrend 31. § c) pontja értelmében „ítélt dolognak” minősül és az eljárás megszüntetését eredményezi, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos rendelkezés felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmány ugyanazon §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére), és ezen belül azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányosérték megállapítását. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor res iudicata, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. (1620/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 972, 9783.)

Tekintettel arra, hogy az indítványok már érdemben elbírált jogszabályi rendelkezésekkel azonos jogszabályhelyek alkotmányossági vizsgálatára irányulnak és az indítványozó az Alkotmány ugyanazon rendelkezéseire, azon belül pedig azonos alkotmányossági problémákra hivatkozva kéri az eljárás lefolytatását, az indítványok ítélt dolognak minősülnek, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást az Ügyrend 31. § c) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. július 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELNÖKÉNEK VÉGZÉSE**834/II/2007. AB elnöki végzés**

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s**I.**

Az indítványozó a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 26. § (1) bekezdésének és 131. §-ának megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Indítványában előadta, hogy mivel a Ve. „Országos népi kezdeményezés” cím alatt található 131. §-a nem definiálja a népi kezdeményezés fogalmát, ezzel lehetőséget ad az önkényes értelmezésre. Emellett – megítélése szerint – a támadott jogszabályi rendelkezés sérti az Alkotmány 8. § (2) bekezdését, mert korlátozza az állampolgárok véleménynyilvánítási szabadságát. A Ve. 26. § (1) bekezdését pedig, amely szerint a választási bizottság választott tagjainak megbízatása a – Ve. 23. §-ában meghatározott – következő általános választásra létrehozott választási bizottság alakuló üléséig tart, az indítványozó azért kifogásolta, mert „az Alkotmánybíróságtól oly jogokat von el, ami a polgárok alkotmányban deklarált jogait ugyancsak korlátozza”.

Az Alkotmánybíróság főtítkára az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 23. § (1) bekezdés *d)* pontja alapján felhívta az indítványozót, hogy a vélt alkotmány sértést indokolja. A főtítkári tájékoztatásra adott válaszában az indítványozó azzal egészítette ki kérelmét, hogy a Ve. 26. § (1) bekezdése az Alkotmány 61. § (1) bekezdését sérti, indítványát azonban továbbra sem in-

dokolta. Az indítványozó csupán javaslatot tett olyan rendelkezés törvénybe iktatására, hogy a választási bizottság megbízatása „a választás befejezéséig, az azzal felmerülő jogviták jogerős befejezéséig” tartson.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában kifejtette: az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése értelmében az indítványban meg kell jelölni a kérelem alapjául szolgáló okot. Nem elegendő tehát az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miatt és mennyiben sérti [654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783.].

Az indítványozó a hiánypótlásra történő felhívás ellenére sem tett eleget a fenti indokolási kötelezettségének, azaz nem fejtette ki és nem támasztotta alá az alkotmányos összefüggésekre alapított érvekkel, hogy a Ve. megsemmisíteni kért rendelkezései miatt és mennyiben sértik az Alkotmány megjelölt szakaszait.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét az Abtv. 1. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak sem ezen rendelkezés, sem – az Abtv. 1. § *h)* pontja alapján megalkotott – más törvény alapján nincs hatásköre arra, hogy jogszabályt alkosson, illetőleg hogy a jogalkotót meghatározott tartalmú jogszabály megalkotására kötelezze.

Mindezekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2008. augusztus 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó

kiadásában megjelenik a

MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR DVD

Tartalom

Online adatbázis és napi adatfrissítési szolgáltatás

A MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR DVD havi frissítésű lemeze közel 150 000 jogszabálysöveget tartalmaz. Az alapszövegek mellett egységes szerkezetben közli azok mindenkor hatályos változatát, korábbi szövegváltozatait, illetve a már hatályon kívül helyezett jogszabályokat is, továbbá az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a Kormány, a miniszterelnök, a miniszterek, az Alkotmánybíróság, a Legfelsőbb Bíróság, az Országos Választási Bizottság stb. határozatait, állásfoglalásait, a különböző irányelveket és iránymutatásokat, neves szerzők által készített kommentárokat, nemzetközi szerződéseket, tájékoztatókat, hirdetésményeket, pályázati felhívásokat, törvényjavaslatokat és törvényindokolásokat. A szövegek és adatbázisok közvetlen forrásai a hivatalos lapok, így a Magyar Közlöny, az ágazati közlönyök, az Alkotmánybíróság Határozatai, a Határozatok Tára, továbbá a Bírósági Határozatok, a Versenyfelügyeleti Értesítő, az Adó és Ellenőrzési Értesítő és a Versenybírósági Határozatok.

A HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR előfizetői számára a jogszabályok naponta aktualizált online adatbázisa ingyenesen érhető el, továbbá lehetőség van a havonta megküldött DVD-adatbázis napi rendszerességű aktualizálására, internetről letöltött adatcsomag segítségével. E két szolgáltatás segítségével a jogszabály-változások folyamatosan nyomon követhetők.

Sokoldalúság

A HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR jogszabály-szolgáltatását többféle keresési lehetőség teszi teljessé. A kényelmes eligazodást támogatja a szövegbe épített hivatkozások rendszere (tartalmilag kapcsolódó más jogszabályok, jogegységi határozatok, bírósági és versenytanácsi határozatok, APEH-iránymutatások) és a joganyagok belső felépítésének és külső kapcsolatainak interaktív ábrázolása is.

A HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR és az EU-Jogszabálytár között az átjárhatóság biztosított, vagyis ha a magyar jogszabályban hivatkozás található uniós jogszabályra, akkor azt közvetlenül meg lehet nyitni a HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁRBÓL.

Az alapprogramot kiegészítő DVD-JOGSZABÁLYTÁR Asszisztens a különböző adatállományok (Szolgáltatások Jegyzéke, magyar és angol nyelvű TEÁOR, Kereskedelmi Vámtarifa Jegyzék stb.) adatbázisszerű kezelésének segítője, újdonság- és változásfigyelő szolgáltatása pedig lehetővé teszi a jogszabályváltozások hatékony követését. Iratmintáinkat folyamatosan frissítjük és bővítjük.

(A Jogszabálytár bármely szövegrészlete kinyomtatható vagy szövegszerkesztőbe átemelhető.)

Éves előfizetési díjak

Önálló változat	81 000 Ft + áfa	☐
5 munkahelyes hálózati változat	143 000 Ft + áfa	☐
10 munkahelyes hálózati változat	180 000 Ft + áfa	☐
25 munkahelyes hálózati változat	292 500 Ft + áfa	☐
50 munkahelyes hálózati változat	382 500 Ft + áfa	☐
100 munkahelyes hálózati változat	650 000 Ft + áfa	☐

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a **MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR DVD** változatát példányban, 2008. hónaptól.

A megrendelő neve:

A megrendelő címe:

Ügyintéző neve:

Telefonszáma:

Küldési név, cím:

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

dr. Kondorosi Ferenc–dr. Ligeti Katalin
szerkesztésében

Az európai büntetőjog kézikönyve

című kötetet

Az európai integrációs folyamatnak a tagállami büntetőjogokra gyakorolt hatása régóta foglalkoztatja a büntetőjog tudományát. Az integrációnak az elmúlt évtizedben a büntetőügyek területén bekövetkezett felgyorsulásával az európai jog és a büntetőjog összefüggésének tudományos problémája átalakult az európai büntetőjog alkalmazásának gyakorlati, jogalkotási és jogalkalmazási kérdésévé. Az európai büntetőjog jelenleg is dinamikusan fejlődő jogterület, kontúrjai és a tartalma folyamatosan változik. Éppen ezért maga az európai büntetőjog fogalma is sokrétű, magában foglalja a tagállamok büntető anyagi és eljárási jogának harmonizációját, valamint a tagállamok közötti büntetőügyekben folytatott nemzetközi együttműködés fejlesztését. Az európai büntetőjog ezért a hagyományos büntetőjogi szemlélettel és fogalmakkal nem mindig ragadható meg, megértése új szemléletet kíván. A kézikönyv célja, hogy segítse ennek az új szemléletnek a kialakulását és a hazai szakmai közönség tájékozódását az európai büntetőjogban.

Az európai büntetőjognak jelenleg négy területe van, amelyet a könyv vonatkozó részei mutatnak be: az uniós tagállamok közötti bűnügyi együttműködés (1. rész), a szupranacionális punitív szankciók (2. rész), a tagállamok büntető anyagi és eljárási jogi rendelkezéseinek harmonizációja (3. rész), valamint az európai alapjogvédelem rendszere (5. rész).

A könyv tehát a magyar szakmai közönségnek kívánja az európai büntetőjog fejlődését és céljait bemutatni, az európai büntetőjog szabályozási területeit és az uniós normákat a magyar jogba átültető rendelkezéseket felvázolni. Olyan alapvető ismereteket tartalmaz, amelyek mind a büntetőjoggal foglalkozó jogalkalmazók, mind pedig a jogi oktatás számára elengedhetetlenek a 21. század büntető jogfejlődésének követéséhez.

A kötet 884 oldal terjedelmű, ára **8820 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Közlönykiadó Jogi Könyvesboltjában (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Tel./fax: 318-8411), valamint a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Az európai büntetőjog kézikönyve

című, 884 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **8820 forint** áfával) példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés:

.....

cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Miniszterelnöki Hivatal és az Önkormányzati Minisztérium közös szerkesztésében havonta megjelenő

ÖNKORMÁNYZATOK KÖZLÖNYE

az önkormányzatok számára működésük során hasznos és nélkülözhetetlen tájékoztató forrás.

A kiadvány első három része az önkormányzatokat érintő, újonnan kihirdetett jogszabályokat (törvények, rendeletek – ideértve az önkormányzati rendeleteket is –, alkotmánybírósági és egyéb határozatok) közli. Negyedik főrésze közleményeket, pályázati felhívásokat és tájékoztatásokat (szakértők közleményei, az Állami Számvevőszék ajánlásai, az önkormányzatok által elnyerhető támogatások pályázati feltételei, az önkormányzatok éves pénzügyi beszámolóit, alapító okiratok stb.) tartalmaz.

2008. évi éves előfizetés díja: 6552 Ft áfával; féléves előfizetés: 3276 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu). Előfizetésben megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az **Önkormányzatok Közlönye** című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

2008. évi előfizetési díj egy évre: 6552 Ft áfával.

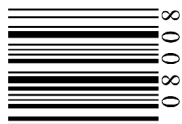
fél évre: 3276 Ft áfával.

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Szerkesztésért felel: dr. Pálffy Ilona

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu

Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Fama ZRt. közreműködésével. Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen,

1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357.

Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu).

2008. évi éves előfizetési díj: 22 428 Ft áfával, féléves előfizetési díj: 11 214 Ft áfával. Egy példány ára: 2100 Ft áfával.

HU ISSN 1215–9530

08.2736 Nyomja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája.

Felelős vezető: Burján Norbert igazgató

